

PRO PUNK
PRO I KICK
BLITZ
7 '82

7 X 1982 (21, letnik XX)

Uredništvo:

Miha Avanzo (glavni urednik), Miran Božovič, Mladen Dolar (odgovorni urednik), Branko Gradišnik, Milan Jesih, Miha Kovač, Peter Mlakar, Rastko Močnik, Denis Poniž, Rado Riha, Jože Vogrinc, Zdenko Vrdlovec.

Svet revije:

Miha Avanzo, Mladen Dolar, Uroš Kalčič, Sergej Kapus, Peter Lovšin, Rastko Močnik, Boris A. Novak, Braco Rotar, Ivan Urbančič, Jože Vogrinc, Slavoj Žižek (delegati sodelavcev); Jože Dežman, Valentin Kalan, Marko Kerševan, Marjan Kotar, Lev Kreft, Sonja Lokar, Tomaž Mastnak, Jože Osterman (predsednik sveta), Marko Švabič, Jadranka Vesel (delegati širše družbene skupnosti).

TRŽNIVIRKO SO UREDILI
PETER MLAKAR
GREGOR TOMC IN
KOR VIDMAR
BOJANA KOVNIK
ZVONE DRUŠKOVIC
DELAKOVNE OPERME IZ EDISIO
GALERIJE ŠKUC
OBALOVANJE DESING
EDISCROATO

Revijo podpira Kulturna skupnost Slovenije.

Po sklepu Republiškega sekretariata za kulturo in prosveto št. 421-1/74 z dne 14. 3. 1974 je revija oproščena temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tekoči račun: 50100-678-47163 z oznako »Za Probleme«.

Letna naročnina: 150 din (za tujino dvojno).

Izdajatelj: RK ZSMS.

Tisk: Tiskarna Kresija, Ljubljana, Gospodarska 13

Uredništvo sprejema sodelavce vsak torek od 16. do 18. in četrtek od 10. do 12. ure v svojih prostorih na Gospodarski 10/I.

Cena te številke je 40 din.

...tektorja in prodaja druž...
 Ko je pred letom in pol izšla prva punk-številka Problemov, je bilo na platnicah zapisano, da je punk simptom, simptom pa je, kot vemo iz psihoanalitične teorije, tisto, kar se zmeraj vrača na isto mesto. Tako se je punk spet vrnil v Problemih, na edinem mestu, ki mu ostaja v našem časopisnem in revialnem prostoru, vztrajajoč kot simptom, ki se nam nalaga toliko bolj, kolikor ostaja tuje v »naši kulturi«.

V času, ki je minil od prve punk-številke, smo bili priča dovolj drastični in predimenzionirani gonji v javnih občinah, ki se je v limiti sprevačala že kar v posplošen protimladinski šovinizem, opirajoč se na nekaj senzacionalistično prirojenih obrobnosti. Zato smo se v uredništvu odločili, da se izognemo dvema najpogostejšima ideološkima manevroma:

— vnaprejšnjemu razumevanju in zvajanju punka na to ali ono formulo ali kritično, lahko povsem odklonilno ali celo pozitivno, ki se tako skuša izogniti dejanskemu soočenju z njim in ga vpreči v vnaprej začetan ideološki projekt, najpogostejše kot zastraševalno sredstvo;

— vnaprejšnjemu ločevanju na dobri in slabi punk, kjer da bi bilo treba dobrega gojiti in podpirati, slabega pa zatreti; kot po naključju pa se potem vselej zgodi, da so neprijetne, kritične plati punk razglašene za nekaj osamljenih, ekstremnih primerov in tako ločene od glavnine in domnevnega skonstruiranega »zdravega jedra«.

Številka poskuša, nasprotno, pustiti punku do besede, ki mu je še zmeraj pogosto nasilno vzeta in prikazati dovolj široko paleto različnih usmeritev znotraj samega punka, ki se jih ne da preprosto zvesti na en sam imenovalec in ki segajo tja do zelo problematičnih simpatij do anarhizma, za katere pa je dobro, da se ubesedijo in fiksirajo in da ne lebdi le v neoprijemljivi in na pol prepovedani sferi risanja po zidovih. Prepričani smo, da lahko le taka pot vodi k demokratični diskusiji in kritičnemu soočenju s punkom, o katerega množičnosti in razširjenosti seveda ne more biti nobenega dvoma. Ta pot seveda nosi v sebi tveganje naglih diskvalifikacij, hipokratskega zgražanja in emocionalno nabitih izbruhov, vendar smo zaupali v moč demokratične in razumne diskusije.

Na uredništvu smo se seveda dobro zavedali, da utegne številka naleteti na vrsto negativnih reakcij in sprožiti ostru odklonilna stališča, vendar smo trdno prepričani, da bi ona druga pot sčasoma privedla do veliko hujših družbenih posledic, če bi namreč punku še naprej krtili besedo, če bi ga skušali zatreti z grobo represijo ali pa se delali, da ga ni.

Odgovorni urednik

...jem voj...
 ...urjenost...
 ...ornarice...
 ...ga nadalj...
 ...so še o...
 ...nju in r...
 ...morskega...
 ...morskih i...
 ...pristanišč...
 ...ti sedanje...
 ...žaja pom...
 ...svja ter uk...
 ...ali k stab...
 ...gibanj...
 ...lka Plan...
 ...m vojne...
 ...ega in reč...
 ...ije čestita...

BREZ SKRBI

Odpravili so ga z dvema besedama...
 še vedno čaka na čudež...
 preveč se zanima...
 za umetnost vrtove zvezde...
 zato ne more opaziti...
 da so ga odpisali...
 verjame v tisti nekaj...
 ki ga mora dati družbi...
 tisti nekaj zaradi katerega...
 ne daš nič od sebe...
 on je brez skrbi...
 predal se je v usodo...
 nikoli ne bo vedel...
 zakaj je odveč...
 stvari priznava zato...
 da živi v miru...
 zadovoljen je z abonmajem...
 ki ga ima v gledališču...
 misli da gre s časom naprej...
 in priznava oblast...
 imel je priložnost...
 pa jo je zapravil

Zdaj je brez skrbi
 ima svoj jebeni mir

Narek

Vsi vemo da je nekaj narobe...
 s tem se ne smemo sprijazniti...
 z odločitvami ne kaže odlašati...
 ukrep je nujen imamo jasen cilj

Ko govorimo o njegovem življenju...
 ne moremo mimo tega da je storil...
 mnogo dobrega za nas...
 tega ne govorim zato...
 da bi tekel čas...
 ampak zato ker je on naš vzornik

Od besed prehajamo k dejanjem...
 učimo se na napakah...
 spopadamo se z resničnimi problemi...
 to je utrudljivo delo

Čeprav je obogatel...
 ni nikoli zašel s poti...
 ni se oziral na lastne koristi...
 prispeval je da mi sedaj bolje živimo...
 zato ga bomo ohranili v lepem spominu

...kateri je rečeno, da bi...
 njih razmerah vso...
 v državi (torej ne...
 ohodke) skrčiti za...
 1 odstotkov. Tem...
 em stvarno pove...
 enje strokovne...
 i administr...
 ncijski...
 nel...
 a...
 ko...
 lili c

di

ektr...
 l. de...
 tju...
 mbr...
 im...
 ie j...
 ni...
 ča...
 bc...
 tc...
 s...
 i...
 i...

IZREDNO STANJE

Stari moralizirajo...
 zanima jih politika...
 obujanje spominov...
 sindikalni izleti moda...
 družbena aktivnost...
 čestitke lepo vedenje...
 v nedeljo sprehod

Zadovoljni so v...
 bratstvu in enotnosti...
 čakajo da se bo kaj...
 slučajno zgodilo...
 Mladi se prepirajo...
 na dolgih sestankih...
 iščejo senzacije...
 preteklost jim je sveta...
 vse je v skladu s predpisi...
 imajo svoj življenjski cilj...
 kaj prikriti in kaj reči...
 krizanteme so za grob

Vsi so sužnji družbe...
 svojih idealov...
 sami se ne najdejo...
 v vsem tem...
 v ljubezni so raztopljeni...
 zijajo v polno luno...
 dosti govorjenja...
 pogrebni govor je odveč

...obdobje, po katerih...
 sredstva za financiranje...
 wanih programov...
 elektrogospodarskega...
 samoupravnega...
 le...
 80,73 odstotka...
 na področju...
 xiroženega dela, or...
 S. J. naftno-plin...
 3

Premalo elektrike

Napol...
 ska

gnile pušče

Dokaj zapleten elektr...
 getski položaj za zdaj rešuje...
 dobavami elektrike...
 ije...
 ter...
 hi...
 t za...
 sak...
 lo...
 adi...
 ča...
 o...
 i...
 h...
 5...
 3...
 gator...
 variant

le kot
varianta

naj ljudje z visokimi OD...
 evajo k stroškom zdrav...
 bo odločala skupščina

JANA, 8. septembra -...
 orci, ki imajo visoke...
 ačevali participacijo...
 ih storitvah, ali ne...
 delegati republiške

ga komiteja za...
 to varstvo so...
 sicer menili...
 il možnost...
 zdravstva...
 e za lju...
 čemer...
 eraj. V...
 na odboru...
 nosti izvršnega...
 me SRS in na repu...
 izvršnem svetu pa je...
 z, galo mnenje RO ZZB NOV...
 naj se iz osnutka zakona črta peti...
 odstavek 20. člena, ki dopušta...
 možnost samoupravnega spora...
 zumevanja o prisrčnosti...
 z visok...
 zdravlje...
 da se ta...
 gator...
 variant

OTROCI SOCIALIZMA

še

odbud...
 irajo r

Komisiji...
 izenem de...
 podpre...
 ovili zbir...
 f vsa raz...
 estiti san

ipsemk...
 pobud...
 da bo...
 2 stab...
 il pr...
 zne uk...
 rčevan...
 znega...
 kakot

...tudi na re...
 svetih za...
 ureditve in...
 ej je tr...
 vprašanje, kaj...
 di delavce v tozidih, da se bodo...
 zavestno odločili za prispevanje...
 svojega dela čistega dobička...
 novoz...

Beograd in turis
status

Beograd si je pr...
 »status turistične...
 ja«, da bi lahko po

BEOGRAD, 8. septembra - Izvršni...
 ščine SR Srbije je n...
 seji ugotovil, da ni...
 pobudo, naj bi i...
 priznali status tur...
 območja. Kot je zn...
 to pobudo pred...
 izvršni svet beograjsk...
 ščine. Poslal jo je izv...
 svetu skupščine SR S...
 namenom, da bi v Be...
 podražili sveže meso...
 tovali boljšo preskrbo p...
 nikov. Pobuda ni utem...
 predvsem zato, ker je...
 sprejel sklep o zam...
 cen. Tako bodo morali...
 skrbno Beograda s svežim...
 som obravnavati pri naslo...
 podražiti. Ugotovili so š...
 ne velja več zvezni dogov...
 terega se s...
 et Beogra...
 ru so nam...
 ihko za 5...
 i sveže me...
 so cene me...
 ublik.

sojega

plačujejo po...
 riki sporazu...
 edstev iz č...
 iditev novih...
 jektov, ker...
 amouprav...
 tudi neka...
 so te akte...
 obveznosti...
 seveda zo...
 vprašanje...
 anih sred...
 anih produk...
 o stališče...
 ti, kakšne...
 bodo ve...
 akih spo...
 na ta na...
 da...
 El...
 gih...
 ho

Žrtev prve atomske bo

— Prva atomska bomba v zgodovini člo
5. leta odvrgli na Hirošimo, je ubila sk
ile oblasti tega mesta. Po pravkar objav
e všteti tudi ljudje, ki so zaradi neposr
tri mesece potem, ko je bomba padla na
lasti tudi piše, da je eksplozija atomske
o 402.491 ljudi v Hirošimi, ki so desetle
ja.

Dr. LASSE H

sveti
boljše zdrav

Kruljenje v želodcu

nje v želodcu se pojavi, ko je želodec pr
želodec namesto s hrano napolnimo s t
ruljenje ne preneha.

ZAHVALA ZAHVALAM

hvala
hvala
hvala
hvala

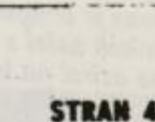
žiralnik

ak
kočina
lodec
evo

ANIM

VLJA

ZANIM

P

T

V

GRILI

STRAN 4

kadar mu čas dopušča in pa kadar je morda tudi
TOVARIŠI (ČIGAVI?)

čebeljnaku, kjer si da
pidne živalce samo
čebeljnaka ter se vračajo
bič čebelar, če si ne bi
navadnega, enkratnega.
prepoteno srajco ter
ju poišče čebeljo mati-
in ker čebele svoje ma-
se pričnejo zbirati na
jegova »obleka«, ki je
še najbolj podobna ano-

preveč posluha, ga obi-
n več čebel. Vse morajo
kšen je pač zakon nara-
čebelji piki ne škoduje-
pičila, nima niti otekline
n pač sam potegne iz te-
zdi le čebel, ki ga pičijo
še žal končano.

FRANJO HOVNIK

Franc Matul, »oblečen« v »an

UD IUB III .AM

Ponoven porast brezposelnosti v ZR Nemčiji

BONN — V Zvezi Nemčiji so ponovno porast števila brezposelnosti opazili so, da je število brezposelnih za okrog pol milijona večje od v začetku avgusta. Zdaj je brezposelnostka celotnega nemškega gospodarstva 7,6 odstotna. Računajo, da bo brezposelnih v Zvezi v naslednjem letu okrog 1,8 milijona.

vzbuja to, da je do porasta brezposelnosti prišlo v teku letne sezone, ko je gospodarska aktivnost po navadi v polnem razmahu.

Kanadčana napadata letalski rekord

KAIRO — Obleteti zemeljsko oblo z enomotornim letalom in pri tem potolči svetovni rekord je naloga, ki si jo je zastavila dvojica mladih Kanadčanov. 76-letni

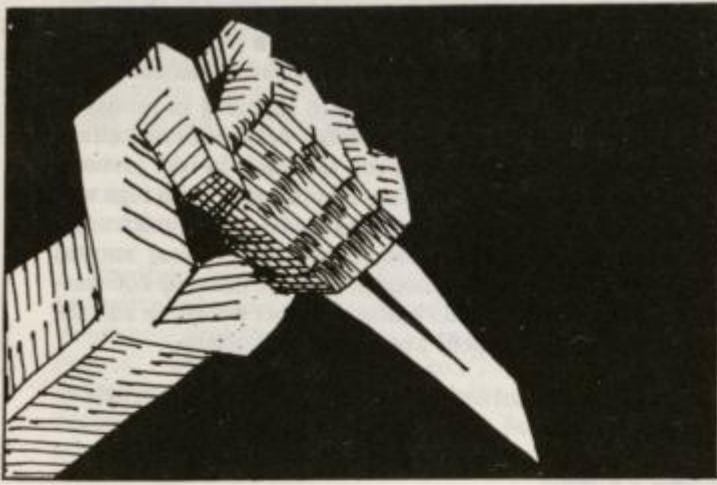
preko Rdečega puščave. Stari rmeravata potol dni, 13 ur, 13 mi

Onemog dela preisko

LONDON — policajev je znikačnem obseg londonskem apkazala preiskav 1978. leta. Todnova »Kmet«, dje s podeželja premakne z mbesedah Johna izmed odgovor tem, da preiska Scotland Yard tično onemogvalcev, ker so dala.

O! KULT

v jugovzhodni smeri

ROSTFREI

Najzanesljiveje bomo mladega človeka pokvarili tako, da ga bomo učili više ceniti tiste, ki mislijo enako od tistih, ki mislijo drugače.

Punk je najprej, ne pa tudi samo, določena glasba. Koiko zanemarimo njegov družbeni aspekt spregledamo velik del pomena, ki ga ima. Punk je na eni strani glasbeno gibanje in kot tak pojav s področja kulturnega oziroma točneje subkulturnega ustvarjanja. Za vsako živo ustvarjalnost pa velja, da okoli nje nastaja skupina ljudi z drugačnimi pogledi, vrednotami in usmeritvami do resničnosti od tistih, ki prevladujejo v dominantnem svetu. To prav gotovo velja tudi za punk in v tem smislu je punk tudi pojav s področja družbenega oz. točneje marginalnega dogajanja.

+

Učas k sm biu še mlad/dost mlajši k sm dons/sm spau podneu/ponoč bedeu./ Zdaj je teh cajtou konc/podneu me mora tlač/ponoč ne vem/kaj bi sploh rad// Pomagi mi če morš/zdaj voham Dachau/and I would appreciate/your being round(2x)//.

+

SOLATA UMETNOSTI

V odnosu za to bolj ali manj poklicanih družbenih institucij do punka se odraža predvsem skrb za moralno in politično zdravje mladine posebej in za družbeno stabilnost nasploh. Pogosto izražene zamere na račun odsotnega optimizma, povdarjenega generacijskega konflikta, poskusov razvrednotenja večnih vrednot, kritikarstva, nihilizma, indolentno-agresivnega obnašanja do temeljnih usmeritev družbe, anarhizma, proti-samoupravne miselnosti, kritičnosti brez analize vzrokov, če se omejim le na v enem članku zapisane očitke na račun punka kažejo na to, da je ta, imenujmo ga ideološki moment pri ocenjevanju vsekakor, vsaj v naši družbi primaren.

Punk pa je zagrešil še eno stvar, za nekatere morda še hujšo – oskrnil je in še vedno skruni pravo, našo, slovensko kulturo. Zamera na račun potujčevanja in pačenja jezika, svinjanja pročelij naših hiš, visoke frekvence, repetitivnosti in grobosti same glasbe, inficiranja mladine z rakavo nekulturno dekadentnega zahođa itd. spadajo v to drugo skupino očitkov na račun punka. Namesto da bi se Slovenija, kot so že predvideli nekateri, postopno preobražala v male Atene, se vsled tega kvarnega vpliva postopno preobraža v mali Babilon.

+

Every field and corpse rejoices./With the singing maiden voices,/Is repeating o'er and o'er/What our land is famous for;/For its/Rousing songs/For its fearlessness/Russia,/Land of mine,/Land of pearlessness!//

Kaj je elitno in kaj množično v kulturi?

Predvsem je zanimivo, da elitna kultura često ni elitna in množična ni množična. Elitna kultura je elitna predvsem po tem, da ima javnost, ki se ima za elitno in po tem, da uživa množično podporo državno subvencioniranih institucij – od filharmonije in opere do umetniških združenj in ministrstev za kulturo. Po drugi strani pa dober del množične kulture ne uživa nobene podpore državnih institucij in ima javnost, ki pa nikakor ni nujno množična. Skoraj po pravilu tega ustvarjanja tudi ne posreduje množična sredstva komuniciranja. Dober del takoimenovane množične kulture, vsaj znotraj mladinske subkulture bi mnogo precizneje označili kot marginalno ne pa kot množično kulturo. Dober del elitne kulture pa bi adekvatneje označili kot vladajočo kulturo.

Tabela: Štirje tipi ustvarjalnosti glede na položaj v družbi in kulturi

Položaj v kulturi

množičen	eliten		
tradicionalna marginalna ustvarjalnost	sodobna marginalna ustvarjalnost (subkultura)	marginalen	P o l o ž a j v d r u ž b i
tradicionalna vladajoča ustvarjalnost	sodobna vladajoča ustvarjalnost	vladajoč	

Glede na položaj v družbi ločimo ustvarjalnost na vladajočo in marginalno, glede na položaj v kulturi na množično in elitno. V glasbi predstavlja tipičen primer vladajoče množične ustvarjalnosti klasična glasba, primer vladajoče elitne ustvarjalnosti pa sodobna eksperimentalna glasba. Slednja v normalnih okoliščinah prehaja postopno v dediščino vladajoče kulture. Na drugi strani predstavlja pop glasba množično marginalno glasbo, punk pa elitno marginalno glasbo. Punk se bo, ko bo izčrpal svojo oblikovno in vsebinsko inovativnost in provokativnost prav tako preselil v varno dediščino pop kulture.

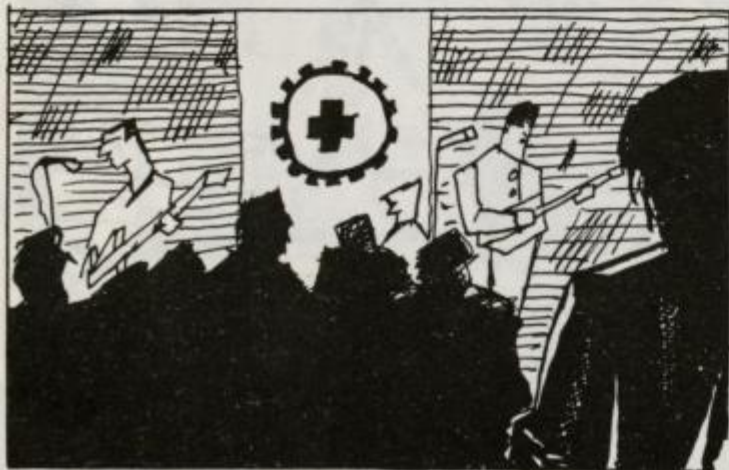
Medtem, ko so torej prehodi med množičnim in elitnim v kulturi normalni, pa se v sodobnih družbah meja med vladajočo in marginalno kulturo strogo ohranja.

+

O Motherland! /For thirty years I have been striving after/perfection in thy tongue, but cannot speak/to thee without mistakes.../Again, again,/emotion makes me lose the thread and stammer.

+

Če deluje neko obrobno ljubljansko gledališče na primer v

6

neugodnih prostorskih okoliščinah, se o tem kot o kulturnem škandalu prve vrste razpiše ves slovenski tisk in takoj se začne iskati za gledališče določena rešitev.¹ Če pa slovenski rok od svojega nastanka deluje brez enega samega lastnega prostora, izrabijo to slovenski novinarji, na primer tovariši iz Komunistične stranke, kot priložnost za norčevanje – češ poglejte, ponudi jim prst, oni hočejo pa kar svojo filharmonijo.²

1. Spoštuj Voditelja/2. Ne ubijaj razrednih zaveznikov/3. Ne preuštvuj z ženami partijskih kadrov/4. Ne laži, razen če gre za interese proletariata/5. Naj cvete sto cvetov, ampak ne na tvojem vrtu/6. Ne kradi Državi/7. Veruj le v enega Boga/8. Izkoriščaj razredne sovražnike/9. Ne beri sovražne literature/10. Preklet bodi tisti, ki ne bo sledil te zapovedi tako v teoriji kot v neposredni praksi

Vsako ustvarjanje nastaja v določeni interakciji s svojim okoljem, ne le v najširšem smislu postavljenosti v družbeno okolje ampak tudi v smislu stalnega medsebojnega učinkovanja med ustvarjalci in javnostjo, v kateri je nastalo in v kateri je inspirirano. To veja za vsako (še) živo ustvarjalnost. Ustvarjanje je živo le toliko časa kolikor je prisotno v delu sodobnikov iz katerih je zraslo. Ustvarjalec bo zelo težko preživel svoj čas, mnogo pogostejši so primeri avtorjev, ki preživijo svoje delo.³

Vladajoča kultura ostaja prisotna v družbeni zavesti s procesom socializacije in indoktrinacije, a ne več kot nekaj vznemirljivega in inovativnega ampak ravno nasprotno kot nekaj prisilnega in dolgočasnega. Vladajoče ustvarjanje torej ohranjujejo pri življenju, a v stanju kome, institucije, katerih funkcija je varovati ustvarjalno dediščino preteklosti. Vladajoča dela se shranja na posebnih posvečenih mestih v muzejih, filharmonijah, operah, gledališčih, šolah itd., v domovih za ostarelo kulturo. V njih se novi rodovi učijo dobrega okusa in občutka za mero.

Ta dediščina v tradicionalnih družbah nima vloge osnove, na kateri bi se gradilo novo, ampak referenčnega okvira, znotraj katerega se mora odvijati tudi celotno aktualno ustvarjanje. Tradicionalna družba določa ustvarjanju družbeni prostor, ki onemogoča vsako resnično ustvarjalnost.

Many workmen/Built a huge ball of masonry/Upon a mountain-top./Then they went to the valley bellow/And turned to behold their work./»it's grand,« they said; loved the thing./Of a sudden, it moved: It came upon them swiftly; It crushed them all to blood./But some had the opportunity to squeel.

Vladajoča ustvarjalnost, ki je svoj čas preživela, proizvaja zgolj učence in epigone. Za primere takšnih družb niti ni potrebno segati daleč v preteklost starodavnih tradicionalnih družb, ki tudi tisočletja niso spreminjale okostenelih kulturnih vzorcev. Tudi sodobna realsocialistična država s kanonizacijo enega ideološkega modela pustoši cele generacije, ne le družboslovcev, ampak tudi ustvarjalcev na drugih področjih.⁴

K prhajajo iz Rdečega križa/jim jezik kažem/nkol ne dam jim nč/preobrane cajtnge in knige v klet raj spravm/in čakam na ugodno noč./In ko vsi že spijo jih vn prnesem/knige v usnu in pejprbek/in ker same od sebe bl švoh gorijo/jim podkurm s cajtngi./Knige vezane v usn oddajajo dost neprijeten vonj/plaža pa k bjo puliu z bencinom/me zmeri u dobro volo sprau./Kar se pa cajtngu tiče/gori najbolj Evening Standard/nejslabš pa Morning Star.

Tisti del sodobne kulture, ki se že ob nastanku veže na in raste iz obstoječe vladajoče kulture, je od samega začetka sterilen produkt. V glasbenem ustvarjanju nastajajo tako generacije reproduktivcev in laboratorijskih proizvajalcev zvokov, glasbenih proizvajalcev za glasbene kritike. Sodobna tako imenovana eksperimentalna glasba je specifična po tem, da ni nikoli imela javnosti, v interakciji s katero bi se razvijala. Proizvaja se za Človeštvo, to je za nikogar. Živa ustvarjalnost pa je popularna v tem smislu, da doživlja kreativen odmev pri delu sodobnikov, da odraža njihove avtentične življenjske dileme in potrebe. Resnično ustvarjanje je možno le v primeru obstoja tega feedbacka med ustvarjalcem in živim ustvarjalnim okoljem.

I stood upon a high place/And saw, below me, many devils/Running, leaping,/And carousing in sin./One looked up, grinning./And said,»Comrade! Brother!«

Ustvarjalnost je najmočnejša v času svojega nastanka. Kaj se zgodi z ustvarjanjem, ko se spremenijo pogoji, v katerih je nastalo, in izginejo ljudje, katerim je bilo namenjeno? Ali nove generacije zgolj reinterpreterirajo klasična dela ali pa gre za nekaj čisto drugega – za redukcijo velikega dela pomenov, ki jih je delo nekoč imelo, na zvajanje nekoč vznemirljivega na nekaj v zadnji instančici irelevantnega? Kako današnji človek doživlja klasično, na primer Beethovno glasbo? Naprednost vsebine in oblikovna inovativnost, ki sta bili njegovim sodobnikom samoumevni, sta se danes povsem izgubili. Nekeč živo glasbeno ustvarjalnost so množični mediji asimilirali kot glasbo za lahko noč/lahko prebavo.

Za vladajočo kulturo predstavlja klasična glasba, kolikor jo skuša jemati resno, nepremostljivo oviro. Ker je izgubila praktično vso svojo oblikovano novost in napredno vsebino,

se mora sodobni umetniški interpret zatekati v mistiko. Tako oddaja dirigent istoimenskega Wajdinega filma električno, z orkestrom dela čudeže, dogajajo se nedopovedljive stvari, poslušalci mu hočejo poljubiti roko itd., vse to zaradi diriganja neke simfonije.

+

You must love someone./even though it's only The Stones,
The Beatles or Led Zeppelin/you must love someone/you
must love someone/somewhere there has to be someone who
will want to buy their records.

+

Vladajoča kultura se je prisiljena iz svoje izolacije opredeliti do popularne kulture kot do ustvarjanja, ki v celoti vulgarizira in profanira resnično ustvarjanje, kot do nečesa v celoti manjvrednega. Pri tem pa pozablja, da je ustvarjanje, ki nastaja v izolaciji od konkretnih družbenih razmer in ki je namenjeno neki abstraktni javnosti bodočnosti, prav gotovo irelevantno v vseh ozirih.⁵

+

We try so very hard/to win a single battle/as they march us
off to war/like stupid cattle./And the we say we live!/Thas
is not life/it's war.

+

Na razvoj zahodne glasbe lahko gledamo kot na proces nastajanja umetne znotraj ljudske glasbe, ločevanja umetne od ljudske glasbe in končno emancipacije umetne od ljudske glasbe.

V Srednjem veku sta se obe obliki glasbenega ustvarjanja stapljali v liturgični glasbi, neločljivo povezani znotraj religioznega rituala. Kot ugotavlja Sorokin, za vso umetnost tistega časa, tudi za glasbo, velja, da ne pozna profesionalnih posameznih ustvarjalcev, ampak jo ustvarja anominalna kolektiviteta vernikov.

V Renesansi in še bolj v Baroku prihaja vse bolj do jasne delitve plesa in popularne glasbe od umetne glasbe. Izdvajajo se ustvarjalci umetne glasbe, ki pa še vedno ustvarjajo pod močnim vplivom ljudske glasbe.

Vpliv ljudske glasbe v Klasičnem obdobju slabi, posamezni ustvarjalci uvajajo v svojo glasbo le še posamezne elemente iz narodne folklorne. Na to folkloro se gleda kot na arhaičen ostanek iz preteklosti, sicer pomemben za kulturno zgodovino naroda in za vsakdanje življenje manj osveščenih ljudskih množic, manj pa za sedanjost in visoko ustvarjalnost. V tem obdobju se dokončno izoblikuje pojmovanje umetne glasbe kot elitne in ljudske kot manjvredne.

S tem, ko se umetna glasba ločuje od svojega ljudskega izvora postaja ljudska glasba na eni strani vse bolj marginalna, umetna glasba pa na drugi vse bolj izgublja relevanten družbeni kontekst, znotraj katerega nastaja vsaka resnična ustvarjalnost. Umetna glasba 20. stoletja, ki dokončno prekine stik z ljudsko glasbo (kljub nekaterim poskusom v nasprotni smeri – na primer Gebrauchsmusik, uporabna, delavska mu-

zika za manj zahtevne in bolj preproste poslušalce in izvajalce kaže na to, kako si elita predstavlja primerno glasbo za množice) izgubi vsako sporočilnost in družbeno težo. V sodobni eksperimentalni glasbi se ne dogaja nič, to je glasba zaradi glasbe.

Bolj kot torej umetna glasba izgublja element ljudskosti, bolj se izgublja v samozadovoljnem artizmu. Kolikor sploh lahko govorimo o ritualu, ki nastaja na osnovi interakcije med laboratorijskim proizvajalcem zvokov in javnostjo, gre za izrazito pasiven model rituala.

+

Those soldiers died on every hand/Not only for their own
dear land./But so the world at night could sleep/And never
have to wake and weep./Warsaw nad Kabul spend their nights/
Asleep beneath the leaves and lights./The answer's in
their dreams, be sure./Say – Dó the Russians want a war?

+

V rokenrolu kot živi ustvarjalni obliki ljudske glasbe se interakcija med ustvarjalcem in javnostjo manifestira v kaotičnem modelu rituala. Patric-Gray pravi, da resničen rokenrol koncert ustvarja skupnost, v kateri se razvija občutek združitve med bandom in občinstvom, brišejo se meje med posamezniki, izgubi se občutek za čas, ljudje ne nastopajo kot nosilci določenih vlog ampak kot celovita človeška bitja, rokenrol kultura podira mejo med domom in delom ter delom in spolnostjo.⁶

Model skupnosti, ki ga rokenrol kultura ustvarja, obstoječi red zaznava kot potencialno nevaren. Zaradi tega poudarja njegove nasilne in destruktivne aspekte ter njegovo kratkotrajnost. Kaže na to, da ta model skupnosti ne more uspešno urejati družbenega življenja. Istočasno pa skuša rokenrol kulturo integrirati v sistemski medel rituala, ki poudarja hierarhično strukturo, disciplino, ločenost, orientacijo na čas, pravila itd. Disco glasba predstavlja do skrajne konsekvence priveden sistemski model rituala v rokenrolu.

Punk znova vzpostavlja kaotični model rituala v rokenrolu, na noge postavlja novo skupnost. Ritual izraža vse tisto, kar ni izgovorljivo ali kar ne sme biti izgovorjeno. V nasprotju s skupnostmi šestdesetih let pa se punkovske skupnosti odpovedujejo vrednotam ljubezni, izklapljanja, vere itd. Nobe ne možnosti katarze ni več, pred nami je samo še verjetnost apokalipse.

+

You absent – when Sputnik was launched to the space –
ways./When virgin, brown steppes were exposed to the
sun./Today's living, and I, in our heart of hearts carry/A
part of your hearts, like an undying flower/and I stake my
oath, cast my vote, and forever./on each and every part of the
globe/For Soviet Power!

+

Resnično ustvarjanje:

- raste iz ljudi, je ljudsko
- je postavljeno v konkreten čas in prostor, ni večno
- odraža hotenja in stališča določene skupine ljudi, je angažirano
- institucionalizira spreminjanje, je inovativno

– odklanja vsako pokroviteljstvo, ki prihaja od zunaj, je anarhično.

...revizionizem/revizor/revma/revmatičen/revmatik/revmatizem/revolucirati/revokacija/revolta/revoltiran/revoltirati/revolucija/revolucionar/revolucionaren/revolucionarnost/revolucionirati/revolver...

+

PUNKOVSKA APOLITIČNOST

Vsaka mladinska subkultura je v veliki meri kritične odgovor na dominanten vladajoč svet. Narava slednjega pomembno določa naravo same subkulture.

Sa socialistične družbe je značilna dominantnost političnega sistema v globalni družbi. Utруjeni heroji, ki sedijo po birojih etatističnega socializma, percipirajo vse bazične družbene probleme kot politične probleme. Funkcija političnega sistema v vsaki družbi je v ohranjanju obstoječega sistema. V družbah, v katerih je političen sistem primaren, postane ohranjanje sistema primarno. V tem pogledu so socialistične dežele podobne tradicionalnim družbam preteklosti. To pomeni, da v njih tudi mladinska subkultura kmalu dobi značaj političnega pomena.

Na eni strani vsak subkultura, kot pravi Hebdige, dramatiizira krizo obstoječe družbe. Dominantna kultura poseduje avtorizirane kode, prek katerih se družbeni svet organizira in doživlja. Kršitve kodov so družbeno nezaželjene. V mladinski subkulturi gre največkrat za kršitve norm oblačenja in obnašanja, uporabo grdega jezika in kršitve zakonov. Po Hebdigu predstavlja subkultura simboličen izziv simboličnemu redu.

Politična elita v socializmu pa nagiba k temu, da percipira grožnjo subkulture kot dejansko grožnjo dejanskemu redu. Le v tistih socialističnih družbah, ki predstavljajo delen odmik od realsocializma, nastaja možnost za razvoj rok subkulture. V različnih obdobjih velja to za Češkoslovaško, Poljsko, Madžarsko in Jugoslavijo.

V Vzhodni Nemčiji, Sovjetski zvezi, Kampučiji itd. lahko rok funkcionira le v službi Države, to je dominantnega sveta, ne pa kot avtentična mladinska subkultura. Rok lahko obstaja le kot svoja senca. Ta usoda je zadela rok na Češkoslovaškem po letu 1968 in ga bo zelo verjetno na Poljskem leta 1982

+

There was a village and it is no more./It has been burnt alive with all its people./With those who had to live,/With those who had to die,/And those who had as yet to come into the world./There was a village, and it is no more./Not true!/The village does exist! It's there!/In Afganistan!/It's burning in this day!/It is in flames today!/And in will go on burning while the ones/Who set it to the flames remain alive.

Trenutno obstajata le dve socialistični deželi, Madžarska in Jugoslavija, kjer ima rok subkultura stopnjo avtonomije, ki zagotavlja vsaj njen obstoj, če že ne razvoj.

Pot, ki je vodila do sedanjega modusa vivendi, pa je bila do-

gotrajna in polna preobratov.

Začelo se je v petdesetih letih z uvozom prve dekadence iz Zahoda – jazza. Jazz je postal dokaj hitro sprejemljiv, ne nazadnje morda tudi zaradi tega, ker je bila to glasba, ki jo je sprejel tudi sloj izrazito navzgor mobilnih intelektualcev. Od celotne marginalne glasbene ustvarjalnosti 20. stoletja je jazz danes najbliže temu, da dobi statut vladajoče kulture.

+

Odpovem se tud osebni sreči/če bo treba bom delou tudi ob sveči/posameznik kle sploh ni važen/sploh ni važen kaj jez hočem/nkol ne protestiram če nečesa nočm.//Važn da v srcu mam zastavo/in da s svojim delom krepim državo/obesu bom rdečo-belo-plavo/v svet ponesu bom njeno slavo/in njeno misel, edino pravo.//Vsak njen praznik je obsijan/doživlam ga k svoj rojstni dan/vse kar ni zaluzen z garanjem/sploh ni omembe vreden/vsak ki jo izda je totalno beden.//ref.//. Reakcija na rok kot glasbo mladih je bila mnogo nestrpnejša in dolgotrajnejša.

V sodobni družbi mladina vse bolj izgublja občutek pripadnosti dominantnemu svetu, občutek da bo morala nekoč prevzeti vlogo v njem. Obdobje priprave na prevzem vlog se vse bolj podaljšuje, s tem pa se krepí tudi vse bolj specifična mladinska zavest. Položaj mladine je, dokler ne stopi v dominanten svet, relativno neodvisen od doseganja, določen je predvsem z njihovo starostjo.⁷

V takšnih pogojih se je v petdesetih letih razvila avtentična mladinska subkultura, ki je izražala predvsem odtujenost od dominantnega sveta.

Če lahko po eni strani trdimo, da je nastala kot kritičen odgovor na dominanten svet pa na drugi strani velja, da je nastala pod neposrednim vplivom črnske subkulture. Pri tem je treba poudariti, da ne gre za nekakšno zblizevanje črne in bele kulture, da tudi ne gre za zblizevanje črnske in delavske kulture, ampak za zblizevanje črnske in mladinske subkulture. Oboji doživljajo v obstoječem svetu slično odtujenost in oboji manifestirajo slično potrebo po avtonomni kulturi, ki bi izražala njihove dejanske stiske in njihovo dejansko drugačnost.

+

Bold, determined, you brake the resistance/Of the shiftless, the hostile, the cold./Marching on, despite the distance/to the era that Lenin Foretold.

+

Da gre za položaj mladine, ki je značilen za vse sodobne razvite in razvijajoče dežele, nam dokazuje tudi obstoj rokovskih subkultur v nekaterih socialističnih deželah in poskusi formiranja te subkulture v drugih.

Prvi rok bendi v Jugoslaviji so izvajali zgolj tuje pesmi in to pretežno v angleščini. Glasba, ki se je sicer obsojala kot uvoz tuje dekadentne nekulture iz Zahoda, se je v praksi tolerirala

ICH DANKE DEM :
GEORGES BATAILLE
PETER MLAKAR
DAF

sprava le, če je bila v celoti tuja, če se ni v ničemer nanašala na domačo situacijo.

V drugi fazi so začele nastajati tudi domače pesmi, vendar pa so bile po tematiki, ki so jo lahko opevale, zelo omejene – šlo je skoraj izključno za teme, ki so obstoječe afirmirale ali pa vsaj nanašale na družbeno irelevantna področja. Na tej fazi razvoja je ostal rok zacementiran v večini socialističnih dežel vse do danes.⁸

V tretji fazi sta pri nas dva benda, Bjelo dugme in Buldožer, izborila legitimnost za rok, ki je lahko mnogo svobodnejše izbiral tako svojo vsebino kot obliko. Brez teh dveh bendov, ki sta mnogim prepovedanim, onemogočanjem in cenzurnim posegom navkljub izborila rok subkulturi pri nas obstoj, bi si bilo nemogoče zamisliti nastanek punka v letu 77.

Punk je prva glasba pri nas, ki se je v celoti uprla pop šablonam, ki jih je dominantni svet do tedaj vsiljeval mladinski glasbi.

+

There are some folk/who crave for power,/who know no curbs,/nor ken its worth,/but soon will come their final hour,/and other times will come to earth.

+

Punk je do sedaj najbolj radikalno izrazil odtujenost mladine od dominantnega sveta in njeno drugačnost. Punki se zavedajo, da je temeljna značilnost vsake ideologije v tem, da nikoli ne realizira svoje vsebine. Zato punker ne sodeluje v vladajočem svetu. S tem bi svojo odtujenost le internaliziral in svojo drugačnost izgubil. Bodočnost, kot jo prikazuje ideologija, je fiktivna. V tem smislu postane tudi beg iz dominantnega sveta emancipatoren.

Punk je v svojem bistvu torej ne-ideološki. V trenutku, ko punker sprejme ideologijo dominantnega sveta, preneha biti punker, izstopi iz subkulturnega in stopi v dominanten svet. To odklanjanje vsake ideologije se v punku logično navezuje na mišljenje, ki bi ga najadekvatnejše opredelil kot anarhizem. Punk odklanja vsako uporabo organizirane politične sile, ker le-ta izključuje človekovo svobodo, odklanja vsako avtoriteto, ki je človeku vsiljena od zunaj. Punk popolnoma spontano sprejema anarhizem, ker oba v sebi združujeta ne-ideološkost, individualizem in določen idealizem. Punk je apolitičen. Vzeti politiko za resnega partnerja v diskurzu punka bi bilo smešno.

+

Doma sedim in čakam/dab mi neki zapounil življenje/dab mi neki naredl veselje./Mogoče na križ/vseb mi blo krasn/mogoče na zvezdo/vsev mi blo jasn./Jest pa doma sedim in ugibam:/se spleča – ne spleča/bdim – spim/sem – bom/žvim? – ne žvim.//Dan se dela in pršu je cajt/dab me za roko pelal u mest/dab odšou po ravni cest./Mogoče u hram/s človeško

fasado/alpa na poligon/trenirat parado./Jest pa doma sedim in ugibam:/je čas – ni čas/sem jaz – nisem jaz/za nas – mimo nas/žvim? – ne žvim.//Prostor se prazen in dela se plac/za ljudi k meujo odpelal/k komi čakajo dab me predal./Nekdo bo pršov da miu resnico povedou/še nikdar ni mankou/če mi je kaj prepovedou./Jest pa doma sedim in ugibam:/videm – sem slep/grd – lep/na vrhu – u klet/žvim? – ne žvim.//

+

Obstaja neko zelo primitivno naziranje o anarhizmu, ki ga na eni strani povezuje z drugimi ideologijami (na primer nacizmom) in na drugi z različnimi oblikami nasilja (na primer terorizmom). Nič ne more biti dlje od resnice.⁹

Za razliko od ideologij, ki v imenu človekove svobode uporabljajo tudi sredstva, ki to svobodo negirajo in se ravno zaradi tega tudi konstituirajo kot ideologije, pa anarhizem zavrača vsako laž, vsako prevaro, vsako nasilje, vsako potlačevanje, vsako disciplino, vsak red, vsako postrojenost, vsako avtoriteto moči, vsak presodek, vsako zastavo, vsako zaslepljenost, vsak nacionalizem, vsako politično silo, vsako organizacijo, vsak program ... v imenu človekove svobode.

Anarhizem izhaja iz dejstva, da potrebuje vsak človek svobodo kot zrak, ki ga diha. Nesvoboden človek je oropan nekaterih temeljnih obeležij človeškosti. Kdor krati človeku svobodo v imenu višjih ciljev, od človeka ne pričakuje le velikih žrtev, ampak zahteva od njega vse, kar lahko človek sploh da – svoje življenje. Namesto, da bi realizirala človekovo svobodo, poglobi njegovo suženjstvo.

Kar se anarhizem zaveda pasti ideologije, v katero so se ujela vsa druga mišljenja revolucije, zanika vsako, seveda tudi lastno organiziranost in program.

Vsakdo, ki teži k realizaciji svobode kot cilju samemu po sebi, je anarhist.

Anarhizmov je toliko, kolikor je anarhistov.

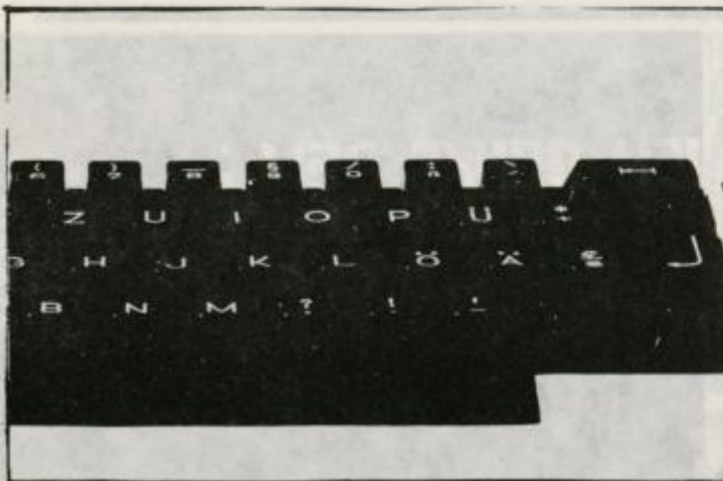
Ključna odlika anarhizma je v tem, da ni nikoli doživel družbene potrditve, da se ni nikoli kompromitiral v pragmatični družbeni praksi. Anarhisti ne morejo nikoli, za razliko od ideologov, priti prekmalu na oblast, zato ker sploh ne morejo priti na oblast.

Revolucionarno gibanje, ki pride na oblast, lahko osvoji pol sveta, vendar doživi poraz, ko izgubi svojo dušo. Anarhizem je v svojem »porazu« edina zmagovita teorija revolucije.

V Anarhiji bodočnosti, ki pa je sicer kaj malo možna ob vse bolj verjetni Apokalipsi bodočnosti, bodo vsi ljudje na vrhu in enako močni.

Bistvena ovira, ki stoji na poti človekove svobode, je Država. Ideologija, ki ponuja popolnoma zanesljiv in neizogiben načrt odpravljanja Države, v teoriji negira to, kar dejansko afirmira z vsakim svojim dejanjem ideološke prakse. Zaradi tega izgleda takšno odmiranje Države kot njena krepitev in osvobajanje človeka kot njegovo nadaljnje zaslužjevanje.

Ideologija lahko vidi v anarhizmu le golo težnjo k neredu, nasilju in tiraniji kot edine in tudi zdravemu razumu samoumevne alternative. Odsotnost represije lahko s tega stališča

pomeni le konec vsakršne zakonitosti. Družba, ki ni organizirana znotraj močne Države, je za ideologa kot čreda ovac brez pastirja. Pozablja pa na to, da se ravno v Državi ljudje sploh delijo na pastirje in na ovce.

+

Neki je u zraku kar jo sil k tlom/neki u besedah kar jo sil u molk./Za njo ni nič, pred njo sam zlom/neki mi prau, da nau več doug./Moja punca je usak dan manjša/njena pot je usak dan krajša/(2x)//Podneju spi, po sob se premetava/tist senca za zaveso je njena glava./Ponoč bdi, takrat si na cestu upa/svoj strah samo temi zaupa./ref./Zadnč sm opazu, da se ne zna več režat/šla je na trg kjer so ljudi obešal/tja kjer so vse na bolši zmešal/vidl so jo v klobčič zvito ležat./ref./.

+

Punk ni ideološki, ideološke so reakcije nanj. Punk ni nasilen, nasilne so reakcije oblasti do punka.¹⁰

Tipičen primer tega je policijsko in sodno preganjanje skupine ljubljanskih punkerjev, preganjanje, ki še vedno traja. V Angliji je že pred leti prišlo do ločevanja med punkerji in skinheadi, delavsko mladino, ki se je začasno stopila s punk gibanjem. Skinheadovska kultura poudarja predvsem vrednote tradicionalnega delavstva preteklosti, ki so jih njihovi instrumentalno usmerjeni starši v večini že izgubili. Ker predstavljajo v Angliji priseljenci iz bivših kolonij njihove glavne tekmece na trgu delovne sile, je za skinheade značilen tudi razvit rasizem in nacionalizem.

Mislím, da je v slovenskem punku, ob sicer nedvomno precej različnem družbenem položaju, začelo prihajati do slične diferenciacije med punkovci. Slovenski »skinheadi« so manifestno izražali sicer latentno stalno prisotnen nacionalizem naše tihe večine. Njihov zločin je bil, da so preveč naglas govorili, kar večina misli potihó. Represivna akcija policije je proces ločevanja znotraj punka ustavila tako, da se bo ta nacionalizem v bodoče še pojavljal bolj prikritó, da bi se ob prvi prilíki manifestiral v še bolj nestrpni obliki.

Med tradicionalizmom in nacionalizmom skinheadovstva in punkovsko anarhičnostjo obstaja nepremostljiv prepad. Na eni strani se nahaja mladina, ki vstopa v dominanten svet in že sprejema njegove vrednote, na drugi pa imamo mladinsko subkulturo, ki ta svet in vrednote, na katerih počiva, odklanja.

Ko dominantni svet preko množičnih medijev, organov represije in raznih organizacij transmisije kaže na mračni svet punkovskega nasilja in nazadnjaštva, nam pravzaprav ne pove ničesar o samem punku, zato pa toliko več o sebi.

+

I pose o'r my notes in the light of my torch./Like a tiny mosquito, our'plane buzzes forth./And floating beside it,/in marble white clouds/Lies our planet - /like Lenin-/profound,

lofty-browed.

Ideologija presoja punk lahko le s svojimi merili. Mladostalinizem vidi v njem svoj nasprotni pol – neonacizem, organ represije nevarnost normativnega nepredvidenega nasilja, uradna politika pa nevarnost spontane političnosti. V nobenem primeru pa se punka ne obravnava kot avtonomnega in trenutno najvitalnejšega dela mladinske subkulture.

+

Here I sit with my guitar - /Open wide the curtain - /Freedom I shall never see,/that is my misfortune./If you want to, cut my throat,/Cut my veins and kill me;/All I beg is - do not cut my/seven strings of silver.

+

POŠAST PUNKA?

O razlikah o odnosu dominantnega sveta do rok subkulture sem na kratko že govoril. Na koncu pa bom na kratko obravnaval še razlike v samem pomenu, ki ga ima subkultura v modernih in tradicionalnih družbah.

Realnost, pravita Berger in Luckman, je družbeno konstituirana. Pripadniki različnih družb predpostavljajo različne realnosti. Realnost vsakdanjega življenja pa je realnost par excellence. Tej prvi realnosti postavljata Berger in Luckman nasproti druge realnosti, svet igre, sanj, religioznih doživetij itd., ki so kot enklave obdane od vseh strani z realnostjo vsakdanjega življenja.

Obstoj multiplih realnosti je značilen za vsako človeško družbo. Na drugi strani pa je ena od temeljnih distinkcij med modernimi in tradicionalnimi družbami v stopnji tolerance do alternativnih definicij življenja. V modernih družbah ne obstaja zgolj ena realnost vsakdanjega življenja in druge realnosti kot enklave, ampak obstajajo alternativne realnosti vsakdanjega življenja poleg dominante.

Dominantna kultura vsebuje načrt obnašanja v dominantni družbi, medtem ko subkultura določa načrt obnašanja v manjših deviantnih skupinah. Razlike v percepciji vsakdanje realnosti izvirajo iz razlik v vrednotah in normah, specifičnosti jezika, razlik v vedenju, razlik v estetskih standardih, občutku pripadnosti, statusnih odnosih itd., ki jih določa pripadnost glede na dominantni svet deviantni skupini. Moderne kapitalistične družbe se izogonejo inherentni krizi legitimizacije, kot ugotavlja Habermas, tako, da »odklopijo« socio-kulturni sistem, ki je v preteklosti še služil legitimizaciji dominantnega sveta, od političnoekonomskega sistema. Kultura postane »privatni rezervat« za pridobivanje pomena, ki pa je ločen od politične in ekonomske participacije. Subkultura predstavlja simbolično nasprotovanje, kot je dejal Hebdige – simboličen izziv simboličnemu redu. Moderne kapitalistične družbe so skratka zmožne absorbirati normativni disenz subkulture s tem, da ohranjajo politični sistem izoliran.

Proletarian poets speak neither of »I«/Nor of the individual./»I« for the proletarian poet/Is the same as an obscenity.

Tradicionalne družbe, v katerih neka politična elita izvede politično revolucijo, skušajo redefinirati družbeno realnost hitreje, kot se spreminjajo sami objektivni družbeni odnosi. To, kar bi morala storiti v interesu razredov, ki jih predstavlja, elita objektivno ni zmožna izvesti, to pa, kar lahko stori, je objektivno v nasprotju z interesi teh razredov. Da bi opravičila svoj *raison d'être*, po prevzemu oblasti vzpostavi ideološki monopol in potom socializacije in indoktrinacije skuša realnost vsakdanjega življenja zamenjati z imaginarnim vsakdanjim življenjem, realnost skuša potlačiti v družbeno podzavest. VSI ideološki monopoli v družbah preteklosti in danes so utemeljeni bodisi v religiji bodisi v politiki, najpogosteje pa se elementi religioznega in političnega med seboj prepletajo. V družbah, v katerih vlada ideološki monopol, se vsakdanje življenje ritualizira in uniformira, jezik se distancira od izkustvenega sveta in vse bolj izgublja svoj pomen.

Tako so tudi realsocialistične družbe značilne po dominantnosti političnega sistema, ki ne le ni izoliran od socio-kulturnega sistema ampak je v njem vselej in povsod univerzalno prisoten. Ker postane imaginarni svet dejanski in dejanski potlačen, je vsak izziv dominantnemu normativnemu redu ne le od politične elite percipiran kot grožnja dejanskemu redu, ampak tudi predstavlja dejansko grožnjo temu redu. Toleranca do vsakega disenza je v realsocializmu nujno zelo omejena, saj resnično ogroža ideološko miskonstruiran svet.

Popolnoma nesprejemljiva z vidika ohranjanja statusa quo pa je za politično elito subkultura, ki bi vnašala v dominantni svet ne le drugo realnost, ampak tudi alternativno realnost vsakdanjega življenja.

Vidimo torej, da ni le reakcija dominantnega sveta na pojav subkulture v realsocializmu bolj nestrpna, ampak da je tudi vloga subkulture v takšni družbi bolj subverzivna.

Medtem ko je za razvite kapitalistične družbe značilno, da je

njihov odnos do subkulture »represivno tolerant« (Marcuse), pa je v realsocializmu ta odnos represivno netoleranten. For the sake of our happiness/He marched through all storms./He carried our holy banner/Over our enormous land./And fields and factories rose./And tribes of people responded/To the call of the leader/To face the final battle./From his eyes, clear and pure,/We took courage and strength/Like radiant water from a deep well/On our fighting road./Let us, comrades, sing a song/About the greatest general./The most fearless and strong./About Stalin let's sing a song. .../He gave us forever and ever/Youth, glory and power./He has lit the clear dawn of spring/Over our homes./Let us sing, comrades, a song/About the dearest person./About our sun, about the truth of nations./About Stalin let's sing a song.

Med subkulturo in dominantno družbo obstajajo štiri možni tipi odnosov:

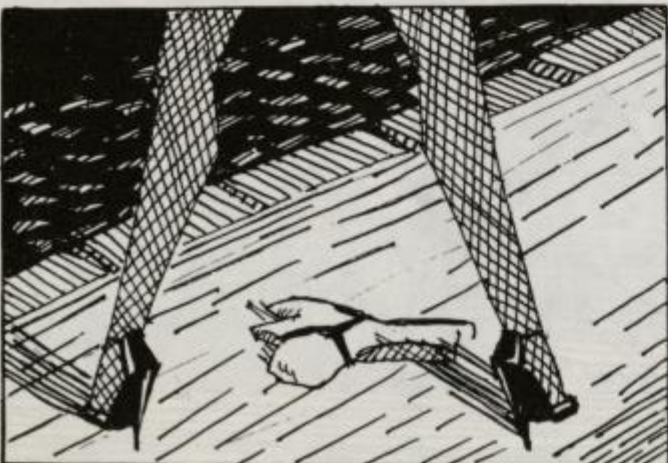
– antagonizem: vladajoča elita percipira subkulturo kot dejansko grožnjo sistemu kar subkultura tudi dejansko je; subkultura se ne more manifestirati, ker je odnos dominantnega sveta do nje izključujoč; to je tipično za totalitarne družbe.

– konflikt: vladajoča elita percipira subkulturo le kot simbolično grožnjo kar subkultura tudi dejansko je; subkultura se lahko manifestira, ker je odnos dominantnega sveta do nje tolerant; to je tipično za razvite industrijske družbe.

– asimilacija: vladajoča elita sprejme prilagojen del subkulture, potem ko ga deproblematizira, mu odvzame vsako grožnjo; kot pop kultura se lahko manifestira, do takšne »subkulture« je odnos dominantnega sveta tolerant; ta odnos je tipičen za avtoritarne družbe.

– izolacija: vladajoča elita v celoti odklanja subkulturo, bodisi kot dejansko bodisi kot simbolično grožnjo; subkultura se lahko manifestira le zato, ker je odrinjena na rob družbe in ne prihaja v stik z dominantnim svetom; dominantni svet se vede tako, kot da subkultura ne obstaja; ta odnos je tipičen za tradicionalne družbe.

V realnih družbah so seveda prisotni vsi štiri tipi odnosov

med dominantnim svetom in subkulturo, gre le za to, da v določenem tipu družbe nek tip odnosa prevladuje nad drugimi.

+

Truth has become your very demeanor,/Your very drive and involuntary gesture/When you talk with adults, when you play/with children./Like a white cloud in the sky, like/the trace of an oar/Your golden youth rushes on./And your pioneer truth grows./Your komsomol truth matures./And you advance with a gait/flying forward./The half-open secret tomorrow/inside of you/And above you, like the arch of the sky./Shines your bolshevik truth.

+

Pošast lazi po Sloveniji: pošast punka. Vse sile stare Slovenije so se združile v sveti gonji zoper to pošast, poklicni mladinec in policaj, Meternich in Guizot, brambovci elitne kulture in naša tiha večina.

Ni ga nestabilizacijskega obnašanja, ki ga vladajoči nasprotniki ne bi razkričali za punkovsko, ni je skupine na Slovenskem, ki bi bila kriva za toliko kontrarevolucionarnih grehov kot prav punkovska mladina.

Dvoje sledi iz tega.

Punk je od vseh slovenskih sil priznana sila.

Skraini čas je, da razložijo punki odkrito pred vesoljno Slovenijo svoje nazore, cilje in stremjenja in da pravljicam o pošasti punka zoperstavijo resnične cilje gibanja.

Ja, rekel sem gibanja. Ta beseda je dobila, razen kadar seveda ne govorimo o gibanju planetov, gibanju neuvrščenih, delavskem gibanju ali pa vsaj o punku na Angleškem, nevaren prizvok.

Punk je glasbeno gibanje, okoli katerega se je, kot okoli vsake žive ustvarjalnosti, razvila skupina ljudi z določenimi vrednotami, pogledi in usmeritvami do resničnosti.

In ta skupina je izstopila iz dominantnega sveta in zahteva

pravico do drugačnosti.

+

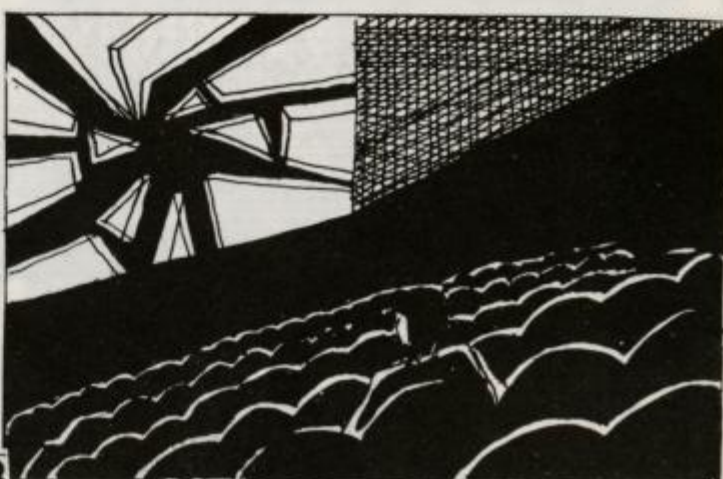
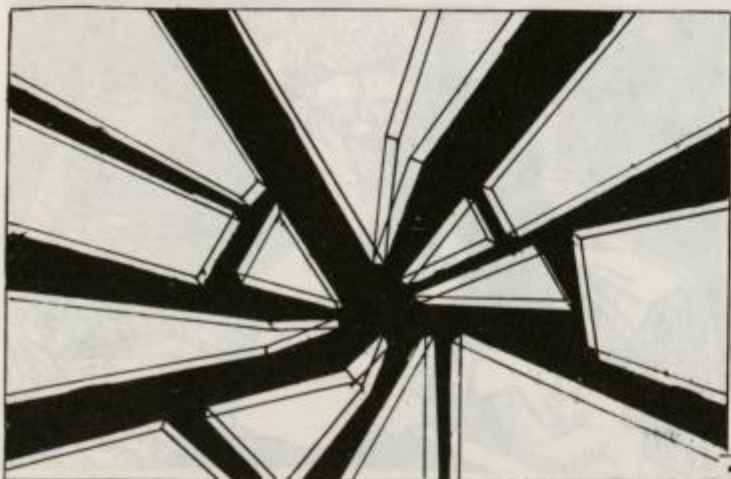
Tovariši gospodje jest vam ne verjamem./Preveč skačete v besede/preveč rožljate z orožjem/preveč je vode v vinu/občitek je že zdavni zginu./Tovariši gospodje jest vam ne verjamem.

Pesmi:

- Nietzsche: Pokvarjenost, iz zbirke aforizmov Zarja, 297
Lennin-McCarthy: Prva pomoč, priredil R.G.C.
Aleksander Prokofjev: Their return, v Fifty Soviet Poets
Paruir Sevak: To My Motherland, v F.S.P.
Roger G. Comte: Deset zapovedi, v Poems Vol. II
Stephen Crane: Many Workmen, v The NewPocket Anthology of American Verse From Colonial Times to the Present, slightly abridged
Roger G. Comt: Črn ogenj, rdeča noč, v Poems, Vol.I
Stephen Crane: I Stood Upon a High Place, v The N.P.A. of A.V.F.C.T. to the P., slightly abridged
Ivan-Minatti: You Must Love Someone, Slovene Poets of To-day, priredil R.G.C.
Roger G. Comt: We Try So Hard (but not all that hard), v Poems, Vol. II
Jevgenij Jevtušenko: Do the Russians Want a War?, v F.S.P.
Sergej Narovčatov: For Soviet Power, V F.S.P.
Roger G. Comt: Politična pesem, v Politične pesmi
Justinas Marcinkevičius: Prelude, v F.S.P.
Roger G. Comt: V srcu mam zastavo, v Politične pesmi
Aleksiej Surkov: Contemporary, v F.S.P.
Nikolaj Asejev: There Are Some Folks Who Money Covet, v F.S.P.
Roger G. Comt: Fasada, v Politične pesmi
Roger G. Comt: Moja punca je usak dan manša, v Poems, Vol. X
Andrej Voznesensky: Avia-Introduction, v F.S.P.
(avtorju neznan sovjetski kantavtor): My Guitar, v Kontinent
V. Majakovski: Fifth INTERNATIONAL, v In Stalin's Time - Middleclass Values in Soviet Fiction, Vera S. Dunham
M. Isakovski: Song About Stalin, v I.S.T. - M.V. in S.F., Vera S. Dunham
M. Aliger: Zoja, v I.S.T. - M.V. in S.F., Vera S. Dunham
P. de Bille: Tovariši gospodje, na plati
J.V. Kaligula: Slegs Nie-Punks in Medex

Literatura:

- Bogdana Herman: Komunist, 10. julij 1981
Christo: Pregled, 213, 80/81
Dick Hebdige: Potkultura: Značenje stila
Patric Gray: Potkultura: Značenje stila

Patric Gray: Popular Music and Society, vol. 7. no. 2, 1980
 P.A. Sorokin: The Crisis of Our Age
 Gregor Tomc: Enakost in neenakost v Jugoslaviji
 Paul Eltzbacher: Anarchism
 Robert H. Tillman: Popular Music and Society, vol.7, no. 3, 1980
 Hans Sebald: Adolescence – A Sociological Analysis
 Berger-Luckman: The Sociological Construction of Reality
 Noam Chomsky: For Reasons of State
 J. Stalin: Vprašanje leninizma
 Problemi: letnik 68, številka 69/70 in letnik 70, številka 94
 dr. Velizar N. Najman: Sociopatologija u socijalističkom društvu
 Mladina in kultura ZSMS, abc 14

Opombe:

¹ V gledališkem listu gledališča Glej za predstavo »Ni človek kdor ne umre« avtorja Velimirja Stojanovića je Tone Peršak zapisal med drugim tudi sledeče: »Tudi na tem področju (medrepubliškega kulturnega sodelovanja, op.p.) potemtakem opažamo nekakšno prekinitev stika med jezikom forumov, ki svet in pojave (lepo) imenujejo, in med prakso, ki tako rada ubira svoja pota, kar je opazno tudi v odnosu določenih struktur moči, ki si že spet prizadevajo pognati Glej na cesto.

Tako tudi Glej že leta in leta vztraja v nekakšnem pred– ali obsmrtnem stanju; nekako je in hkrati ni (...) Razlika med Glej-em in Stojanovićeveimi bolniki je samo v tem, da Glej za enkrat še hoče in namerava vztrajati in bo tako morda »izplačal« še kak dolg do širše domovine, naše sedanjosti ali nacionalne preteklosti.

O kruti usodi, ki je doletela Glej, so se razpisali že mnogi. Marko Črtanec je v Delu iz 23. 2. 1982 zapisal tudi tole: »Kakor je misel o ukinitvi EG Glej absurdna, je zdajšnje stanje gledališča tragično. Gledališče, ki je odkrilo izjemne dramske ustvarjalce skušajo izrinuti iz prostorov na Poljanski 22 a. Tako bi Glej pristal na cesti.»

Pritožujejo pa se tudi tisti, ki prostore sicer imajo, a ne v KDIC. Tako lahko v Teleksu iz 14. 1. 1981 izvemo, da so stoli v SMG škripajoči, pretesno natlačeni drug zraven drugega, igralci imajo eno samo garderobo, ki jo na moški in ženski del loči le tanka zavesa itd. Betonske stopnice vodijo navzdol proti novi dvorani, beton je grob, strnišče je tako daleč, da je bolje potrpeti, tam nekje daleč pa je tudi nekaj sobic za uradne posle, sa samoupravljanje in bralne vaje, nam zaupa Lada Zei.

Kakšna nacionalna sramota. Sicer pa, kot pravi Dušan Jovanović: »To je sicer kurnik in najslabše opremljen teater na Balkanu z dvajset let starimi reflektorji, kakršnih nikjer več ne uporabljajo (pri nas pa jih zaradi pomanjkanja boljšega vdano prenašamo iz zgornjega v spodnjo dvorano in spet nazaj), vendar imamo tuš! Počutite se kot doma.»

² Drugega julija lansko leto sem dal za Radio Glas Ljubljane izjavo o položaju punka v naši družbi. Omejil sem se na fenomen punka kot glasbenega fenomena in zavzel za izgradnjo rock kluba v Ljubljani, za večji vpliv dejanskih ustvarjalcev nad pogoji svojega dela, za ukinitve komisije za šund in za večjo respozivnost mladinske organizacije do mladinskih problemov.

Čez dober teden dni so objavili moje besedovanje, kot so ga imenovali, v samem Komunistu, torej glasilu avantgarde našega delavskega razreda. Tekstu so samovoljno dodali svoj naslov, dva mednaslova, z svojim uvodom in zaključkom, nekatere stavke so izpustili, druge objavili samo na pol ter spremenili cel kup besed (namesto pripisane lastnosti so napisali pisane lastnosti, namesto inicirati so napisali injicirati, težko se je spremenilo v bežno itd.).

Najbolj jih je prizadela zahteva po rock klubu in ukinitvi komisije za šund. Tovarišem iz Komuniste sem seveda poslal popravek, ki pa ga, seveda, niso objavili. Tudi honorarja zaenkrat se nisem dobil.

³ Uroš Mahkovec in Jože Vogrinc delata tipično distinkcijo med visoko umetnostjo, za katero kažejo interes tisti, ki jih k temu žene potreba po zadovoljevanju bogatih intrinzičnih potreb, in množično godbo, ki izraža predvsem potrebo po pripadnosti in identiteti mladega človeka. »Rock poznih 60. let je prva oblika množične godbe pri nas. Prvič glasba ni le del umetnosti, za katerega se pač zanimajo tisti, ki čutijo nagajneje do poslušanja glasbe, pač pa vključuje idejno in estetsko opredelitev, način izražanja in obnašanja. Na ta način omogoča osebno in generacijsko identiteto dela mladih, ki še ni vključen v neposredno produkcijo in je ekonomsko odvisen od staršev, čeprav je telesno in duševno že osamosvojen.«

⁴ Problem kulturnega položaja ljudi se zreducira na problem šolstva, kajti šolstvo je na eni strani učinkovit mehanizem politične socializacije, na drugi strani pa je nepismene ljudi nasproh mnogo težje izpostavljati vplivu propagandne indoktrinacije. Od tod izvirajo resnično osupljivi uspehi realsocialistične države na tem področju. Tako je dejal Stalin: »Sedaj je poglavito, da preidemo na obvezen osnovni pouk. Pravim »poglavito«, ker bi pomenil tak prehod odločujoč korak glede kulturne revolucije. (...) Tako si mislim, da bo postopal kongres pravilno, ako bo prišel v tem oziru do določenega in popolnoma kategoričnega sklepa. (Aplavzi).«

⁵ Zgražanje nad »masovno« kulturo je v vladajoči, tudi avantgardni kulturi priljubljen konjček. Poudarja se navidezno nasprotje med množično in elitno kulturo, spregleduje pa se resnično nasprotje med vladajočo in marginalno kulturo. Andrej Medved, na primer, zelo dosledno razvija to navidezno nasprotje: avantgardna umetnost deluje proti drobnoburžoazni morali in estetiki ter razredno – kapitalškemu revizionizmu, medtem ko kulturna industrija vodi v brezkonfliktno pozitivacijo, v totalno služnost in odvisnost splošne zavesti od vladajoče ideologije, ohranja humanistični »mit«, njeni proizvodi sproščajo meščanska čustva, ki jih vpisujejo v medij sprodne in neprekinjene konzumacije, »brileš« in »črtaš« pojmovno in vprašujoče mišljenje, je malikovalna in topa, mrtva misel brezosebne mase, onemogoča refleksivne, kritične, kvalitativne miselne tendence itd. itd. Če komu še vedno ni jasno, pa naj za ilustracijo zla, ki ga povzroča masovna kultura služi še odlomek iz Medvedove 25. teze: »Masovna kultura, ki jo proizvaja kulturna industrija, je anti-kultura.«

»Umetnost«, pravi Robbi-Grillet, »išče vrednote, ki jih še ni. Ta strast (...) je zame odkritje sveta, ki še ni zaprt in zaključen, pač pa odkritje sveta, ki ga je treba še narediti. Jasno, torej ne gre za solzenje sveta, ki ga je treba še narediti. Jasno, torej ne gre za solzenje nad zgubljeno preteklostjo, nad zgubljeno globino, nemožno ljubeznijo ... Za reševanje Človeškega z velikim Č imam raje oglase na ulici ...« Vendar pa Robbi-Grillet še vedno ostaja trdno zasidran znotraj vladajoče kulture. »Globoko verujem v individualno udeležbo pri literaturi, teatru, filmu, slikarstvu, branju, toda kolektivna udeležba ... Mislim, da je to ostalo na teoretični stopnji, ni šlo. Prekmalu je še.« V sodobni marginalni ustvarjalnost je kolektivna udeležba ves čas prisotna.

⁷ Ta trend je sicer značilen za sodobne razvite družbe, vendar pa so pri nas v zadnjem času značilni tudi procesi, ki delujejo v obratni smeri.

Značilen je na primer primer usmerjenega izobraževanja, težnja po čimprejšnjem usmerjanju življenja mladih v dominanten svet. Gre za izrazito tehnokratsko koncepcijo, ki pod firmo socializma prodaja vizijo dirigranih, ozko specializiranih, družbeno planiranih, dresiranih ipd. proizvajalcev.

⁸ Dr. Velizar N. Najman zelo jasno pove, zakaj je temu tako. »Naposletku, kako se sada da več saviš jasno zaključiti, eliminisanje sociopatoloških pojavi iz sfere kulture može se postiči borbov protiv sociopatoloških pojavi koje jih uzrukuju, kao i protiv

SZENARIUM :
LELA B. NJATI
ZEICHNUNG :
FELIX CAS

njihovog takvog dejstva koje dovodi do konfliktnih situacija. Ona se, međutim, ne može zamisliti drugačije nego kao svesna dobrovoljna aktivnost većine članova društva organizovanih u sistem samozastite. In malo naprej: »Dok su stavovi pojedinačni, oni i nisu predmet ovog interesovanja, niti bi trebali bilo koga da zabrinjavaju, sem poslanike u sferi kulture. Ali kad počnu da menjaju predominantne note u pojedinim oblicima kulture, tada treba paliti svetla za uzbunu.«

* Značilno za takšno »razumevanje« anarhizma je tudi sledeća izjava Sama Hribarja: »Mislim, da pri punku ne moremo govoriti o anarhističnem in s tem protisamouprav- nem gibanju ali celo protisamoupravni ideologiji.« Druga zanimiva izjava, zanimiva predvsem po svoji nejasnosti, tako kot prva, pa je: »Alternativa, ki jo zastopa punk, ni nikakršna politična ali kulturna alternativa, temveč je, oziroma bi moral biti del slovenske kulture, predvsem pa opomin na zastoje del slovenske kulture(?), še bolj kot to pa je opomin na zastoje in elitizem v njej.« Punk torej ni nikakršna alternativa (!) ampak del slovenske kulture (?), še bolj kot to pa je opomin na zastoje in elitizem v njej. Če je v resnici predvsem opomin na stanje v slovenski kulturi, potem predstavlja politično alternativo. Če pa je tudi del slovenske kulture, potem je tudi kulturna alternativa. Tudi mi ni jasno, zakaj je treba stalno povdarjati, da je punk opomin, da je sim- ptom itd., da ni to, kar izgleda, da je, ampak predvsem odraz nečesa drugega. Vsaka ustvarjalnost odraža tudi okolje, v katerem nastaja. Ali se ne skriva za temi povdarki neka elitistična pozicija, ki kljub naporom v nasprotni smeri še vedno ni zmožna sprejeti punka za to, kar je, ampak ga vidi še vedno kot nek eksces, ki pa je potencialno lahko koristen, a je sam po sebi nepomemben.

Le še nakaj izjav anarhistov, ki naj služijo v ilustracijo nesmiselnosti podtikanj na račun anarhizma. »Biti vladan pomeni biti opazovan, nadzorovan, špijoniran, upravljan, uzakonjen, reglementiran, reguliran, vpokican, indoktriniran, opominjan, kontroliran, ocenjevan, preceenjevan, vrednoten, cenzuriran in ukazovan od ljudi, ki nimajo niti pravi- ci niti modrosti.

Biti vladan pomeni biti pri vsaki dejavnosti, pri vsaki transakciji zabeležen, registriran, preštet, obdavčen, markiran, izmerjen oštevilčen, ocenjen, licenciran, avtoriziran, o- minjan, preprečen, prepovedan, reformiran, popravljen, kaznovan. To pomeni biti pod izgovorom javne koristi in v imenu občega interesa obdavčen, urjen, oglobljen, ek- sploatiran, monopoliziran, oguljen, iztiskani, ponorčevan, oropan; potem pa, ob najmanjšem znaku odpora, na prvo pritožbo biti pokorjen, kaznovan, omalovaževan, trpinčen, preganjan, zlorabljen, premlaten, razorožen, zvezan, davljen, zaprt, sojen, obsojen, ustreljen, deportiran, žrtvovan, prodan, izdan; in vrhu vsega za- smehovan, smešen, osramočen, razžaljen, onečaščen.

To je torej vlada; to je njena pravica; to je njena morala.«

P.J. Proudhon

»Socializem bo svoboden ali pa ga sploh ne bo.

Rudolph Rocker

»Vsak anarhist je socialist, toda vsak socialist ni nujno anarhist.«

Adolph Fischer

»Nihče ni tako podoben predstavniku buržoazije kot predstavnik proletariata.«

Georges Sorel

¹⁰ Poglejmo si le nekaj tipičnih reakcij našega tiska.

Tovariš Šetinc, odgovorni (!) urednik ND piše v članku »Kdo riše Kljukaste križe?«: »Nekatere skupine niti ne skrivajo svoje izrazito anarhistične in pronacistične usmer-

jenosti in njihovi koncerti velikokrat spominjajo na Goebbelskove shode nacistične mladine.«

Predsedstvo Glasbene mladine Jugoslavije, v Delu 11. 12. 1981: »Punk, rock in druge oblike sodobne popularne glasbe mladih, je bilo poudarjeno na konferenci GMJ, se ne smejo izrabljati za širjenje desničarskih, neonacističnih in fašističnih ideologij. Ti po- javi so naleteli na ostre reakcije in obsodbe med mladimi.«

V Ilustrovani Politiki pa novinar Stevan Zec v članku »Ušpon i pad četvrtog rajha« ugotavlja: »Trojica najistaknutijih, od kojih su samo dva punoletna, osnovali su neo- nacističku punk-družinu po uzoru na engleske punk-neonaciste. Družini su dali ime »Četvrti rajh«.

U Dugu iz 19. 12. 1981 pa novinar Rajkjo Djurdjević v članku »Parada kukastih kr- stova« piše: »Firer« iz Ljubljane vratio se (iz Anglije, op.p.) sa idejama i prošvercova- nim simbolima kukastih krstova. Ludilo je moglo da počne! Okupljeno je članstvo, »sa nama, ili protiv nas!« ... Jednog »fanta« koji se posle podpiša kolebao, vodje »Četr- vrtog rajha« kaznile su kao izdajnika. Mučenje su snimali megntefonom. Metode su- rovnosti od kojih se diže kosa.«

Za inicijalkami skriti P.L. piše v isti številki Duge: »Kao da nisu, još pre tri godine, čuli za onaj stari vic koji kaže: »Imala majka dva glupa sina. Jedan je završio u ludnici, dru- gi je otišao u Ljubljano i postao punker.«

Lahko bi še našteval v nedogled toda že zgornji citati dovolj dobro ilustrirajo siceršnji nivo pisanja o punku v zadnjem času. To pisanje je polno polresnic in čistih laži, pri- mitivizma, konformizma, pa tudi navadnega neznanja.

Gregor Tomc

MILAN KOŠIR

VSI SMO

2. LET

(hausaufgabe; alpska pripoved)

zagledali smo majhen avto in se spustili v dolino mimo krav peli smo pesem adijo planine. mama je bila prepotena po majici ki se ji je lepila na kožo. oče se ni potil, je pa vseeno pil šnops iz flaške ko je potegnil zamašek je poknilo in mama ga je pogle- dala z zapeljivim pogledom. stane je hodil ob strani te naše poti ga ravno ne navdušujejo konec koncev pa tudi ni družinski član poleg vsega pa je še peder in ve da oče ne mara takšnih. spom- nil sem se pripetljaja v koči ko se je peter napil in so se mu lica napela kot paradiznik. stane ga je šlatal in se kisko smejal oče ga je potem udaril in se mu v istem hipu opravičil nato ga je ob- esil na kavelj pred kočo mama se ga je tako napila da je mislila da smo v ljubljani in ne v planinah stane je jokal celo dolgo noč a jaz mu nisem mogel pomagati ker sem vedel da bi naju potem oče oba obesil pred hišo no, pa saj pa to ni prvič da je oče koga obesil pred hišo vsak večer je nekdo visel tak je pač običaj pravi oče običaje pa je treba spoštovat noro so vriskali potem in še bolj pili ko so bili na višku pijanosti so se spomnili na staneta šli so ga pogledat smejali so se mu ko je on moledoval naj ga spustijo dol oče je postajal bolj in bolj zlobno razpoložen snel mu je hlače in mu s pipcem odrezal lulčka potem so kar vsi po vrsti kozlali lulčka je snedel maček jebi ga saj si stane kar za- služi to je rekel oče pa mu je bilo vseeno malo žal takšna je pa pravica naše družine staneta pa kar razumem. sedaj se drži bolj ob strani, te naše poti ga ravno ne navdušujejo. prvič in zadnjič je rekel, no pa saj ni slab fant, pravi oče.

vsimo

za hribi in za cesto, za zelenimi lažmi, zadaj za avtomobili. bli- žajo se zeleni in oranžni tanki. nekateri so oboroženi z neunič- ljivim orožjem. starejši mladoletniki streljajo in mečejo granate. gozdovi sedaj padajo pod težo tankov. mladi fantje se smeji- jo in si podajajo roke. nekje za njimi se peljejo enote rumenih mro- žev. prave vulve, smeji se na glas; krohota se, mimo glav pa jim letijo raznobarni izstrelki. vsi so osvetljeni od žarometov. dekleta plešejo in se zvijajo proti oblakom, pa padajo po tleh. modri častnik govori z umirjenim glasom pametnega trideset- letnika. postavil si je improviziran govorniški oder, zbit iz desk. pod njim so mrtve kokoši, brez glav in z grdimi raznobarnimi očmi. gledajo! on pa si otira s čela pot, prava zmešnjava. nekdo vpije »kje pa je sploh fronta?« neka ženska, ki je v prostem času kurba, si nateguje najlonke gor prav do pizde. smeji se s hripa- vim glasom, kot da ji gre na bruhanje, ko gleda vse te bedake, ki se nekam podijo. debeluh i izstopajo iz pravkar popravljenih avtomobilov, poskušajo rešiti situacijo. ona bruha, bruha in se smeji do solz. bruhanje se razliva po puškah. nekje za gorami, med belimi ledeniki se prikaže sonce, vendar zahaja. postaja prav veselo. vsi se smeji jo in objemajo. »debeluhi so zopet re- šili situacijo«, se sliši med ljudmi. pevci zagodejo eno domačo, kranjske in pivo so že tu. velika kosmata natakara teka po dvorišču. namesto oči ima le dve krvavi luknji. na tasi, ki jo drži pred seboj, je polno hrane za pridne fante. teka od mize do mize in se priklanja debeluhom. debeluhi pijejo pivo iz vrčkov, ki se peceja preko vsake mere. iz velikih kamionov kar naprej prihajajo lepa umetna dekleta. po dvorišču jih je že vse polno, ležijo kar tako za grmi in pod mizami. moški kažejo rdeče cure in se zdravo smeji jo. hahahahahahahahahahaha na prsih ni več medalj. nekdo vpije »vse se konča pri fuku«. nekaj se po- navlja, ponavlja, mlad moški meče v zrak kovanec. kadar pade cifra, vsi v en glas zavpijejo: »čas teče sedaj mnogo hitreje«. dajmo, vojaki, dajmo, v tanke in - naprej.

**PAPIRNATA VOJNA V RDEČIH
DRAMAH FILHARMONIJI IN
V DRUGIH MENZAH
BASEJO SE IN GLEDAJO
S STEKLENIMI IZBULJENIMI
OCMI
RAD BI JEDEL SMETI; DA
JIH NE BI BI BILO VEC**

UZBUNA

stopili smo do vrhovnega
poveljstva
že vseskozi smo svarili
pred nevarnostjo
ljudje so si nadeli zaščitne
plastike
deklicam so dali silo
ampak one so bile že
mrtve in se
sploh niso branile
zato smo mi voili
namesto njih

poveljniki so zmedeni tekali
od kantine do kantine
ven so prinašali trupla
očitno sveža!
stali so nekateri tam na
hribu in
opazovali oblake
temno sive temno
modre

nekdo se je obešal na
vrv, pa mu je vedno znova
spodletelo. roke je imel
mastne, lepjive, prebral
je skledo fižola in
posilil dvanajst mačk.
v dvigalih je kričal
od groze. konji so hrcali
nad njegovim truplom,
ko je on že zdavnaj miril
redarje pekla.

Brezovar

ljudje so pisali dolge stavke,
ker niso imeli lopat. zastave
so razobešali ob vsaki
priložnosti, sešite in krvave,
od njih je kapljala kri
v tankih, dolgih kapljah.
možje so bili med nogami
krvavi in mazali so se
z medom. našla ga je, ko se
je valjal v jarku in
kričal od bolečin.

vse si je podobno,
vendar nihče ni zaskrbljen.
modrec!
povej nam, kako in kaj.
veš, da rabimo drevo, da
se pokol ustavi.
smehljaš se, smehljaš.
v garaži je človek, od nog
do glave polit s terpentinom.
dež bo.

zajcu so iztaknili oči,
pobruhal se jim je v
naročje, ljudje so odreveneli
v tihi grozi. nekdo je
zavpil, da bo zdaj državni udar
in da mora vse potekati
hitro, zelo hitro, po tem
dogodku je v deželi
prišla na oblast demokratska
vladavina.

**POLOŽAJ PUNKERJEV
V MEDEXU**

Prišel iz žole. Dan je vroč in tipljiva vse življenske žolci. Dosa smo
pod mru tuž in potan napolnen z življensko energijo odletiš v Medexu
da se okrepčaš z pivom, spet nimaš za avtobus, **PREKLETI PIRI**
ti pa nočejo dat mesečina, če se ne vohiš v silo, če vsaj vrbuj
se končno privlečeš do Medexa. Kakšna dobra dušičti da malo **PIRA!**
da se pokrepčaš in začneš žicat drobiti za pir. Po naporu **PREKLET**
opceleg žicvanja se ven izsušen in izsušen postaviš za žank. **PREKLET**
VLOČNA! Iz izsušenega grla komaj spraviš **PIVO, MEZLO**
Kulnerca te hudobno pogleda, opazni značke in knoflter odkina.
Prekleta **KURBA!** nisi mislil in uskrat od žoje. Z naporom najdeš žrtev
ki ti prinese pivo. Hlastno ga začneš piti. Kar prerobenega se počutiš
ko ti hladna tekočina teče po grlu. Že vidiš, približujeta se ti
DVA KIFLIČKA! pogled ti uide h kulnerci, kateri obrat se kar trose
od vestit. **PREKETA GABA!** se ji svetijo od škodoželnosti.
Spet jih je poklicala. Hitro zliješ ostank piva vase, da ti ga ne
zaplenijo. In še se poleg tebe. S polno pero se počene še kulnerca
in že stoji zraven ter pinka s svojim nikskvin glasom: "Poglejte
jih **BARABE!** pridejo brez dnarja žicajo od postanih ljudi in pol
ti se enge nedolžnega pošlejo da jim kupi pir **BARABE UMIRAN!**
sam pijejo krađejo in dela je nerade namesto da bi posteno delal
se učil in prispeval kaj dobrega naši domovini. **SVINJE UMIRAN!**
Folkajčki pa kimajo in se smejiyo. "Prav imate prav! Finde zašukane.
spet ti je vroče. Švicniš k prasica sam seb se **GNUS!** od švica.
uni se pa smejiyo in nalagajo zraven te pa še zapisujejo. Spet te
DEGEN! na razumejo zato jim moraš žkrat k prvošolčkon. **DEBILI!**
vročo mi je. **UMIRAN!** Hočen odit. Ne pustijo me **KRETOVI!**
Mislijo da poslušam njihove be. zlije. Men se posi po **PIRA!** sam
vročina, kreteni, utrujenost in šaja. Šelim se nekak fuknt a ne more
Posdravljeni. **GREM!**

Ta vsa opozicija, ki se je odločila uničiti **PUNK!** je iz dneva v
dan močnejša na vseh frontah. To se kale tudi v kretenskih grafitih
na zidovih, za katere so obdoleni punkerji.
Treba se je vprašati, **KAMU!** je ta punk tok **NAPOTI!** in zakaj? Mogoče
malceš čanski mentalitoti, mogoče je

Zaprte krate

BLOW FOR BLOW

Kritično

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIKSKI SEKRETARAT ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA JAVNE VARNOSTI V LJUBLJANI
Odsek za osiromašnje kriminaliste

Datum:

POTRBUJO

z katerim potrjujemo, da je bil _____ (ime in priimek)
Uroš Ljubljane mesto, Iredornova stev. 18. dopuščil na razgovoru na

V Spomin
na nekatere ZVE
ZDNIKE

PSI LUBLANSKI

OTROCI SOCIALIZMA

Zamenite mi glavo,
zamenite mi oči,
da bom lahko
pozitiven kot ste vi.

KAJ SO GOVORIL KO.....

LJUBJE ME SOVRAZJO KER NI SEM
ENOTEN, KER NČ MI MED NAM
VEČKRT SE VPRAŠAM ČE GOVORIL
SO MI REŠNICO KO BIL SEM
NEUMEN IN SAM
ČE PRED SEM SE V PRVO VESTO
LUDJE SO GLEDAL ME POSTRAN,
LUDJE SO ŠEPETAL
KAT SO GOVORIL MI KO SEM
BIL NEUMEN IN SAM
KAT SO GOVORIL MI

Zamenite mi glavo,
zamenite mi oči;
tud jaz bi rad
spau cele noči.

Zamenite mi glavo,
zamenite mi oči;
nočem več čakati,
da boste pršli.

Official form from 'ELEKTROTEHNIŠKA ŠOLA V LJUBLJANI' with a grid of checkboxes and fields for administrative use.

PROLAZI SANO VRELAN PASI
SKOLI UZIVTU PROLAZI UZIVTU
UZIV DA NARUŠIM, DA NARUŠI JE SRNKE JUČE ME U

AT SCHOOL THEY
GIVE YOU SHIT

SOVRAZIM SOLO!

NEPISAN ZAKON

En nenapisani zakonov študi, da lahko policije vstopi v stanovanje brez ustreznega dovoljenja. Brez naloga za preiskavo vse prebrskane, razne in vzane sodelane stvari, ki jih ne še minuli sekundi preiskavi ni možna. Počudila, da ne bi pa tudi ne pustili, da se s katerikoli stvarjo, ki je obšla zakon, ki dopuščajo početi, da vohar svoje pravice, ne pa tudi dolžnosti.

Kaki takega se je zgodil tak nen. Odsotne (ot domo) - am bla se od T-ih zjutri. Pravi angeli po so prišli name mal pre pol osmojprepričani da semne domo. Ker se ni bilo so svojo razočaranost pokazali aton, da so se spravi na malo sobo, kjer so nek našli mojo sestanovetko. Se spečo, da se začel vsako pismenosti, ki nekakšna postaja so vse obrnil, smetati vsi ti smeti, ki so v vseh kotiček sobe. Kmalom so vselej našli nekaj o kumelovosti, vendar so mi je pustil doma, ker je vseh, inje. Preplascena mama je namur tino oledala, ta netlovelko počety in poslušala, kako da prvi početkana vrata, in vse polimna s plakat, NAJENKA POUČENIKOVNA ZARINE SRCE hitre je utripeti, na vta obrisila nekaj slik od rožnih generalov. Vse to je bilo v svoji sramotnosti in se skrila sta za blok naslovov, liste s poroloni in se neke stvari, jih spravi v svoji šep, pobrel sestanovetko nenasit men in se odpelal. Men so se pustil dve ure zelo a totalno zavrženo in razmetano sobo!!!

SLIKE SOBILE
12 RADARJA

včeraj so ljudje stali v krogu in so bili napeti kot strune opazovali so letala helikopterje potem so se smejali do onemoglosti razbežali so se po gostilnah in pil. preko vsake mere nek državnik je stal na mizi v roki je držal zelen semafor tudi on se je smejal in kazal curo po celem blesnem prostoru smejoč skozi solze je kozlal in poljuboval ljudi na čelo imel je črno kravato in tri mozolje postavljene v trikot

PAVILJON

včeraj sem oprnal 10-mug. certocil sem v selani in vrtih lavel avrak. valne sem vtel in avion. debela ženska se mi je ponudila za rosnobico. snel sem ji najlonke in ocesnil mehnoje. saraji kate se je vrgla pod vlak. spricnilo je ce denarju in zaslužigalo. nato so se vrtili. ona je sedela v openjevalni komisiji in se nasrabila. pljunil sem na dokumenta in se obrnel svojega imena. drevesa so bila perem. reveži so stali v koloni in se gledali v oči, da so krivno za njo njihova beta.

RADNA AKCIJA

JUTRI ZJUTRAJ OB ŠTIRIH
BO KONCNO VOJNA
TOREJ NAM OŠTANE
SAMO ŠETA VEČER
VSI SE BOJIMO VOJNE

LJUDJE, PRIŽGITE RADIO!
NEKDO PREPEVA
O SVOBODI.
POPOLNA LAŽ!
TO JE PREPROSTO
IN LEPO!
LEPO IN PREPROSTO!

SUPERLIM
moji možgani so zlepljeni / ne spomnim se niti stvari
izpred petih minut / kje sm / kje sm bil jest / kje si / kje si
/ kje si bla ti / slišim samo dekle ki name nekaj vpije /
sploh mi ni mar za njo / naj jo hudič vzame / nej zgnije /
/ kuzla ne mi rečt naj neham / nekej vendar morm delat
/ ko pa od tebe ne dobim kar si želim / kva nej torej
naredim... / ne spomnem se niti začetka te pesmi / vem
edino de sm se počutil zlo fajn / sandra mi je rekla de
sm padel s kauča / a še zdej ne vem kdo mi je obul
copate / kuzla ne mi rečt... /

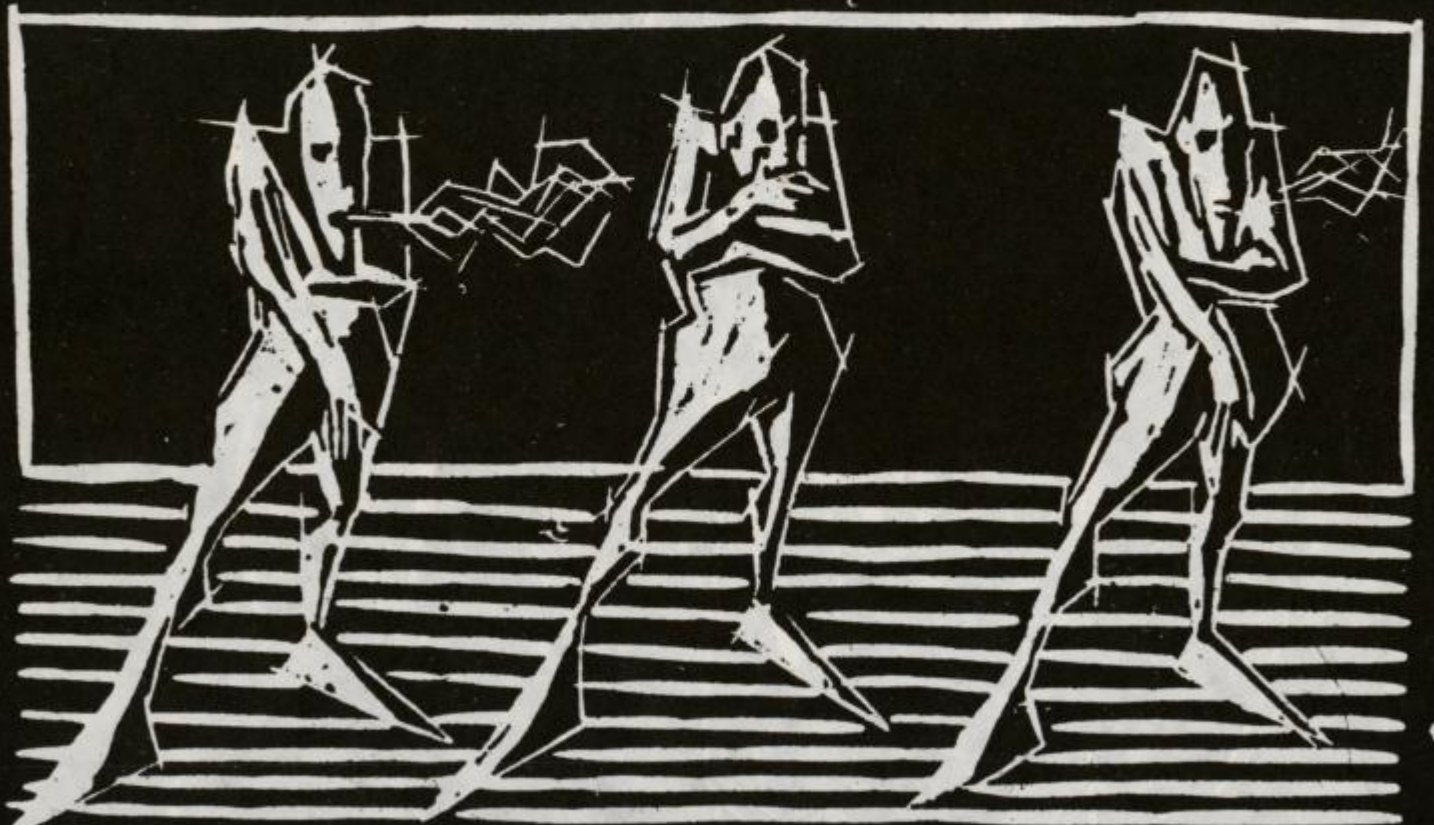
MOJE DEKLE

moje dekle dela v tovarni / 8 ur na dan / ni v pisarni / ni tam kjer se krade denar / stanujeva v temni kleti / med vlažnimi stenami / in skozi edino okno ki ga imava / vidiva le noge ljudi / moje dekle ima 18 let ravno toliko kot jaz / kmalu bo zima / in spet bo nastopil mraz... /

Nisi hodil po ovinkih
hotel si obdavčiti
šund komisijo
hotel si spremeniti
celi svet
nisi vedel
da je revolucija že gotova

Treba jo je samo braniti
bil si proti tistim
ki so bili pod točko
razno najglasnejši
pri izkušnjah pa še najstarejši

Lahko nas označite
kakor vam paše
samo ne pričakujte
spovedi naše
Nismo na svetu zato
da bi se z nami igrali lahko
pojdi iz njihovega sveta
dokler se še da

Bil si proti zato
da bi bil drugačen
preveč si slišal dobrega
da bi vse verjel
nisi imel vzornikov
bilo ti je vseeno
verjel si v simbole
ki ne pomenijo ničesar

Izbral si boljšo pot
najbolje je biti miren
gledati od strani
in se zabavati
ukvarjaš se s problemi
ki jih ni nikjer
za koga se boriš
zakaj še sploh živiš?

TI SI SRANJE

Vedno si pazil
kaj si govoril
vedno so lepo
govorili o tebi
vedno si hotel
iti više, više
opiral si se
na tradicijo

Ti si sranje
ti si sranje

Pretvarjal si se
samo za druge
pazil si samo
na sebe
drugi so stopili
v partijo
pa si stopil
tudi ti

Srečen si
ker ti dobro gre
denar dobivaš z govori
lažeš o sedanjosti
lažeš o prihodnosti

VERIGA

V šoli je bil vzor solidarnosti zavesti
drugi so šli na zabavo on je bil v brigadi
ni si izoblikoval prepričanja
bil je kopija kopije...
s spoštovanjem so ga pozdravljali
naredil je kariero...

Ni imel časa za sebe
sedaj ima časa preveč...

Bil je proti kriminalu
kot vsak sodoben človek
bil je proti onesnaževanju in pomanjkanju
bil je vedno za in ni vedel za kaj
in tega se ni zavedal

Gledal je v račune vse se je ujemalo
dobil je priznanje za minulo delo
pred pokojem pa zlato uro
na krsto so mu položili 7 vencev
njegova zadnja želja je bila
da bi prišel čas ko...

gnile
duše

KO TE NI BILO II

Najbrž bo res najbolje, ko bom crkaval, komaj čakam, da grem ven iz tega dreka ušivih lažnicev. Vsi po vrsti hočjo uživati. Pa kako fino znajo to prikrivat. Sicer pa bom užival, ko bom crkaval.

Pa kako se slinijo, da bi me vzgojili. Bo res fino, ko jih bom zajebal, že zdaj uživam, ko jih bom pustil vse posrane ob njihovih načrtih. Bo prav fino, ko bodo ostali takole praznih rok.

KO TE NI BILO III

Mrličiči so na britofu, prav fino se zabavajo. Ljudje pridejo kdaj tja in hlinijo svojo žalost. So jim fouš, ker niso med njimi. Izmužnili bi se radi, smrduhi.

Februar 82

Je pesem to, da pijem vino?

Je pesem to, da berem časopis?

Je pesem to, da gledam vse te gnile face?

Je pesem to, da se odženem in treščim z glavo v marmornati zid?

Pesem za Mandić Dušana

Med ulcam se veter vije,
državni je praznik,
pod streham megla brije.

Po cestah hodijo ljudje. Na vogalih bajt so zvočniki, koračnice se odbijajo od sten in sekajo ljudem glave. Praznik.

Megla rosi
ulce so sive, glej te mrzle ljudi
z zastav kaplja kri

Med hišami hodi skupina mladcev.

"ŽIVELO!!!"

Mi odločamo!!!

"HURAAAA!!!"

Čez ker travnik bo šla cesta!!!

"MI ODLOČAMO!!!"

"HURAAAA!!!"

"HURA! MI ODLOČAMO!!!"

Megla se vleče nad pločniki. Jutro. Droben dež pada ljudem za ovratnike in se jim zažira do kosti. Po tleh je polno rdečih madežev. Molčijo. Praznik.

Hiše so sive,
kje ste ljudje,
da vas pobijejo
in bodo ulice rdeče.

MINIMAL MAN

MINIMAL MAN

Patrick Miller

1980

JOHN + MARY

SCREAMERS

SCREAMERS

Gary Panter

1977

29

Roman NA PAROVE RAZBROJ SE

I Na prevzgojo

Ulice v Irkutsku so široke, prave avenije. Trgi prostrani in velikopotezni. Z velikanskimi portreti vodilnih revolucionarjev in enobarvnimi transparenti.

Vreme pa jasno. Nebo modro, tedne in tedne sama modrina. Ženske, mislim, da so v redu. Čeprav seveda nimam nobenih možnosti, da bi stopil z njimi v kakršenkoli stik. Glede tega so me dobro privili. Najbrž razumljivo. Saj sem zaradi njih na prevzgoji.

Ljubljane se večkrat spominjam. Robovega vodnjaka, pa Kodeljevega parka, kamor sem hodil oprezovat za parčki. Ozkih ulic starega dela mesta in porisanih sledov anarhistov. Meglenega barja, pa seveda drkanja v službi. O drkanju največ premisslujem. Najbrž zato, ker me tukaj glede tega tako nadzorujejo. Čeprav mi ga sicer v intimnosti skreta dopuščajo.

Ne gre mi v glavo, da jih je tisto drkanje lahko tako motilo. In ne vem, kako so ga lahko povezali s politikom. Kako so lahko prišli na misel, da drkam oblast v glavo. Je njihov nadzor res že tako totalen.

V službi sem delal dopoldne, kartica pa mi je odmerjala osemurni delavnik. Kot menda vsak povprečen državljani sem imel dela za štiri ure, štiri ure pa sem lahko počel tudi druge stvari. Jaz, poleg tega, da sem prebral časopis, nisem imel drugega dela in sem v glavnem samo razmišljal o pičkah in drkal.

V začetku sem si ga največkrat drku na Ano. Ana je bila dobro vpeljana administrativna delavka pri kakih štiridesetih. Pri njej me je najbolj rajcal njen smeh. Kadar se je smejala, smejala pa se ni tako na ves glas ampak bolj na lahko s poudarkom, sem si vedno zamišljal, kako more v teh ustih izgledati kurac, možev, ki ga ima gotovo dvakrat do trikrat na teden noter, ali pa od kakšnega ljubimca. Predstavljal sem si, kako ta, sicer čisto navadna usta, s katerimi sem se vsakdan čisto normalno pogovarjal in so izgledala tako nedolžno, praktično vsak dan obližu-

širila, kot da bi sedela na kakšni sveči ali pa podobnem predmetu. Včasih se mi je celo zazdelo, da jo vidim, kako nekaj menca z nogami; takrat je izgledala prav tako, kot da bi se njena pizda igrala s tujkom, ki ga ima v sebi.

Potem pa sem začel vse več in več drkati na šefinjo naše analitične službe tovarišico Jermanovo. Ne vem sicer točno, zakaj. Ženska srednjih let je in čeprav je dovolj prijetna, deluje kar nekam preveč strogo. Me je res zato tako privlačevala, ker je šefinja in družbenopolitično aktivna, zato ker sem si lahko predstavljal, da če drkam na njo, da drkam na oblast, da drkam oblast v glavo, kot se temu lahko reče?

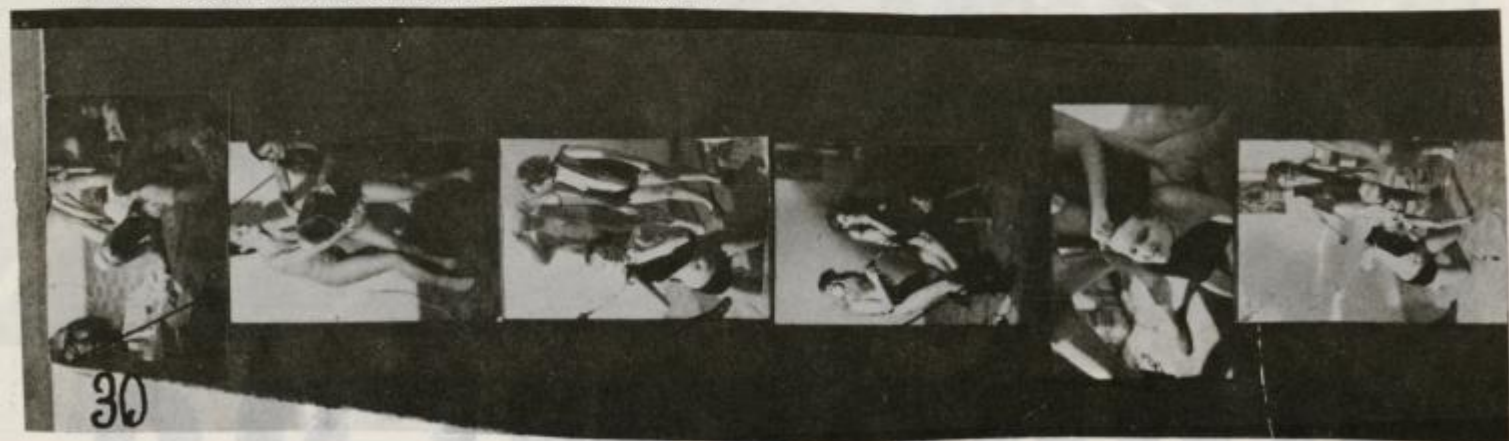
Ne vem. Res ne vem. Vse sem počel popolnoma instinktivno. Bil sem kot pes kadar se goni. Kot pes, ki mu po urah neprestanega čakanja pred uto svoje izvoljenke začne v kepah curljati pena iz gobca. Nisem več drkal samo na skretu oziroma kadar sem bil sam v sobi. Ni me motilo, če sem Jermanovo, kadar sva sedela vsak za svojo pisalno mizo, gledal naravnost v oči, hkrati pa pod mizo divje drkal.

Seveda se je enkrat moralo nekaj zgoditi. Bil sem vse bolj predrzen, čeprav sem dobro vedel, kako hitro me lahko odkrijejo...

Imel sem smolo, da je bilo to ravno med nekim kongresom. Jermanova je imela celo neki referat in v službo je prišla samo zato, kot je rekla, da ga v miru pretipka in še kaj doda, če bo ugotovila, da je to potrebno.

Bila je čudovito oblečena. Jekleno sive nogavice, brezhibno krojen temno plav kostim, že skoraj uniforma, do skrajnosti precizen make-up. Videl sem jo, kako se sklanja nad referatom, kako ji oči sijajo v divjem vzburjenju. Najprej sem celo pomislil, da jo je začela dajati vročica, potem pa sem le spoznal, da je praktično tik pred orgazmom. Bila sva sama v sobi in tudi sam sem se divje prijel za kurca. Nisem mogel več zdržati za pisalno mizo. Stopil sem, kar tako s kurcem v roki, proti njej, da si po bliže ogledam sceno. Vedel sem da tvegam veliko, vendar pa me to takrat ni prav nič motilo. Še zdaj lahko rečem, da se je za tisto doživetje splačalo vstati s stola.

Jermanovi sem se približal na meter, dva, tako da sem vse lahko videl povsem natančno. Ni sedela v svojem fotelju, ampak na navadnem lesenem stolu, ki je bil precej nižji. Široko razkročene noge je opirala na spodnje mizne predale. Z levo roko si je, kot da povsem brezbrizno, podpirala glavo, v desni roki pa je držala velik, z rdečim žametom oblečen tulec, v katerega je sicer shranjevala svoja priznanja, in si ga vtikala v pičko. Tulec je moral imeti v premeru vsaj deset centimetrov, vendar pa sem dobil občutek, da bi pizda lahko požirala še večje kose. Bila je neznanška, hkrati pa je, povsem obrita, izgledala skoraj dekliško nedolžna.

jejo kakšen kurac, si ga vtikajo do požiralnika, ga seslajo, se-sajo, grickajo. Predstavljal sem si trenutek, ko tistemu kurcu pride v ustih, ko usta takrat hlastajoče požirajo vročo spermo, jezik pa oblizuje še tisto, kar je kurac pošprical okoli ust.

Pri Ani me je recimo zelo rajcalo tudi to, da ni nosila žab ampak nogavice s pasom. Po tem sem vedel, da rada, neznansko rada fuka. To sem vedel tudi po tem, kakš je držala noge. Nekatero ženske stalno skrbno pazijo, da držijo noge vedno skupaj. Tudi kadar so za pisalnimi mizami in so za predali praktično skrite. Ana ne. No, kadar je bila večja družba, ob kavi, sestankih in podobnih priložnostih že. Kadar pa smo bili sami v sobi in je bil na videz vsak zatopljen v svoje delo, je povsem sprostila noge. Včasih, kadar sem šel vreči papir v koš, sem opazil, s kratkimi in prikritimi pogledi v desno, kjer je sedela, da je noge tako raz-

Prizor me je povsem očaral, prikoval na mesto. Nič več nisem kot nor grabil po kurcu, samo še čisto nalahno sem ga božal, pa vendar sem vedel, da lahko vsak trenutek pričakujem močefidno salvo.

Tedaj me je Jermanova opazila. Vendar, kot da ni bila nič presenečena. Dolgo časa me je gledala s tistimi, tedaj motnimi in zasanjanimi očmi, in ko je njen pogled obstal na moji zabuhli batinii, ni storila drugega kot da si je zarinila tulec še globlje v pizdo. Vedel sem, da je to tisto dolgo prihajanje, o katerem toliko žensk samo sanja. Tudi sam nisem več zdržal. Kurac je začel brizgati sperno s tako silo, da sem kar klecnil. Kljub temu pa sem curek sperme le še uspel osredotočiti na Jermanovo. Tudi takrat je ostala povsem mirna. Le z jezikom se je obliznila okoli ust, kot da bi hotela povedati, da si takšnega tuša še želi.

•••

Šele nekje sredi tistih mukotrpnih zasliševanj sem začel slutiti, koliko tega so oni vedeli. Da bi spoznal pravo resnico o dometu njihovega vedenja (recimo, ne vem niti, ali sta Ana in Jermanova njihovi osebi ali ne), pa mislim, da bo potrebno počakati vsaj do naslednjih volitev.

II Na položaje

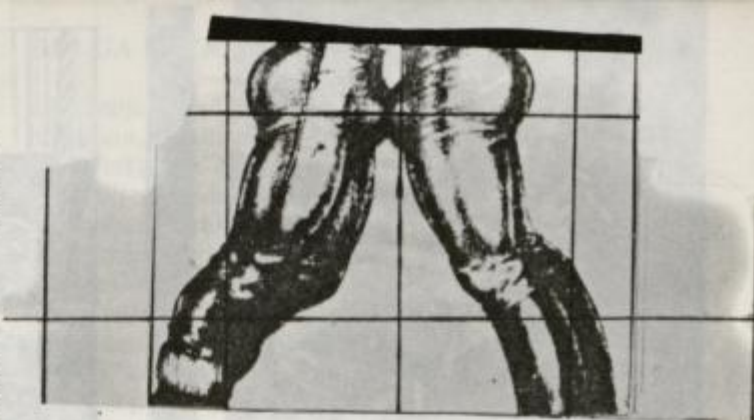
Iz Irkutska me je pot vodila naprej. Ne vem sicer natančno, kam, vem pa, da se bom od tam rad spominjal tiste prelestne scene. Prigodila se nam je v nekem prijaznem mestecu, le-to je ležalo v vznožju prelepega hribovja, ki je bolj kot na južnoameriške Ande spominjalo na Kavkaz. Tam sem postal član neke pomožne zaščitne enote, ki je neki večji matični varnostni enoti pomagala utrjevati položaj na tem območju.

Ni nam bilo slabo pod vodstvom Generala Mraka, kot smo morali klicati našega šefa, za katerega sicer še sedaj nisem prepričan, če je sploh imel kakšen čin. Bil pa je dober z nami, perverzni general, imel nas je rad in znal je poskrbeti, da se zabavamo. Še posebno pa se je potrudil takrat v tistem mestecu med Andi in Kavzacom.

Najprej nas je dodobra napojil. Popivali smo od jutra, vmes pa smo večkrat tudi dobro mezili, tako da smo res potrebovali samo še kakšno zdravo telovadbo, da bi zabavi posadili olivo na pico. Generalu se je seveda kmalu utrnila genialna zamisel. Najprej je velel slehernemu natočiti kupico do vrha, potem pa nam je razložil plan. Da je v mestu znana trgovska akademija, kjer študira cvet okoliških deklet. Da je z njimi vse v redu in prav, da pa jim ne bi prav nič škodovalo, če bi jim taka elitna enota, kot smo mi, še malo bolj utrdila zavest. . .

Po še nekaj popitih kupicah medicine smo bili vsi prepričani o tem, da mora biti to utrjevanje zavesti zadeva popolnega učinka. Da torej ne gre samo za to, da ti utruješ zavest ampak, da jo tudi utrdiš. . .

Moralo je izgledati veličastno, ko smo se ob sončnem zahodu razpostavili okoli nekdanje grofije, sedaj trgovske akademije. Bili smo oblečeni samo v čevlje za v mesto, kravate in pa desantne čepice, te vedno pridejo prav; kurci pa so nam tako štrleli pokonci, da bi bili še v 9. topniški, ki je sicer znana po povprečju svojega kalibra, ponosni na nas. General Mrak nam je v kratkem nagovoru pred naskokom še enkrat na grobo oslikal politični pomen akcije, še enkrat nas je opozoril, da ne uporabljamo sile, potem pa je z njemu pristno mehko zarjul: Na položaje. . .

Da, časov pod Generalom Mrakom ne bom zlepa pozabil. Čeprav so potem kmalu prišle premestitve, čeprav sem spoznal mnogo tega in onega, izkusil marsikaj, doživel mnogo lepega in bridkega, čeprav sem se na koncu celo uspel vrniti domov, ne bom nobene osebe, nobene stvari ohranil tako jasno v spominu, tako globoko v srcu, kot starega morbidneža Generala Mraka. On me je prepričal, da drkanja ne potrebujem več. Z njegovo pomočjo sem, preko takih praktičnih spoznanj kot je bilo ono opisano maloprej, prišel do spoznanja, da je nekaj vredno še več.

III. Na parove razbroj se. . .

. . . je zatulil četni narednik Merčun. Sicer Slovenec iz Ilirske Bistrice. »Parni može u kantino, ostali za deset minuta zbor – u potpunaj bojnaj spremi.«

Bil sem med tistimi, ki so šli v kantino. Tiste čase so nam to dovoljevali le poredkoma in vedel sem, da se ga bom napil kot žival. Vedel sem tudi, da bo s tovariši enako in da bo v kantini, ko bodo začele peti steklenice in žvižgati težki usnjeni pasovi, lahko celo bolj vroče kot gori v hosti, kjer se neparni ubadajo z okoliškimi gverilci. . .

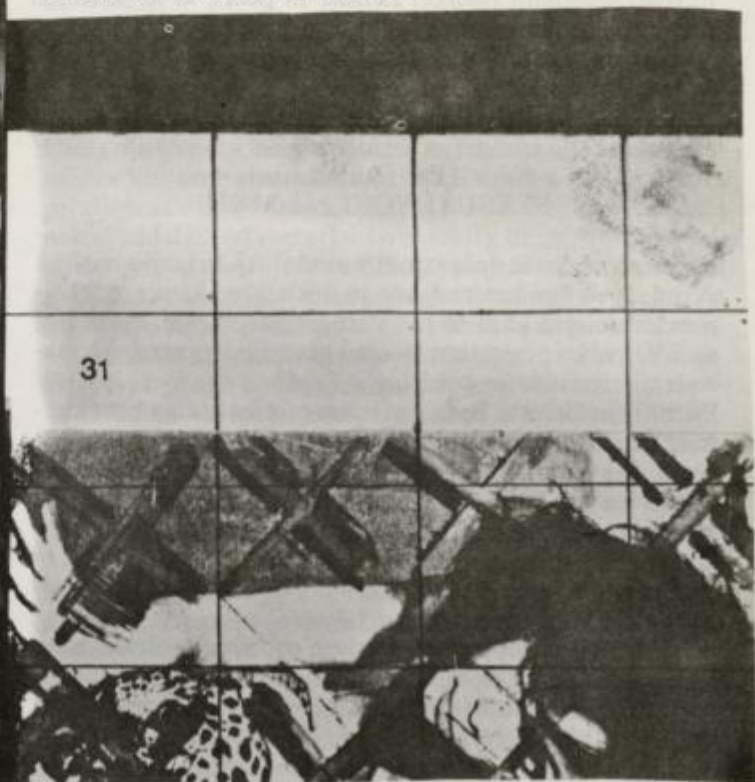
Ni bilo ravno tako. V kantini so nekateri sicer res staknili nekaj poškodb – urezi, odrgnine in take stvari, eden pa je poleg hrane in pijače skozlal domala cel želodec, vendar pa je bilo s fanti, ki so se po hosti ubadali z gverilci, precej drugače, kot smo si predstavljali.

Komaj polovica se jih je vrnila. Druge gverilci najbrž že predelujejo v energin. Njih smo se, pred četnim pregledom in obvezno jutranjo telovadbo, spomnili z enominutnim molkom.

»U zbor,« je zatulil Lajoš, namestnik četnega narednika Merčuna, Slovenca iz Ilirske Bistrice, ki je bil med tistimi, ki se včeraj niso vrnil iz hoste. »Na parove razbroj se. . .«

Bil sem med neparnimi. In imel sem deset minut časa, da se v popolni bojni oprepi pojavim v zboru.

•••

Rosetta Brooks:
SLOG BRUTALNOSTI

TV Murder; Helmut Newton, 1975

»S/M (sado mazohizem) je seks visoke tehnologije. Zahteva toliko časa in predavanja, da si ne želimo nikogar lastiti ves čas. Zadovoljna sem z njihovo seksualno podrejenostjo. V tem je razlika med resničnim suženjstvom ali izkoriščanjem in S/M. Zanima me nekaj kratkotrajnega, užitek, ne ekonomski nadzor ali prisilna reprodukcija.«

»Morda prav zaradi tega S/M tako ogroža etabliran red in morda je zato tako strogo kaznovan in preganjan. S/M vloge se ne nanašajo na spol ali seksualno orientacijo ali raso ali razred. Moje lastne potrebe mi narekujejo, katero vlogo bom prevzela. Naš politični sistem ne more prebaviti pojma moči, ki ni povezan s privilegijem. S/M prepozna vlogo erotike kot podstati našega sistema in si jo skuša pridobiti nazaj. Nekaj ogromnega in trdega stoji pod duhovnikovo haljo, policajev uniformo, predsednikovo poslovno obleko, vojakovo kaki uniformo. Toda falus je močan samo, dokler je prikrit, povzdignjen na raven simbola, nikoli izpostavljen ali uporabljen v dejanskem fukanju. Policaj, ki mu nabrekline štrli ven, je lahko kaznovan, izločen, podrtan, lahko tudi sedeš nanj, toda preneha biti pol-bog. V kontekstu S/M postanejo uniforme, družbene vloge in dialog paradije avtoritete, izziv le-tej, spoznanje njene skrivne seksualne narave.«

»Vlade so utemeljene na seksualnem nadzoru. Vsaka skupina ljudi, ki si pridobi dostop do avtoritarne moči, postane soudeleženka takšne ideologije. Začne perpetuirati in uveljavljati seksualni nadzor. Ženske in pedri, ki so sovražni drugim seksualnim manjšinam, se opredeljujejo za fašizem. Nočejo, da bi se uniforme izrodile v nošo – hočejo svoje lastne uniforme.«

Pat Califia: SEKSUALNOST NA MEJI

Kaj se zgodi, ko se noša izrodi v modo? Ali to izziva moč na »vrhu«? Ali lepi hetero fantje in dekleta, za katere je fetišizem le retorična aura, in za katere je nasilje nekaj, kar se vidi na TV, z neko premeteno dvojno negacijo izpraznijo in razvodenijo izziv, ki ga predstavlja S/M?

Po mnenju Gergesa Bataillea je vsa erotika oblika bogokletstva. Čar erotike je po njegovem v tem, da je »grešna«; krši vse običajne norme spodobnosti. Erotika je ločena od življenja normalnih ljudi, vključenih v domačo udobje spolnosti zaradi reprodukcije – in je nazadnje ločena od ljubezni same.

Toda kako tesno je ta prekoračitev povezana s tržnim prometom, z blagovnostjo?

Je S/M moda simptom kulturnega propada in dekadence, izziv avtoriteti razmerij oblasti? Ali pa S/M moda sama po sebi preprosto odraža rastočo moč obstoječih razmerij oblasti?

Helmut Newton je v sedemdesetih letih prekršil nekaj tabujev v svetu modnih revij. V »popolne svetove«, ki nam jih je ponujala reklama itd., je vpeljal grozno distopije. Namesto spolne harmonije in stabilnosti so Newtonove podobe odražale konflikt in fragmentiranost. Prikrita erotika se je spremenila v odkrito spolnost. Pol-akti, ki so postali spodobni v paradižu reklam za deodoranse, postanejo groznejše implozije v pekel mestnega življenja.

Postopno vse bolj eksplicitno lezbične, S/M in fetišistične teme in asociacije v Newtonovih fotografijah so sprva vodile do cenzure (angleški Vogue), nazadnje pa k splošnemu priznanju in k novemu žanru modne fotografije. Zaradi preproste udarnosti njegovih podob sredi »čistih«, drugih svetov modne reklame vrnitev k staremu nazaj ni bila več možna. Subverzivnost Newtonovih fotografij se kaže v tem, da reducirajo vse druge modne fotografije na enakost, na lahкотen odnos med potrošniki in njihovimi namišljenimi svetovi.

Groznja z nasiljem in s posilstvom, s spolnim bogoskrunstvom dela iz Newtonovih podob »pasti za pogled« (Lacan). Narejene so tako, da pritegnejo pozornost. S tem v zvezi se moramo zavedati vse manjšega učinka v razvoju Newtonovega dela. S tem, ko si je ostala modna fotografija prilastila in razvila to novo področje podobe proizvoda, tudi Newtonove podobe izgubijo začetni šokantni učinek.

Propaganda ni nujno vabilo v udoben drugi svet domišljije. Lahko je izziv. Če izgledajo reklamne obljube lažne, zakaj ne bi poudarili lažnosti podobe in s tem izzvali domišljijski svet v sami osnovi?

Oblačila, v katerih te posilijo, čevlji, v katerih te najdejo mrtvega, šal, s katerim te zadavijo – Newtonove fotografije obljublajo nasilje, surovost in smrt.

Proizvod je manj pomemben kot podoba proizvoda. Med potezami, ki najbolj bodejo v oči pri Newtonovih modnih fotografijah, je konvencionalnost, celo konservativnost mode, ki jo propagira. Ne dela reklame za S/M modo. Ali bi to počel ali ne, če bi S/M moda postala prevladajoča v sedemdesetih letih, ni pomembno. Newtonovo delo je bilo subverzivno zato, ker je zelo spodobne izdelke visoke mode ogrozila ost seksualnega nasilja, manifestiranje odnosov moči, ki so del uniform srednjega razreda, ki jih njegove slike tako minirajo kot propagirajo. Pomembno pri tem je, da je do spremembe najprej prišlo v svetu trgovine (modna fotografija), še preden je S/M moda postala realnost s ceste. Zgleda, da je Newton med vsemi modnimi fotografi najbolj ravnodušen do mode. Kaže, kot da niti ne poskuša predstaviti njenih kvalit. Zanima ga podoba. Ustreči potrebam stranke je sekundarnega pomena. Vloga modnega fotografa predpostavlja vse večji nadzor. Začenja diktirati pogoje in kontekst, znotraj katerih se moda ustvarja in konzumira – eksplicitno. V ospredje prinaša fetišizem, odnose moči in spolnega nasilja, ki je sicer implicitno v celotni modni fotografiji. Njegove podobe so najbolj šokantne, kadar je subver-

tiranje tujega glavnega toka modne fotografije najbolj puhnjeno. Na primer: dokaj zgodnja serija fotografij »Zgodba OHHH« je reklamirala klasične večerne obleke iz šifona. Zgolj rahel namig na karkoli grozečega v upodobitvi niza koketnih gibov med urejenim buržoaznim moškim in dvema klasično elegantnima ženskama skozi različne epizode je prisotnost dveh velikih psov. Toda v zadnji fotografiji sekvence zglada, da moški grabi žensko za prsi. Ali jo je v prsi udaril? Moški izgleda čvrst in mrk. Usta ženske so odprta, oči pol-zaprte. Lahko gre ali za ekstazo ali pa za bolečino. Težko je razbrati, kaj se dogaja. Fotografija je nejasna in neostra. Toda ali predstavlja nejasnost divji trenutek, ki ga je ujel nepripravljen aparat, ali trenutek ekstaze v nejasnem romantičnem slogu, običajnem za modne posnetke večernih oblek iz šifona? V negotovosti interpretacije tega niza fotografij je ogrožena krhka izumetničenost ženskega oblačila. Obleka iz šifona postane pretveza za spolno nasilje. Krhkost »fasade« na ženskosti srednjega razreda pokaže svojo drugo stran v dominaciji. Izumetničenost videza je poudarjena – tujost modne podobe.

Ta poudarek na tujosti in izumetničenih potezah modne fotografije je značilna za Newtonove najuspešnejše posnetke in serije. Njegove manekenke so takšne kot bi prišle naravnost s tekočega traku. Hladne in daljne, rezilo njihove erotike je njihova nenaravnost – njihova neresničenost. Ženski stereotipi se nič več ne stapljajo z naravnim okoljem, v katerem se predstavljajo in perpetuirajo. Udobna prizorišča za modne podobe so razbita. Stereotip izstopa kot tuj, vendar kot objektivni v svoji zlaganosti (kot realnost, ustvarjena z aktivnostjo modne fotografije). Ne gre toliko za to, da bi bila ženska erotizirano, kot za to, da je njena erotičnost zreducirana na površje, blišč modne podobe. Newton fetišizira smrtne značilnosti ženske seksualnosti kot njeno redukcijo na podobo. Razburja ga prav proces fotografije in odnosi moči, ki jo vsebuje. Meja med manipulativno prisilnostjo mesa in manekenke postane bistvo medsebojnega učinkovanja erotičnega med živim in mrtvim (med naravo in izdelkom).

Umetni svet podobe je edina obljubljen deželja Newtonovih reklam. Podoba postane videz na sebi in za sebe. Modno podobo sprejememo kot zlaganost.

Saidle I. Helmut Newton, 1978

DRUGA KOŽA

Oblačenje mrtve kože, prepuščanje telesa usnjenemu kombinazonu, je lahko za punka in za fetišista usnja čisto drugačno izkustvo. Toda fetišizem in odvisnost sta verjetno več kot zgolj naključno povezana tako s S/M kot s punkom. Gre za podobno prekoračitev.

Tisto, o čemer bi se strinjali tako punker v tesnem usnju, Pat Califia in katerikoli bralec Atomaga (revija za fetišiste gume, usnja in plastike) je, da jim daje druga koža občutek varnosti pred svetom. Fetišist uživa v tem, da je fizično obkrožen, kar je v skrajnostih fetišizma gume in usnja skoraj čutna deprivacija. Ta izguba neposrednega stika z svetom, občutek da je lastno telo odmaknjeno, stisnjeno, proizvaja občutje kot da je lastno telo drugo (kot posredovano). Fetišizem je čutni narcizem za telo kot posredovano.

Punker prevzame simbolično povezanost usnjenih vezi iz odnosa gospodar/žrtev, da bi izpadel grozeč. To je druga oblika oklepa – bolj ohlapna koža, s katero se punker-ica predstavlja kot zunaj in kot tuj samemu sebi. To poenostavlja stik z zunanjim svetom (z drugimi), tako kot ga poenostavlja mrtva koža na čutnem nivoju.

Poleg tega, da se fetišist usnja zavaruje pred zunanjim svetom, privede ta svet tudi v bolj neposreden čuten stik s telesom. Na poti od fetišizma za plast usnja do gume in v zadnjem času plastike stopa posameznik v niz kulturnih abstrakcij lastne žive kože.

Punk se veže na drugačne kulturne abstrakcije. Zlit iz stereotipov filmov groze, s-f tujih bitij, in obrabljenih asociacij na staro pornografijo, vključuje punk imidž S/M kot asociacijo, ki je potlačena bralstvu Atomaga, ki se oblači naskrivaj in si želi, da bi jih pustili na miru v anonimnosti, kjer bi se lahko prepuščali svojim nedolžnim poželjenjem.

V usnjeni koži lahko sadist uprizarja fantazijo drugačnosti – telo kot tudi dobro podmazan stroj uprizarjata kruto gospostvo nad žrtvijo (mesom). »Višek« postane posredovan z usnjem, abstrakcija gospodarja. Toda ali gre za gospostvo ničejanskega nadčloveka ali za fantazijsko vdanost supermoški ali superženski kameji? To, kar je skupno kopici junakov in junakinj stripov, so njihova tesno prilegajoča se oblačila. To jih povezuje z akcijo (uniforma igra podobno »ceremonialno« vlogo). Toda usnjeno oblačilo je uniforma autsajderja – nadčloveška koža, ki jo prevzame pri obredu nasilja. Zapeljivo je misliti, da izhajajo usnjena oblačila fetišistov in sadistov iz istega prvotnega vzora kot pol-standardni modeli, videti kožo kot retorično nulto točko modne konvencije.

Toda avtentična S/M moda je prav tako prepletena s filmskimi in stripovskimi stereotipi kot punkovska. Le njen nivo prilastitve je bolj nedolžen. Pri spremembah sloga gre za to, da se sledi času, ne pa, da se izgubi vsak stik z njim. Fantazija transformacije pomeni za fetišista ali sadista uresničitev kulturne abstrakcije, kot tudi umik v zatajevanje in prisiljenost v usnje abstrahiranega telesa. Občutek, da si bil nekoč oddaljen od sveta (lahko bi rekli v drugem svetu) prav toliko pripada kulturni mediaciji sprejetih stereotipov kot pripada »naravnim« mediativnim lastnostim usnja. Za punk je ta tujost in abstrakcija predmet javnega razkazovanja, medtem ko je za fetišista predmet zasebnega sanjarjenja. Prispevek punka k modi je v tem, da je uvedel tujost v modna oblačila. Verige in jermeni za noge so zgolj simboli ujetosti. V »Sexu« je še cenenost plastike čisto retorična. Očitnost goljufije je del novega nivoja izmenjave, ki ga vsebuje sprejemanje modnega izgleda.

Običajno predstavlja vrednost modnega izgleda preseganje izumetničenosti, določenih in prepoznavnih stereotipov starejših modnih izgledov. Cilj je bil izgledati naravno. Punk je izhajal iz tega, da je skušal izgledati izumetničeno. Gre za kulturno prekoračenje, toda prekoračenje, ki je bilo že od samega začetka obsojeno (načrtovano?) na to, da vzdržuje mehanizem spreobračanja imidža v prekoračenje. Stereotipov se je moč polastiti kot starih, mrtvih lupin starih strahov in želja. Punk predstavlja podobo mrhovinarja, ki živi

od ostankov kulturnih ruševin. Modna podoba se troši kot prazna, ne pa kot domišljajska polastitev sveta samouresničenja. Seksualni stereotip doseže stvarnost s tem, da je že na prvi pogled lažen.

Dediščina Helmuta Newtona v modni fotografiji (in na drugih področjih reklame) in vpliv punka na modo sta med drugim dva pomembna faktorja, ki sta prispevala k temu, da so podobe S/M v zadnjih letih dominantne. Morda S/M izziva na nivoju razkrivanja erotične podstati dominantnih prijateljskih vezi in sprejetih oblik družbenega nasilja, kot predlaga Pat Califia, toda dominantne sile, vsaj kolikor se odražajo v sedanjih podobah medijev, bolj očitno zanima uporaba S/M podob kot pa njihovo potlačevanje. Redukcija seksualnosti na medsebojno učinkovanje moči; moda kot ujetost; modna podoba kot oblika prisile in dominacije; S/M izgleda kot demistifikacija kulturnih institucij. Opazujemo njihovo redukcijo na eros moči. Toda retorika deviacije in čudaška nenaravnost S/M izgleda le kot še ena oblika potrošnje in potrjevanja kulturne reprodukcije. S tem, ko sprejema dominantne podobe naše kulture kot lažne, nas uči sprejemati univerzalno gospostvo umetnega.

Gledati na pojav S/M podob kot na spontano izkazovanje kulturne dekadence je verjetno pretirana simplifikacija, saj je jasno, da je prav priokus dekadence tisto, kar se prilasča pri prevzemu mode. S/M vrača tabu v dolgčas potrošnje, podobno kot je punk prevzel nacistične insignije, s težnjo in privlačnostjo k priznanim družbenim in kulturnim ekstremom kot sredstvom premagovanja dolgčasa. Vse resnične zveze razpadejo. To odraža določen cinizem do kulturnega obstoja, a predstavlja tudi novo stališče življenja z umetnim. Vstop S/M podob v množično kulturo služi zgolj kot dokaz za to, da ni pomembnih odklonov – da ni izhoda. Punk je dokaz za varljivost individualnosti. Kot delni reprodukt in delni deviant uteleša punkovski imidž navezanost individualnosti na umetno. Individualnost postane zgolj zavestno sprejetje pretiranih kulturnih stereotipov.

Če je bil punk sploh kdaj mišljen kot subverzija spektakla, mu je bilo usojeno delovati kot stopnica k višjemu redu spektakularnega. Zmožnost množične kulture za to, da obuja in proizvaja svoj lasten autsajderski položaj je odsev naraščajočega reda odnosov moči znotraj medijev, ki izvajajo nadzor nad oblikovanjem kulture preko fragmentiranja, ne pa preprosto prek združevanja okoli ene podobe. To samo po sebi ni nič novega. To, kar se je morda spremenilo, je zmožnost kulture, da vsebuje nezdržljivo zbirko kulturnih svetov in imaginarnih načinov življenja. Morda se približujemo situaciji popolne vsemogočnosti in avtonomije množične kulture, ki sta jo predvidela Adorno in Horkheimer (Kulturna industrija: Razsvetljenstvo kot množična prevara) kot »Triumf reklamiranja v kulturni industriji« kot točka, na kateri se »potrošniki čutijo primorane kupiti in uporabiti njene proizvode, čeprav vidijo skozi njih.«

Modna podoba običajno uteleša neko enost s svetom, na-

ravno stališče, ki zahteva visok nivo kulturniranosti. Svoje korenine ima v renesančni ideji »miline«. Ko uživamo v namišljenem paradizu ali utopiji modne podobe se učimo projicirati sebe ven iz sedanosti naše nesvobode in odnosov nemoči, za katere čutimo, da nas omejujejo. S prisvojitvijo druge kože kulture vstopimo v namišljeno projekcijo, ki presega njene meje. Je pa to tudi način, za katerega se kot posamezniki skrijemo kot naravni primerki in se pojavimo pripravljeni na soočenje s svetom kot tipi. Celotna dinamika mode je osredotočena na nasprotujoče si impulze razkrivanja in prikrievanja. Moda je tako preseganje tipičnega kot

NAČRTO NO ZAFIRANJE NEKAT SE ZBIRA "DOLOČEN DEL GRALOO JE ZAPRTA, "PREU RIO, V HEDEKU OBČASNO NO NE STREŽEJO VEJ "TEJ CANJE MELIČNIKOV, IZZIV V UNIONU TO JE SAMO ED MOGOČI ZERHAWJE, KONUNI ČENE MLADINE". GRE ZA DRUŽBENIH PORUJNOV, KI DICE. V JAVNOSTI PA SE "POLITIKI" DOLOČENIH GO

RIH LOKALOV, V KATERIH MLADINE". GOSTILNA POD MEDILI" SO RESTAVRACIJO KIKKREKZE IN SAMVOLJ- DOLOČENI MLADINI", KL- ANJE S STRANI NATAKARJEV EN OB NAČINOV, DA SE OBE- KIKKREK KACIJA "TE DOLO- SISTEMATIČEN PRITISK IMA DALJHOSEŽNE POSLE- TO PRIKAŽUJE SAMO KOT SVITHREH LOKALOV-

umik v tipično. Naša navezanost na modo se znotraj spektakla kulture deli med spektakularne manifestacije individualnosti in umik v spektakularno anonimnost tipa. Prevladujoči trendi zadnjega desetletja so zamenjali objube trenutne svobode z zagotovili večne odvisnosti in namigi na paradiz ali utopijo s peklom in distopijo. Toda temeljna dinamika mode je ostala nespremenjena. Referenčne točke za simbole mode se zgolj povečajo. Za razliko od preproste navezave na starodavne kreposti lepote, miline in narave nudi svet grdega, tesnega in umetnega novo bogastvo simboličnemu slovarju mode. Negacija je vključena.

S/M kuplet gospodar/suženj in aktiven/pasiven je skoraj emblem kulturnega in umetnega. Predstavlja vloge in stališča, ki jih kultura in družba vsiljujeta. Michel Foucault vidi S/M kot nekaj kar se je pojavilo na določeni točki zgodovine (pozno 18. stoletje) in kot odsev nove kulturne zavesti seksualnosti kot nečesa neodvisnega od ljubezni, religije in nujnosti telesne reprodukcije. Zaradi predstavljanja seksualnosti kot moči izgleda, da so odnosi moči v družbi istočasno zakoreninjeni v naravi seksualnosti in da je seksualnost zakoreninjena v odnosih moči v družbi. S/M je izum čiste seksualnosti. Redukcija spolnosti na preprosto družbeno opozicijo moči in nemoči predstavlja nesvobodo. Je ujetost tis-

tega kar nam je po našem mnenju najbližje izumetničenosti kulture in odnosom moči v družbi. Predstavlja grožnjo najbolj utrjenemu dualizmu v življenjske izkušnje – zasebno/javno. Ravno zaradi tega je vedno zasedal področje na robu tabuja v družbeni zavesti. Čudaštvo predstavlja omejitve seksualnosti na lažne odnose mestnega življenja, kulture. Eksplicitno pravi, da »ni izhoda«. Morda njeno sprejetje na nivoju mode predstavlja bistveno razveljavitev tega pomena ali pa morda realizacijo nečesa kar sta si Adorno in Horkheimer predstavljala kot neizbežno nesvobodo totalitarne potrošniške kulture v kateri »povpraševanje« nadomesti preprosta poslušnost.

Prevedel G. T.

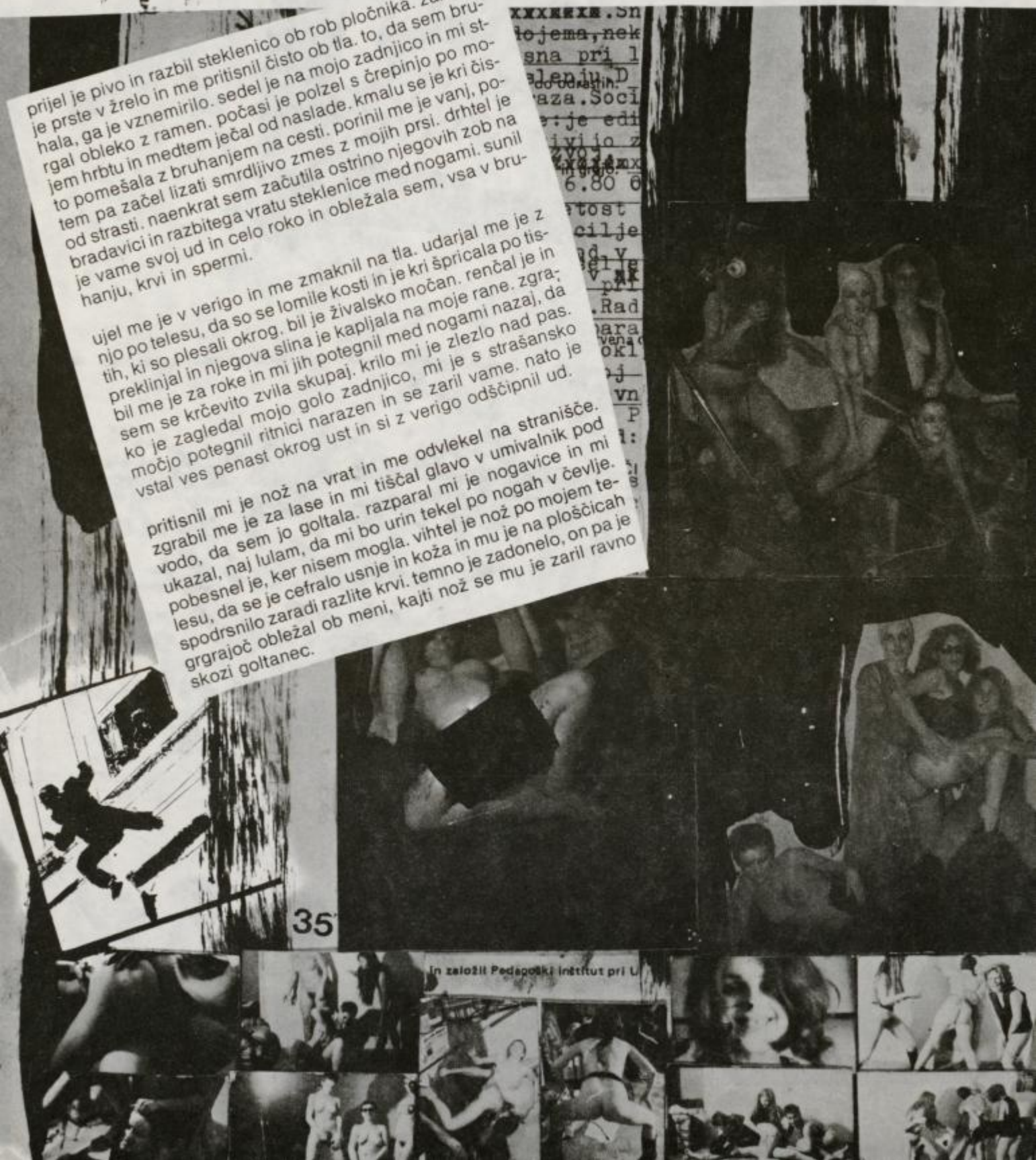
prijel je pivo in razbil steklenico ob rob pločnika. zaril mi je prste v žrelo in me pritisnil čisto ob tla. to, da sem bruhala, ga je vznemirilo. sedel je na mojo zadnjico in mi strgal obleko z ramen. počasi je polzel s črepinjo po mojem hrbtu in medtem ječal od naslade. kmalu se je kri čisto pomešala z bruhanjem na cesti. porinil me je vanj, potem pa začel lizati smrdljivo zmes z mojih prsi. drhtel je od strasti. naenkrat sem začutila ostrino njegovih zob na bradavici in razbitega vratu steklenice med nogami. sunil je vame svoj ud in celo roko in obležala sem, vsa v bruhanju, krvi in spermi.

ujel me je v verigo in me zmaknil na tla. udarjal me je z njo po telesu, da so se lomile kosti in je kri špricala po tistih, ki so plesali okrog. bil je živalsko močan. renčal je in preklinjal in njegova slina je kapljala na moje rane. zgrabil me je za roke in mi jih potegnil med nogami nazaj, da sem se krčevito zvila skupaj. krilo mi je zlezlo nad pas. ko je zagledal mojo golo zadnjico, mi je s strašansko močjo potegnil ritnici narazen in se zaril vame. nato je vstal ves penast okrog ust in si z verigo odščipnil ud.

pritisnil mi je nož na vrat in me od vlekel na stranišče. zgrabil me je za lase in mi tiščal glavo v umivalnik pod vodo, da sem jo goltala. razparal mi je nogavice in mi ukazal, naj lulam, da mi bo urin tekkel po nogah in mi pokbesnel je, ker nisem mogla. vihtel je nož po mojem telesu, da se je cefralo usnje in koža in mu je na ploščicah spodrsnilo zaradi razlite krvi. temno je zadonelo, on pa je grgrajoč obležal ob meni, kajti nož se mu je zaril ravno skozi goltanec.

XXXXXX . Sn
to jema, nek
sna pri l
alenju. D
do odrastih.
aza. Soci
je edi
ivijo z
XXXXXX
in 9. 86.
6.80 6

stost
cilje
d v
v ak
pri
Rad
nara
veha d
okl
aj
vn
P

35

In založil Pedagoški inštitut pri U

ni ~~ni~~ vahik 10 let Kacija v kliniki mercator
Infekcija spolnih organov
Organiziranih sil

PUTTANE ROSSE

~~Puttane Rosse~~ Inajbne fantke
pokorvajmo

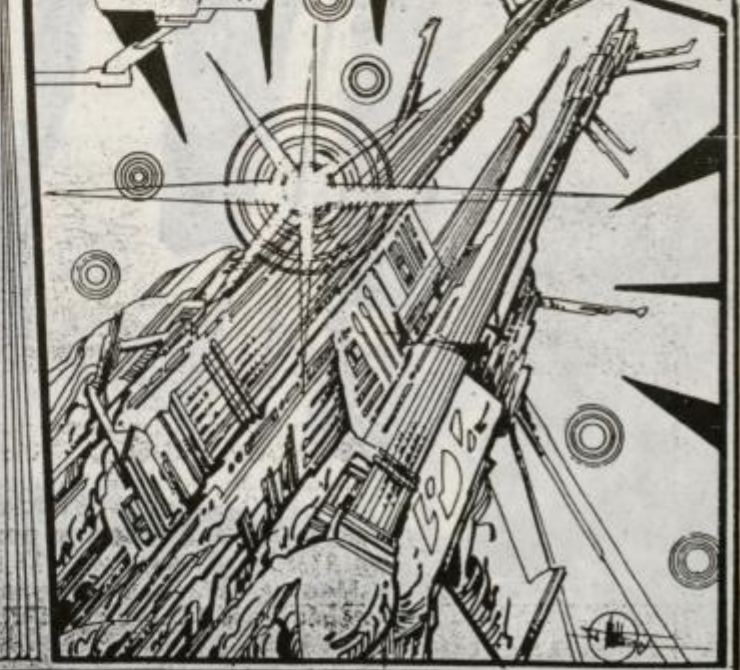
~~Puttane Rosse~~
pari vahik 10 let
pari vahik 10 let pa
ri vahik 10 let pari
vahik 10 let samo-
mor pari
vake

WIZARD SIGLES

NEUMNI, ODPIŠANI IN PRAZNI

'bli sn-o tan, kot vsak popoldne/
'zical sn-o za pit' nis-o hotl/
ne posebna/od tega popoldneva/
'edina zabava/ki sn-o jo imel/
'da sn-o se drl/na vsa/za/ki je su/
slučajno men/in plaval/
potem: sn-o najdi/tri šajbe/
gljih line/za razbit/prov fajne/
'so pokale/in mi sn-o se/sn-ejal/
'blo nan: je vseen/kaj ho reku/
'pederpolc/kaj/ko bo su v službo/
'ubijati/judi/poten: sn-o šli/gor/
'na teraso/in sn-o dol nletal vse/
'vse stvari/ki sn-o jih najdi/
'eni stari je padu na glavo stol/
in ni sn-o se/sn-ejal/blo nan: je/
vseen/dol nam je visel/če crkne/
'in bli sn-o tud že fam pijani/
'in na kunc: sn-o se sam se/sn-ejal/
'da sn-o taki/kurčevi idioti/čist vseen/
'in sn-o o sko/pufukano prazni/in ko sn-o/
bli spet trezni/sno začel znova/
zicat za pit/kot vsak popoldne!.....

UPANJE ŠE IMAM

Na cest' nis'm vidu n'č lep'ga
U šol' nis'm vidu n'č lep'ga
Doma je b'lo itak zmer vse lepo
Isto kot včer' tud' jut'r'bo

Ko sem hotu razfukat še sebe
Sem vidu, d'mi nobena stvar n'č ne pomen'
Možgani so se mi medtem že skisal od tega pira
Ampak men' je itak vseen'

Poserjem se na vas vse
Na vas in na vaše petletke
In na vaše robote s človeškimi možgani
Ki pač še niso tolk' skisan kot so moji

ref.: Upanje še imam
Upanje še imam
Upanje še imam, a poserjem se nanj. ...

MLADI IMAJO MOČ (BREZ VEZE)

mladi mislijo o smrti
mladi mislijo o religiji
mladi sanjajo o drogi
sami zafukani idealisti
ampak rad bi bil strt, ampak rad bi bil strt!

še zmerej sanjajo o lepoti
ko sedijo na gnojnih kupih
vidim jih hočjo v naravo
vidim jih hočjo proč

cel življenje se umikajo
cel življenje se skrivajo

cel življenje se umikajo
cel življenje se skrivajo

z umikanjem se ne doseže cilj
mimogrede, a imaš sploh kakšen cilj
a imaš sploh kakšen cilj
a imaš sploh kakšen cilj?

vsak dan praznovanje
vsako noč pijančevanje
pomikanje po mrtvem mestu
sedem dni v tednu: -

- zmerej jih je več
- zmerej jih vidim več
- zmerej nas je več

je to tisto največ kar lahko nardiš
ne upaš it naprej
ne upaš igrat drugačnih iger
ne upaš it naprej, ne upaš it naprej
ne upaš it naprej

včasih je treba kej riskirat
in ti se bojiš za svojo rit
včasih je treba tvegat
včasih je treba kej nardit
ne upaš it naprej, ne upaš it naprej!

tvojih sposobnosti ni
zato te oni zunaj ljubijo
pijan od nasvetov, modrosti
njihovo čudovito ljubezen
ljubezen, ljubezen, . . .

z njo ubijajo tvojo voljo
z njo ubijajo tvojo voljo?

kva boš naredu, kva boš naredu?
kva boš naredu proti temu, proti temu?
kva boš naredu, . . .

nč ne boš naredu, nč ne boš naredu
NČ NE BOŠ NAREDU!

ZA LJUDI

rdeča luč prodira skozi mene
ubija stvari ubija ideje
občutke svet brez sreče
kriminalka na TV ekranu
reke krvi nasilje in ljubezen
industrijska limonada na recept

za ljudi
za ljudi

kaj naj storim naj gledam njih
naj izbiram med drekom in ljudmi?
ni razlike isto sranje povsod leži

drevo sredi mesta, betona
propada umira in se duši
mesto ostane drevo se posuši

za ljudi
za ljudi

reka teče polna mrtvih rib
starec teče s palico v hrib
mesar zaklal je svežo kravo

dali ste mi vaše ime
dali številko 392685
da nadzirate mojo svobodo
da nadzirate moje gibanje
to je prevara prevara
svoboda je prevara
zafukana prevara

za ljudi
za ljudi

OKULT

PUNK KOT DISKVALIFICIRANA SUBKULTURA

»Če naj bi imeli kulturno pluralistično družbo, potem moramo razviti socialistično kulturo, ki ohranja progresivne elemente različnih subkultur, ki so se bile razvile, in nasprotuje reakcionarnim tradicionalnim elementom, ki se najjasneje manifestirajo v rasizmu in seksizmu.« (Mike Brake, *The Sociology of Youth Culture and Youth Subcultures*, London 1980, p. viii)

Tudi kak širši zapis na temo subkultur ne bi bil odveč, toda zaenkrat se bom omejil le na nekatere aspekte, povezane s punkom in prej omenjene prihranil za kako drugo priložnost. Posebej se je vprašanje subkulture na analitični ravni aktualiziralo po razpiti »aferi«, ko je vrsti naših medijev nekako spodletelo, da bi punku naprtli »nacizacijo«. Prav tako pa se je to vprašanje aktualiziralo v dneh, ki so bili potisnjeni med deveti kongres slovenskih komunistov in obletnico Osvobodilne fronte. Na kongresu je namreč Vlado Šestan podal referat na temo »ene kulture, ker je lahko le ta nosilec edinstvenih, univerzalnih človeških vrednot« — seveda je ta kultura pojmovana klasično — kot poustvarjanje in soustvarjanje — »v nasprotju s tem pa se javlja pojem mladinske kulture kot subkulture ali ponekod kontrakture s čisto določenim idejnim ozadjem«. Tovariš seveda zagovarja najširšo odprtost kulture, subkulturi pa pripiše vlogo omejevanja in kmitve mlade generacije. Če ob tem iz vsega referata veje globoka »navезanost« na Roszaka in avtorje, tipične za kontekst neke subkulture, ki ima značilna kontrakturna obeležja iz šestdesetih let (doba hipijev, nirvanizma, freakovstva), potem je takoj jasno, da avtor med pojmom subkultura in kontrakultura NE LOČI pomenske razlike. V tem, sedaj že »zgodovinskem« kontekstu seveda ne more mimo punka, in ker je odkril magično formulo ene in edine univerzalne kulture, je vse, kar vanjo ne spada ali pa predstavlja njeno negacijo, zreducirano na »skupni idejni in psihološki imenovalec« kontra-/sub-/kulture, na skupne značilnosti negativnih vplivov in »tujih ideologij«. Pri tem seveda punku (ki je bil tudi reakcija na pasivizem hipijev, na introspekcijo namesto akcije, na ponotrnanje namesto povnanjanja potreb po aktivnem poseganju — ne glede na način — v ta svet, v vsakodnevno realnost) ne določa njegovega mesta prav v nekaterih točkah, ki predstavljajo praktično negacijo in obenem višek razvoja (»zgodovine«) subkultur. Tudi za laika izzveni naslednja trditev nekako nelogično (citat): »S tem (omenja Roszaka, Fromma, Junga — opomba avtorja) povezana kultura notranjega samoodkrivanja, eksperimentiranja zavesti, kultura, ki je obrnjena k doživljanju namesto k dejanju, se pojavlja v raznih oblikah. Skupaj z njo se pojavlja tudi nova glorifikacija anarhije — parola anarhija je enako svoboda, ki jo vidimo v tistem zakroženem znaku punka ali panka, ne da bi seveda to pomenilo, da se kot tak vedno tudi zavestno sprejema. Z vsem tem se prepleta inspiracija vzhodnih duhovnih tradicij, meditacija joge, zena itd.«

Citat nedvomno izvrstno ilustrira nam že znano metodologijo Nedeljskega dnevnika, ko neki negativno označeni stvari hitro pridenemo še drugo in to prav tako očrnilo — pri tem se seveda raje ne bi lotevali še upravičenosti prvotne trditve, ki meče senco na vse, kar je v zvezi z njo. Vsak tak pristop pa temelji na redukcionizmu in nerazumevanju vsebin in pomena punka, skratka pomanjkanju specializiranega znanja, ki bi po vse pravih moralo biti tudi pri nas osnova za kakršnekoli izjave ali referate, posebej še za tiste, ki se pojavijo na kongresu avantgarde našega delavskega razreda (sic!). Povsem logično bi bilo, če bi tovariš na koncu referata posredoval delegatom še naslov kake komune, kjer bi si razne delegacije lahko ogledale punkovce in hipije v družnih meditacijah, medtem ko pavze izrabijo za risanje anarhističnih znakov po stenah.

Vse te kontra-/sub-/kulture (in z njimi povezani pojavi) so prinešene z vzhoda, toda preko sredstev zahoda, s posredovanjem zahoda, torej so vse to negativni in tuji ideološki vplivi — od kod neki, če ne iz zahodne družbe, »ki stalno siromašijo človeka s svojim nebrzdanim potrošništvom, dominacijo odtujene tehnologije in tehnokracije, s pozitivistično usmerjeno znanostjo (vse tipično kontrakturne preokupacije — opomba avtorja). Kontrakturni tokovi in anarhistične tendence, transcendentalni humanizem lahko imajo v teh pogojih svojevrsten *raison d'être* kot odgovor, kot negacijo tehnokratskega, potrošniškega in pozitivističnega odtujevanja človeka«. Takoj zatem pa nastopi mnogo bolj zanimiva miselna preslikava, če o preskokih že težko govorimo (citat): »Seveda pa ne smemo pozabiti, da so odtujena tehnologija, potrošništvo, pozitivistična znanost, pa tudi dogmatično odtegotanje človeka še vedno prisotni tudi pri nas. Če jih uspešno ne presegamo in ne odpravljamo, če ne nudimo ustvarjalne socialistične alternative, puščamo tem več prostora za druge, uvožene ali drugačne«. Teza o uvoženosti in podobnih »donkihotskih« strahovih je doživela svoj fiasko v zdravorazumarskem brambovstvu pred kakima dvema letoma. Iz viharnih razprav v

Poštnem predalu 29 v Sobotni prilogi Dela in ponekod drugod je vel duh poletne zagnanosti v stilu »očistimo našo deželo vsega tujega«, ki niti iniciatorju Borisu Verbiču niti njegovim pristašem ni prinesel nič drugega kot nekajmesečno pogostejše predvajanje šansonov v nočnem programu Radia Ljubljana! Zanimivo pa je tudi to, da se je ta ideja takrat pojavila ravno v krogu Zveze komunistov naše RTV in ni bila brez prikritih referenc na punk. Očitno so določeni recidivi takšnega mišljenja še vedno prisotni in glede na (NE)poznavanje samega predmeta obravnave — kot je razvidno iz referata — analitično nekonzistentni.

Med zadjima navedenima citatoma se namreč pojavlja trditev o veri v našo družbo in nedogmatični marksizem, ki »je v stanju (pasiv! — opomba avtorja) dati svoje izvirne odgovore in alternative; njej niso potrebni odgovori, ki jih daje kontrakultura ali slične smeri. To je nedvomno potencial naše socialistične kulture. Moramo pa se spraševati ali smo ta potencial zadostno razvili«. In če ga nismo, potem lahko uvažamo — kot toliko drugih stvari — bi lahko povsem logično zaključili. Da pri tem ne gre za uvažanje, niti za pojave, ki so nasprotni marksistični misli, ampak predstavljajo svojevrsten način reagiranja na nepravilnosti, je seveda tovarišu tuje, saj s svojim dogmatskim postavljanjem nedogmatskega marksizma kot alternative zapira prav polje njegove odprtosti, in pojave, ki niso v polju njegove magične formule, izvrže in jih kot take že vnaprej razvrednoti. Prav subkulturnih (ne kontrakturnih, ker so malce manj aktualni) pojavov pa se je potrebno lotiti z marksistično analizo in z vsem poslušom za nianse, razlike in posamične opredelitve; skratka z vsem tistim orodjem analize, ki ga očitno tovariš ni premogel, saj z razumevanje subkulture ni dovolj prebrati Roszaka, Fromma in še nekaj avtorjev, ampak tudi še kakšnega sociologa kulture, sociologa rocka, popularne glasbe in podobno. Predvsem zato, ker se prav subkulture pojavljajo v nezanimarjivi navezavi na specifično obliko masovne kulture, v navezavi na posamezne oblike popularne glasbe.

Na koncu referata je sicer izrečena misel, ki je v samem referatu avtorjev nikoli ni uspelo realizirati. Citat: »Idejnega boja konfrontacije s tujimi ideologijami ne smemo poenostavljati. Uspešen boj in konfrontacija nista možna brez priprave, brez skrbne predhodne diferenciacije.« Prav diferenciacije pa primanjkuje, predvsem če v isti sapi omenja punk, anarhizem, Hesseja in Fromma. Nedvomno je diferenciacija potrebna, in če naj ta zapis k temu pripomore, bomo bliže vsaj enemu cilju — bolj pravilnemu vrednotenju subkulturnih pojavov pri nas.

Naj se zahvalim tovarišu referentu, saj je na koncu le priznal, da je bil referat le pogled na nekatere vidike mladinske kulture in ne na celoto. Na žalost je to iz referata več kot evidentno, in zato je bil potreben tudi tak — malce daljši — uvod — upam, da stimulativen.

SUBKULTURA

»Moj argument je, da subkulture nastanejo kot poskusi razreševanja kolektivno izkušenih problemov, ki izvirajo iz kontradikcij v socialni strukturi, in da ti problemi proizvajajo obliko kolektivne identitete, iz katere se lahko doseže individualna identiteta izven tiste, ki je predpisana z razredno pripadnostjo, izobrazbo in poklicem.« (Brake, *ibid.* p. vii)

Če je urbanizacija in z njo povezan način življenja pogoj za nastanek subkultur, potem lahko pri nas govorimo o njih le v obsegu razvite urbanosti. Povojna prosperiteta, vse več prostega časa in denarja, je mladim omogočala izkušnje, ki jih v taki meri, posebej pa v takih oblikah, ni bila deležna nobena predhodna generacija. V tem kontekstu so se s pojavom jazza in pozneje rocka formalne subkulturne skupine mladih, ki so vzpostavljale svoje vrednote nasproti vrednotam svojih staršev in dominantni, oficialni kulturi. Danes lahko razberemo nekaj zanimivih, na glasbo vezanih grupacij (butnglavci — hard/heavy metal rock, punkovci — punk, novi val, nova glasba, šminkerji — disko in lahko poslušljiva glasba, ponujena za visoko vstopnino diskotek ter ostanki subkultur iz šestdesetih let (dolgolasci) — starejša in manj agresivna glasba), ki so v veliki meri pogojene z razredno pripadnostjo. Ta je navzven opazna predvsem kot socialna razlika, saj so razredne razlike pri nas subtilno zabrisane in je zato subkulture toliko težje analizirati. Pri brisanju razrednih razlik imajo odločilno vlogo institucije, ki skrbje za vzgojo in izobraževanje. V njih ima vsak posameznik z napredovanjem možnost prestopa za drugi socialni razred oziroma statusni položaj. Bolj ko se vzpenjamo po hierarhični lestvici izobraževalnih institucij, bolj v njih prevladujejo otroci iz nedelavskih družin, kajti socialne (razredne) razlike ob večji zahtevnosti izobraževalne institucije prihajajo vse bolj do izraza. Pri tem gre tako za materialno kot kulturno-izobrazbeno osnovo. Pripadnost subkulturnim

grupacijam ni tako enoznačna, vendar kaže določene jasne značilnosti, ki jih pogojuje prav razredno-socialna pripadnost. Punk kot subkulturalni pojav je »vseboval popačeno refleksijo vseh glavnih pojavnih subkultur.« (Dick Hebdige: *Subculture, the Meaning of Style*, London 1979, p. 26). Če upoštevamo, da so subkulture pri nas šele v embrionalni fazi razvoja, pa imamo vseeno opraviti z njihovo zgodovino v dovolj razviti obliki, da gornja teza velja tudi pri nas, saj je punk nastal kot iskanje lastne identitete v reakciji na »hipijevski« pasivizem, konformizem povprečnih mladincev in ceneno popularno glasbo, posebej njene disko verzije. Argumente o tujosti in uvoženosti punka spodbija praksa, saj še taka modna muha, še tako vsiljevani trend (kot so ga mnogokrat poskušali diskvalificirati in stigmatizirati) ne bi mogel dobiti toliko pristašev in odziva med mladino, če ne bi tudi pri nas obstajali pogoji za njegov nastanek. Ti so povezani z recesijo, ekonomsko krizo, premajhnim pluralizmom anemične ZSM kot edine oblike organiziranja mladih in konec koncev tudi z iskanjem novih vrednot, drugačnih od tistih, ki jih ponujajo pretekle subkulture ali kot jih vsiljuje dominantna ideologija. Pri tem je seveda bila razumljiva burna in kritična reakcija. In kolikor je že bila burna, je bila obenem predvsem nezaupljivo kritikantska in diskvalifikatorska, objektivna pa gotovo ne.

Ena izmed značilnosti geneze subkultur je, da nastanejo iz potrebe po drugačni identiteti, kot je tista, ki jo ponujajo starši, izobraževalni sistem in vladajoča ideologija, saj se vse te izkažejo ujeti v latno nemoč razkola med deklariranim in z izkušnjami drugače verificirano prakso. Znotraj subkulturalnega polja pa punk še vedno obstaja kot upor proti obstoječim razmeram, kot kritika vsakodnevne realnosti in kot zoperstavljanje napakam in nepravilnostim na nivoju neposrednega, spontanega reagiranja.

Pri nas je punk nedvomno najbolj angažirana oblika rock glasbe. Prav zato sta bila nezaupanje in določen represivni odnos (zahteve po predložitvi besedil ob prijavljanju konceptov, prepoved fanizma, molk in ignoranca vplivnih medijev, obdavljenost plošč, intenzivno legitimiranje in večkrat maltretiranje tistih, ki z videzom kažejo pripadnost punku, večkratne grožnje in oblike pritiskov organov javnega reda in miru in iz tega izvirojoča večja prisotnost miličnikov ob punk koncertih in končno »fenomen Medex«, kjer so določeni mladi ljudje nezaželeni zaradi svojega — pogosto povsem običajnega — izgleda, pa še bi lahko naštevali) razumljiv s strani tistih, ki jim je v (nezavednem??) interesu, da konformizem, strinjanje z ustaljeno prakso in eskapistična dominantna popularna glasba ohranjajo ljubi red in mir samozadovoljnega status quo. Pri nas je bil to prvi primer, da se je v okviru subkulture pojavila grupacija, ki je jasno pokazala in spregovorila o problemih in svojih deziluzijah nad njihovimi institucionalnimi rešitvami (saj vemo iz zgodovine kongresov ZKJ, da se mnoge kritike in zahteve po odgovornosti in drugačnemu delovanju niso uresničile tako, kot bi se morale). To je bilo prvič, da so si mladi upali na tak način pokazati, kako pri nas le ni vse tako lepo in pravilno urejeno, ko bi mnogi radi to prikazali. Toda ta način reagiranja je bil značilno subkulturalno obarvan: »Subkulture se obračajo na strukturne probleme in implicitno vsebujejo kritiko družbe brez prikrivanja — pogostokrat res neartikulirano in tangencialno.« (Brake, *ibid.* p. 27)

Ob tem je bila nedvomno prisotna zavest, da lahko le z aktivnim poseganjem v probleme kažeš na možne spremembe. Seveda so se takoj pojavili očitki nihilizma, anarhizma in še česa hujšega, toda kot simptom deziluzije — vsaj na nivoju zavesti — je to korak k spreminjalni praksi, kajti revolucija »v glavah« je še vedno predpogoj za kakršnokoli drugo revolucijo. In prav v svojem kritičnem odnosu punk JE revolucionaren in, kot je pravilno ugotovila RK ZSMS, ni proti sistemu, ampak proti ANOMALIJAM sistema, čeprav menim, da gre še bolj odločno za upor, ki ga pogojuje razlika med deklariranim in vsakdanjo prakso. Ta upor pa je tudi zahteva po praktični razrešitvi perečih vprašanj in problemov (predvsem tistih, ki jih mladi najbolj neposredno občutijo), zahteva po praksi teorije.

Prav politiziranost in kritičnost punka je postala za mnoge nesprejemljiva, saj so — v taki obliki in na tak način — prvič srečali subkulturo. Srečali so se s študentskimi nemiri v prejšnjem desetletju, srečali so se z zaničanjem priznane moralnosti na rock koncertih (primer Boom koncertov v Ljubljani), toda vse to je imelo drugačno in spet svojo specifično genezo ter izziv kot punk, čigar kritika je postala bolj eksplicitna, morda manj tangencialna, zato pa morda nič bolj artikulirana. Svoja stališča je izražala v žargonu, nesprejemljivem za fraziranje, ki pogostokrat z obljubami in sklepi prikriva lastno nemoč spopasti se s specifičnimi in širšimi družbenimi problemi. Prav izzivalnost in provokativnost punka je privedla do njegovih diskvalifikacij in senzacionalističnega obravnavanja, kakor hitro se je za to ponudila priložnost. In polemik o punku je bilo res veliko. Ene, ki smo jih že nakazali, so izhajale iz pozicije »prave« kulture (tov. Rupel, »šund« komisija), saj punk prvenstveno šokira, razbija meščanski kalup harmonije in mu zoperstavlja vsakdanjo realno disharmonijo družbe v času ekonomske krize. »Subkulture s samo svojo eksistenco sugerirajo, da obstajajo alternativne oblike kulturnega izražanja, ki reflektirajo pluralizem kulture v kulturi, ki v površnem pogledu dozdnevno vlada članom družbe«, ter dalje: »Subkultura postavlja pod vprašaj adekvant-

nost dominantne kulturne ideologije.« (Brake, *ibid.*, p. 8, 22). Na kulturne se seveda vežejo tudi ideološke diskvalifikacije dominantne ideologije, ki ji je tudi kultura (kot njen sestavni del) podrejena.

Drugi, morda manj pomembni aspekt stigmatizacije pa je znotraj dogajanja v popularni glasbi prišel s strani tistih, ki so se ukvarjali s popularno glasbo v času, preden se je pojavil punk ter so izgubili svoje vitalne sokove v boju za afirmacijo rocka. Diskvalifikacije s te plati so razumljive (Glavan, Domicelj, Sušnik), povezane pa so z nerazumevanjem nečesa novega in tako radikalnega, kot je bil punk, ter s površnim, časniskim obravnavanjem, ki pogostokrat pomeni tudi nepoznavanje, kar je v mnogih primerih potrdilo tudi pisanje Djuboksa. Zato diskvalifikacije s te plati niso tako nepomembne, kot bi se zdelo na prvi pogled, saj prav taki avtorji in mediji obvladujejo javno mnenje tistih, ki se zanimajo za popularno glasbo. Toda zaradi politiziranja obstaja še povsem ideološko pogojeno diskvalificiranje punka kot nam tujega in v skrajni konsekvenci nevarnega pojava. V svojem nastanku in razvoju se subkulture niso nikoli soočale z močno izrazito represijo, kljub vseskozi prisotnemu nezaupanju, moralni paniki in senzacionalizmu bulvarskih publikacij, ker so nastajale kot rob, margina interesnega področja mladih. V trenutku artikulacije — kakršna pač že je — nekaterih svojih stališč, pa takoj padejo — kot moteči element — pod kontrolo dominantne ideologije. »Subkulture so uporniške in običajno nič več kot to. Toda vsebujejo semena nestrinjanja, ki bi lahko izbruhnili v dejanja, ki ogrožajo družbo. To je tisto, česar se moralni tolmachi nekje zavedajo. Kjer pa ima ta upor še moralni rob, ogroža hegemonijo države. Reakcija je klic po redu in zakonu in dokler se ta upor lahko reducira na socialni problem ali najstniško fazo, je lahko uspešno izključen iz družbe odraslih.« (Brake, *ibid.* p. 27) Ta citat kondenzirano spregovori o reakcijah na punk pri nas, ko so pojav že dlje časa nezaupljivo in sumničavo opazovali, brž ko se je pojavila priložnost, pa se mu je poskušala naprtiti »nacizacija«. Do tega je prišlo predvsem zaradi njegove upornosti in »moralnega roba«, torej elementov, ki se jih sistem druženo pravne ureditve boji kot destruktivnih. Od konkretne družbene situacije pa je odvisno, ali so reakcije upravičene v imenu reda in zakona ali pa pomenijo prehitro reagiranje na neznano, ki je že zaradi nekonformizma v izgledu, stilu, obnašanju in pogledih vnaprej stigmatizirano. In stigmatizacija je seveda imela svoje praktične posledice največkrat v odnosih organov reda in zakona, ker prave moralne panike v zvezi s punkom ni in ni bilo, kljub trudu tiskanih medijev od Nedeljskega dnevnika do Duge.

Ko je neodgovorni odgovorni urednik Nedeljskega dnevnika izvedel prefinjeno enačenje med anarhijo in nacizmom, pri tem pa ni pozabil omeniti desničarstva angleškega punka, kar je čista laž ali pa posledica neznanja, so zaradi nekaj posameznikov, ki so koketirali s simboli, vsi mediji takoj označili punk kot nacističen. Tov. Ertl je v intervjuju za Ilustrovano politiko enkrat omenil dva, drugič pa tri mladeniče, ki so v priporu. Od teh je le eden bil član Četrtega rajha, proti drugemu pa je bil pozneje postopek ustavljen. Vez med »nacistično skupino« in punkom se tu poruši in spet smo pri posameznikih (dveh, treh), ki nastopajo kot posamezniki, državljani in ne kot »člani« kake grupacije, v tem primeru punk subkulture. Če pa je bil kdo izmed osumljenih simpatizer punka ali pa se je zanj opredeljeval, to še ne pomeni, da lahko celo subkulturo označimo kot nevarno naši družbi. Tudi hipijevstva v Ameriki ne moremo soditi le po Mansonovem ekscesu in zločinih!

Namestnik tov. Ertla je za Politiko ekspress izjavil, da nihče nima nič proti punku, kar je potrdila tudi izjava tov. Ertla v intervjuju za Radio študent. V vsakodnevni praksi, kot so jo doživljali punkovci, pa se je s strani miličnikov kazal netoleranten in represiven odnos — od groženj do prekoračitev pooblastil. Takih primerov ni malo in domneva, da gre pri tem za razkorak med stališči odgovornih oseb na vrhu hierarhične strukture milice in praktičnimi dejanji izvrševalcev teh stališč v vsakodnevni praksi, na ulici. Vzroki za to so preveč kompleksni, da bi jih lahko obdelali v takem zapisu. Odnos do določene nekonformistične skupine mladih je bil drugačen, kot bi ga pričakovali od organov, ki so poklicani, da ščitijo legaliteto in bi se pri tem morali zavedati, da so za mladostnike simbol oblasti, simbol družbene ureditve in njenih ravnanj. Prav nepravilno ravnanje pa povzroča nezaupanje do tega sistema pravne ureditve, ki ga organi reda in miru predstavljajo na ulici. Seveda ne smemo pozabiti, da je s strani punkovcev prav tako prisoten odklonilen odnos do organov reda in miru, kar lahko včasih pomeni tudi izziv k nepravilnemu ravnanju, vendar si upam trditi, da so to posamezni primeri.

V tako demokratični družbi, kot je naša, je nedvomno potrebno, da ostro razlikujemo med kritiko, ki jo porajajo same razmere, in nesprejemljivimi oblikami izražanja le-te. To pa še ne pomeni, da vsaka malo bolj radikalna kritika pomeni napad in poskus rušenja te družbe, ampak prej poskus razreševanja problemov na nivoju neposredne reakcije. Vsekakor pa nasprotovanje subkulturi s strani branilcev moralitete vodi v slepo ulico tako dolgo, dokler predsodki in časopisni senzacionalizem slepijo pozitivne kvalitete punka. Toda brez ostanka nedvomno ne more postati le del konformistične mladine, ki je tudi eden izmed vzrokov za njegovo vitalnost.

Poleg tega pa prav — čeprav skromen — razvoj subkultur pri nas kaže in priča o vse odprtosti in demokratičnosti naše družbene ureditve, ki na take pojave praviloma ne reagira dogmatično in represivno, kot je to primer v totalitarističnih sistemih. Prav zato pa je priznavanje subkultur kot določene prakse, načina življenja ljudi, ki iščejo alternative, nujno in vsekakor povezano z mnogo bolj poglobljenim in analitičnim pristopom kot apriorno stigmatizacijo. To pa pomeni praktični pluralizem interesov v kulturi, pluralizem, ki dopušča tudi negacijo v taki obliki, kot jo predstavljajo subkulture nasproti dominantni kulturi.

Subkulturno-glasbeno vrednotenje punka

Rock in znotraj njega punk funkcionira v okviru popularne glasbe nasploh kot masovna kultura, kot banalni, zabavni antipod »pravi«, vzvišeni in elitni »nemasovni« kulturi in njeni estetiki ter zato nedvomno ne moreta spadati v polja, ki ga sam način funkcioniranja in obstoja masovne kulture negira. Osnovna funkcija masovne kulture, posebej pa popularne glasbe, je zabava, povezana s preživljanjem prostega časa. Kot tašna pa je strogo ločena od dela, je »olajšanje od dela« in obenem nastopa proti delu. Zato je delo od zabave strogo ločeno, da ne bi bil oškodovan delodajalec, katerega glavna zahteva je pripravljenost za delo in delovna sposobnost. Zato je kontrola prostega časa s strani industrije zabave njen imanentni del in poskuša čimprej vključiti vase tiste subkulturno-glasbene oblike, ki so se razvile izven nje, in tako nadzorovati njihovo uporabo.

Po svoji osnovni vsebini je rock glasba namenjena zabavi, veselju, razvedrilo. Večina popularne glasbe je reducirana na kulise (muzak) in le malo je take, ki od poslušalca zahteva aktivno, angažirano reagiranje. Skrivnot rocka pa je v tem, da njegovi pristaši (obenem mnogokrat subkulturno grupirani) v njem: »ne najdemo samo zabave, ne samo potrjevanja okusa, ne samo delček takojšnjega zadovoljstva, ampak tudi obris boljšega življenja v prihodnosti«. (Simon Frith, *The Sociology of Rock*, London 1978, p. 208)

Isti avtor v analizi dogajanj v svetu popularne glasbe v zadnjem desetletju ugotavlja: »Na eni strani obstaja izzivalna in originalna glasba, ki zahteva od publike aktiven odziv, na drugi strani pa obstaja konzervativna in rutinska glasba, na katero publika reagira s pasivnim zadovoljstvom.« (S. Frith, *Youth Culture/Youth Cults: a Decade of Rock Consumption*, v *Rock File 5*, London 1978, p. 17). Teze avtor dalje razvije v tabelah, ki jih razdeli glede na tržišče — to je pogojeno z zvrstjo glasbe — in glede na osredotočenje — fokus. Najstniškemu tržišču pripada pop, mladostniškemu pa rock. Punk spada istočasno v dve kategoriji: v kategoriji kulturnih simbolov, ki so značilni za pop glasbo (najstniško tržišče), figurira kot power pop; v kategoriji nosilcev vrednosti (D) pa se pojavlja (poleg undergrounda in reggaeja v sedemdesetih letih) kot politika, ta kategorija pa je vezana na rock (mladostniško tržišče). »Kategorija D je resnično vir progresivne glasbe. Samo konzumenti v kategoriji D pričakujejo več od glasbe, samo oni pričakujejo več od prostega časa, ki ga izkušajo — ne kot olajšanje od dela, ampak kot alternativo le-temu. Izziv progresivne glasbe je izziv celotnemu pojmovanju pasivne konzumpcije prostega časa. Glasba v tej kategoriji je grožnja normalnemu delovanju gramofonske industrije, ki se — tako leta 67 kot 77 — hitro angažira, da jo kontrolira, da jo reducira na lahko poslušljive kategorije drugih oblik rabe rocka.« (Ibid. p. 20)

Prav preživljanje prostega časa, način njegove konzumpcije in vrednote, ki se nanjo navezujejo, so pomembni sestavni elementi subkulture identitete in prav v teh točkah postane povezava med popularno-glasbenimi oblikami in subkulturo jasna.

Punk je do danes seveda doživel precej transformacij. Šele danes je na glasbeni ravni res realiziral ideološko platformo svojega upora. Če danes primerjamo začetne in novopunkovske bende, vidimo, da so bile različnosti, ki so označevale prelom s preteklostjo, majhne, toda prav način in ekspresivnost sta dajali tej glasbi vlogo novega, prelomnega. S tem pa se je sprožil še en pomemben proces mnogo bolj odprtega pojmovanja glasbe. Danes imamo zelo variiran diapazon različnih glasbenih zvrsti, ki kažejo veliko vitalnosti, odprtosti in tolerance, čeprav nimamo opraviti s takopristnim vznemirjenjem, kot ga je povzročil punk.

Kot strogo glasbeni izraz je izgubil tisto frontno pozicijo, ki jo je imel od začetka, zato pa je pogнал v gibanje že kar sterilno kolesje dogajanja v popularni glasbi v takšni meri, kot je ni nihče pričakoval. In dokler bodo obstajali problemi, bo še vedno pomenil način izražanja nezadovoljstva nekega dela mladine z intucionalnimi rešitvami, ki ne rojevajo rezultatov. Družbene organizacije za take pojave kažejo razumevanje le takrat, ko v njih vidijo agitatorje lastnih ciljev ali pa možnosti za prisvojitve, kjer je namen isti, v vsakem primeru pa je posledica nevtralizacija upornega roba.

Punk kot subkulturno-glasbeni pojav še ostaja na poziciji upora proti obstoječemu redu, ustvarjanja lastne identitete s pomočjo stila, načina življenja, nekonformizma in potrebe po lastnem kreiranju življenja, po svobodni misli in spreminjanju dominantne meščanske morale na nivoju izziva. Vse to pa je določen način spreminjanja resničnosti, ki res ne pretendira na titulo spreminjanja, namenjenega masi delovnih ljudi in občanov, ampak na nivoju posameznika razrešuje družbeno pogojene probleme.

Punk ni beg od resničnosti, je reakcija nanjo in ne njena reakcionarnost. Je predvsem odnos do resničnosti tega sveta, povezan s potrebo po njegovem spreminjanju, pa čeprav na svojstven način, ki je značilen za subkulturo.

Marjan Ogrinc

IT CAN'T HAPPEN HERE

Francisco Mattos
aka Peter Strange

1979

BERLINSKI ZID

VI STENALINJI

Vi ste na liniji ampak jaz nisem z vam
vi imate sceno ampak mene ni tam
vi neki hočete ampak jaz nočem nč
pršli ste se zabavat in dal ste denar
ampak niste me kupl ne pojem za vas
ne niste me kupl ne pojem za vas.

To ni moja pesem to je sam vaš žur
med nami je zrak in vi niste gor
nočem se vam dajat in nočem se prodajat
ne znam vas zabavat ne znam vas osvajat
ker niste me kupl ne pojem za vas
ne niste me kupl ne pojem za vas.

NIKJER ME NI

Saj ni treba vsklikat parol na ves glas
ni treba ker vas je več kot nas.

Ona nastopa v TV reklami
ona gre zmeraj plesat z vami
zunaj dežuje zato vzem dežnik
svoboda je vaša moj je poraz
ne znam bit svoboden na ukaz.

Z glavo v belo steno
na zidu je kri
z roko skoz praznino nikjer me ni.

Oblečt je treba najlepšo obleko
in treba se je pridno učit
katera barva je prava in kaj je trebã govort
ena je naša zastava tud jaz za njo grem
po zidu po cesti skoz mesto na vrh
ona ima rada lepe obleke.

Z glavo v belo steno
na zidu je kri
ne moreš se skrit
ne moreš uit
z roko skoz praznino
nikjer me ni
nikjer me ni
nikjer me ni . . .

VIA
OFENZIVA

BARIKADE

BARIKADE V SNU
BARIKADE VSE POVSOD

BARIKADE IZ KRVI
BARIKADE IZ KRUHA

ŠKATLE IZ DENARJA
LJUDJE IZ DENARJA

VSE BI DAL ŠE ZA ENO
REVOLUCIJO
PLAČAL BI ŠE ZA ENO
REVOLUCIJO
PLAČAL BI DO DNA ŠE

ZA ENO VESELYE
PO ZMAGI.

UEN

ESAD BABAČIĆ

PROLETER

kje si zdaj proleter
kje je zdaj tvoja puška
kje so zdaj tvoje roke
proleter

mi zdaj svigamo jastave
v čast tvoje borbe
vodi nas zdaj ti proleter

nič ne bo nam žal krvi
nič ne bo nam žal življenj
naše misli bodo s tabo
proleter

proleter proleter
zdaj v kamen valesan
si proleter

BREDA JE VOJAK
kos je z ognjemetom
prešel v napad
njegovi mlabiči so v glasovih

ljubi iskali hrano
zakaj pa ti streljaš na
mamo breba

na drugi strani so
otroci skanbirali
stenam sveta: breba
je vojak
breba je vojak
breba je vojak

zakaj pa ti jijaš na
mojo sliko

še zabniji beček je ostal
na ulici preb hišami
in vzklikal: breba je
vojak

breba je vojak
breba je vojak

breba ni moja sestra

V ČASOPIS

ZJUTRAJ SE PRIPELJE
MIMO MOJEGA OKNA
MI VRŽE ČASOPIS
IN ME UBIJE DO NASLED
NJEGA JUTRA

FANZIN

FANZIN se pojavlja pri nas kot nova oblika – medij delovanja znotraj punk-rock kulture za razliko od Beograda, kjer se je ta praksa produkcije že uveljavila in »družbeno verificirala«. Naslov FANZIN označuje specifično publikacijo, tako pri nas kot v svetu, ki nastaja in izhaja v čisto drugačnih pogojih, kot je to običajno za obstoječi institucionalizirani tisk. Te pogoje določa sam položaj punka, ki deluje v naši družbi še vedno kot marginalen fenomen, četudi je do incidenta FANZIN bilo videti, če parafraziramo enega od naših mladinskih funkcionarjev, da »naša družba še ni tako enodimenzionalna, da ne bi bila sposobna prebaviti tudi takega pojavnosti, kot je punk.«

Štiriletni obstoj ljubljanskega punka se je doslej »na srečo« uspel kanalizirati preko običajnih manifestacij-koncertov, ki omogočajo že znane oblike javne katarze. Punkerje se na ta način postavlja samo v vlogo nekakšnih ljubiteljev-fanov, ki začnejo funkcionirati samo še kot konzumatorji določene zvrsti glasbe za razliko od drugih zvrsti. S tem se skuša zabrisati kritični in socialni kontekst, pa tudi zavest te družbene kategorije pri nas. Tak način ustvarjanja fanov-potrošnikov se prikazuje na zunaj samo kot »pubertetniško-pobalinski« revolt, ki prav tak omogoča poseganje in represivnost sistema, v katerem obstajajo. Ravno zaradi takih pritiskov, ki jim ni izpostavljen nobena druga družbena kategorija, se realnost punkerjev »za tiste od zunaj« pokaže kot nekaj nerealnega, če spet nekoga parafraziramo: »Ali se lahko v naši družbi dogaja kaj takega in če se dogaja, potem imajo organi javne varnosti gotovo razloge za to!« Tak začaran krog se lahko sprošča samo po poti neke individualne avtodestrukcije ali v neformalnih zbiranjih in pogovorih. Ljubljanski FANZIN pa se je vzpostavil kot možnost, da se ta realnost izrazi in konfrontira kot nekaj, kar že vas čas obstaja.

Kot je že znano iz obvestil RS, je bila prva številka ljubljanskega FANZINa prepovedana. Kako je nastajala in kaj vsebuje ta prva številka? Predlog za nastanek take publikacije je nastal ob predstavitvi delovanja beograjskega SKC-ja v ljubljanskem SKUC-u. Beograjski FANZINI izhajajo izključno kot delo največ treh avtorjev in so v pravem pomenu besede FAN MAGAZINI (intervjuji z bendi, top lestvice, informacije z angleške novovalovske scene itd.). Že prej povedana situacija v Ljubljani je narekovala drugačen pristop zbiranja, urejanja in oblikovanja naše številke FANZINa. Zavest, da se ne vklopimo v standardizirano fan-potrošniško produkcijo in da predstavimo situacijo ljubljanske punk scene, je pripeljala do odločitve, da se ne prepustimo takšnemu komercialnemu štosu poveličevanja in občejevanja ljubljanskih punk »zvezd«. Nismo hoteli sladiti umetno skonstruirani punk-estetiki takih FANZINov in producirati tako, »kot da nekje zunaj obstaja neka publika, ki čaka, da ji nekaj povemo«, ampak smo vedeli, da smo mi tisti, ki produciramo punk sceno in jo istočasno tudi konzumiramo. Zato je pri prvi številki ljubljanskega FANZINa sodelovalo s prispevki in predlogi okoli trideset ljudi, od tega štirje bendi: Lublanski psi, Kuzle, Indust bag, Racija v kliniki mercator, ostalo pa je bilo delo posameznikov. FANZIN vsebuje deset dvostranskih fotokopiranih listov, vsak avtor je samostojno uredil svojo stran, izšlo naj bi 300 izvodov; 100 izvodov je bilo namenjenih in financiranih s strani beograjskega SKC-ja, preostalih

v trenutku, ko pride do razbaha teh zasnejen kot sodnih sodotkov, ko se določene tendence znotraj subkulture vključijo v masovne medije in potrošništvo, se "moč" delovanja subkulture skoncralizirano in sprostitura. Vsa ta "gibanja" se prelomiše ravno v tej točki. Vse to kaže, da ni neke dolgoročne soropnosti - ni rešitve.

200 pa je financiral ljubljanski SKUC. Tiskanje FANZINa je bilo zaustavljeno s strani pomočnika javnega tožilca zaradi problematične vsebine. Po sklicanem sestanku MK SZDL s predstavniki SKUC-a in avtorji je bilo odločeno, da FANZIN, tak kot je v celoti, ne more izšli.

Kakšna je bila vsebina inkriminiranega izdelka? Del je bil osebno izpovedne vsebine, ki se nanaša na eksistencialne probleme in stiske mladostnikov, ki so jim izpostavljeni v svojem okolju (družina, šola) in izražajo močno antivtoritativno razpoloženje. Nekatere pesmi na način sociorealističnih verzov in parol metaforično govore o lastni odrinjenosti in nemoči vključitve. Bend si so predstavili s teksti svojih pesmi in s teksti, ki govorijo o nastajanju in načinu delovanja skupine. Eden od prispevkov ironizira in razkriva erotiko, kakršno nam ponujajo masovni mediji. največ pripomb pa je bilo na tekste, ki na neposreden, lahko rečemo dokumentaren način govorijo o položaju punkerjev v Medexu in Riu in teksti, ki govore o lastnih izkušnjah izpostavljenosti in pritisku organov javne varnosti. Zaradi svojega emocionalnega pristopa in literarne neizdelanosti se tem prispevkom lahko očita »klic na pomoč« in zbujanje občutka represivnosti sistema. Celoten FANZIN je tudi grafično oblikovan na način kolažev, vizualne in konkretne poezije, s fotografijami itd. Eden glavnih očitkov je bil poleg vsebinskega pristopa, organizacijsko-uredniški potek nastajanja tega FANZINa. Drži očitke, da uredniki nista predložili materiala izvršnemu odboru SKUC-a in ta naprej Programskemu svetu. IO SKUC-a pa je bil s strani Likovne sekcije seznanjen s tem, da se bo tiskal FANZIN in načelnimi smernicami njegove oblike in funkcije.

Drugi očitke je bil, da ni bilo nobene uredniške politike in koncepta in da se je SKUC pri tem obnašal kot nekakšen poštni nabiralnik in da bi lahko to našo nalivnost, če že niso, izkoristili različni protisocialistični elementi. To, da ni bilo uredniške politike v klasičnem institucionalnem smislu, izhaja že iz značaja publikacije, kakršna je FANZIN. FANZIN ni redna in ne more biti po svojem pristopu redna publikacija, z določenimi termini izhajanja, naklado, stalnimi sodelavci in uredniki v formalnem smislu in s tem tudi ne v naprej določenimi kriteriji in programom vsebine. Vsaka številka naj bi bila enkratna tako po avtorjih kot po tematiki, ki jo določa širša družbena situacija, v kateri se nahajajo.

Na že navedenem sestanku MK SZDL in na sestanku Programskega sveta SKUC-a je bilo ugotovljeno, da je FANZIN nesprejemljiv v celoti, medtem ko je stališče IO SKUC-a bilo, da je konkretna številka FANZINa z določenimi popravki primerna za tisk in se sklada z osnovnimi smernicami SKUC-a. Na Programskem svetu SKUC-a je bilo tudi rečeno, da se kljub prepovedi te številke, publikacija kot je FANZIN v bodoče uveljavi v ljubljanskem prostoru. Da bomo še bolj jasni, ponovimo besede enega od članov Programskega sveta: »Skratka, gre za nespornum. Delajmo se kot, da tega materiala ni bilo in naj se začnejo zbirati novi prispevki, uredniški odbor pa naj se okrepil«

Pričujoči tekst je nastal kot odgovor odgovornih urednic FANZINa na vse očitke o manipulaciji, o tem, da ni bilo nobene uredniške politike in koncepta. Kot je razvidno ni šlo za nikakršen nesporazum, lahko se skrjje in zamenja prva številka ljubljanskega FANZINa, ne more pa se skriti in zamenjati realne situacije in položaja punkerjev v Ljubljani.

Izvajanje pritiska s strani organov javne varnosti na "ta določen del mladine" se vrši z racijami v javnih lokalih, z legitimiziranjem na cestih, samovoljnimi zaplombami različnih oznak, ki so del oblačenja "te določene mladine" itd. Pisane punk napisov in znakov je omogočilo različne oblike političnega etiketiranja; težnja, da se punk označi kot gibanje, kot organizacija, ki ima svojega vodjo itd. Mladostniki so izpostavljeni vednevnim zasliševanjem na postajah ljudske milice in fizičnim pritiskom. Organi javne varnosti posredujejo na šolah, Mladostniki osebno prihajajo na šolo in se vršijo profesorjev "pogovarjanje" z mladostnikom. Ob nadzoru izbranih urah in dnevnih prihajajo na domove mladostnikov in s tem vpletajo v ta krog pritiskov še starše in okolice.

Punkerje se postavlja samo še v vlogo nekakšnih ljubiteljev-fanov, ki začnejo funkcionirati samo še kot konzumatorji določene zvrsti glasbe za razliko od drugih zvrsti. S tem se skuša zabrisati kritični in socialni kontekst, pa tudi zavest te družbene kategorije pri nas. Ljubljanski FANZIN se je vzpostavil kot možnost, da se ta realnost izrazi in konfrontira kot nekaj, kar še ves čas obstaja. Tiskanje FANZIN-a je bilo ustavljeno s strani pomočnika javnega tožilca zaradi problematične vsebine.

Angleški punker v sponzorski uniformi

cije vloga,» meni eden izmed »ideologov« slovenskega punka. Prvi, pa naj bo punk. Toda čemu smo razmišljajo o glabi, ki nede bil glanje, savelni za prvine nastaja, »dileme« v naši generaciji!

KONCERTI ALI GOEBBELSOVI SHODI?

Zaradi napisa, ki so se začeli pojavljati na naših straneh. Splošno so bili to nekakšni besedni protivi proti določim glasbi. Bili so nekakšni znaki prepovedi nekaterim ansambli. Najbolje so se našli v tisku A v krogu. Le nekaj uvidev, kaj pomenijo ANARCHY, Anarhija. »Kdo je, po vašem mnenju, anarhist?« je Markina McLenna, menilca anglijske skupine »Sex pistols«, ki je ena od najzanimivejših za komercialni

izbranih. V sedmih primerih gre za neurejene družine, za vse pa je, kot kaže, značilna pomakljiva vloga in nezamisljive stiske do problemov njihove otrok.

Svoji dejavnosti niso obkoljavali, kot protivi punk gibanja zagovarjajo anarhijo in ocenjujejo to gibanje kot »boj za popolno svobodo«.

Boj za svobodo z nacionalističnimi, nacionalno nesestrnimi in profasističnimi gledi? Sani so trdili, da parni in nacionalni simboli niso sprejemljivi v smislu idejne opredelitve, temveč so z njimi skladen protistrani proti nekaterim pojavom v družbi.

Nekoliko raznje pa so stvar bistveni člani ljubljanske promocijske in levinistične podkrojne punk skupine Cetri Reich. »Ker je jasno, med vnetimi si želijo dobri veliki ustreljivost, je njihova dejavnost glasbo iz zaradi programa, ki so si ga sestavili. Trije članovi so namreč našli razmišljanje o organizaciji nacionalno-socialistične lirike, ki naj bi temeljili na

od velikega gibanja, namreč, oče in sekulizem, po četrto in zaslužnik svobode — postajajo zelo netolerantne do tistih, ki mislijo drugače...
Toda o punku kot o glabi, gibanju, ki — kot kaže — vsaj po-
bitno potemni postmoderni po-
stavi razmišljanje: »Kaj pomeni
»stvar« razporejen? Mladinska
organizacija do tega pojva do
nekega problematike konferenca
o kulturi stališ ni ni imela po-
setnih stališ (in tudi na konfe-
renci sami kakšne stališevski
gleda tega ni bilo opaziti) — če-
prav je punk v precejšnji meri
tudi politična ali odgovor sme-
ničnosti ZSMI.

Sola kot specifični del družbe se s problemi mladi največkrat ukvarja le ob ključnih posameznikih — in to s posebnimi metriki glede tega, kaj je okuženo. Barikade, ki so jih spravljalih psiholog, so pokazale, da imajo občutji za največje probleme pri občutkih, lagarje, valenje družbenih norm glede spolnosti, le-
soba in pretrzanosti. Velik manj

STARŠI Z DVOJIM OBRAZOM

Torej družina. Kakšne so družine, in kaj rekrutirajo, mladi namreč kar utišnostelji seosoci-
strani? Kaj vsebuje poj-
jena? Mati, oče, doživlja čina denarja, Hevilo otro
mehanizirane kategorije, ki ji vsipujemo v obrazu, nam
malo povedo o »družni
omnija. Mnogi stari p-
kov potem, ko jih sodeb-
ranočara, pasitno, hoda
spemiu, ke so stili i-
še ga preveč ali premalu in
zarjavli, ali se je vse skup
lelo že pri dojenju, kot nap
Fruad?

Ne zapno se drago, menjo-
kovanjski. Splošno ozračje
vlada v družini, je veliko
memorije kot posamezne
vzgojnih postopkov. Otn
družin, v katerih je čuči m
bojno razporeja, ljubzen
vredite odnose tako sodeb
kot med nami in otroki, b.

PROBLEMI MLADEGA RODU SO SPET RAZBURKALI DUHOVE

Kdo riše kljukaste križe?

»Kaj je kdo podtaknil sedemnajstletnike, ki v zabavo mučijo sošolca? K bomo začeli iskati krivce?

razveljani punk glasbe, pobrali neki reporter. »Anarhisti? To je črna, ki pre-
klicajo platformi slovenskega nacionalizma, nacizma in profasističnega. Skupina naj bi de-
poder — je povečajo lastno-
stim. — je postobila posebnih osebnih problemov mlincev zli-
večje verjetnostjo znač v postavljeni osebnosti nanes kot vsebnosti? Je

Rock fronta- nedelja, 5.XII. 81

Levlevoča 1981-82 panka zopet jolujj
Če kdo pričakuje, da se bomo šli polemiko s brezmišelnostjo nedeljke šolo"prostočasne površnosti, bebavik nekreativno, potvorb in predavnikov, ki je tudi v zvezi s naci-punk škandalom lepo odrezala, kot uričata dve pismi v rubriki "menjenja in stališča", se pač moti. Mislim, da obe pismi — s strani in pravilno nov odnava...
»Kdo je kdo« in "Punka je ureveč" — posebej slednji jasno govori o infernarosti in bistriini avtorjx- nami sebe najboljše smešita- vsaj za publiko te oddaje. (uz vsaj nuna).

..In ker so nas s tragedijo na "ekidalnem pragu Svetega Petra" pri Ajsocia še vsi obilno prehiteli, bom ponudili nekaj drugega, kar pa je še ~~previdno~~ tudi povsem logično-in najno nadaljevanje neodgovornega pisanja odgovornega urednika Nedeljkega o sisku kot "potencialnem gojišču anarhističnih-in nacističnih" idej. Članek je namreč, kot je bilo pričakovati, dobil mlade- in to kar v naši prestolnici: v sodnji številki beograjske inačice "Nedeljca" v "Ilustrovani Politiki", je našel članek z naslovom, ki se po pogrešnem senzacionalizmu celo prekaša našega dragega "Nedeljca": naslov je namreč takie: "Vzpon in vronad četrtega rajha", podnaslov pa "šimko ljubljanske rasbarjenje"; kot kaže, je ~~redakcija~~ redakcija "Ilustrovane Politike" v silnem rasburjenju nad čudovitim grišljajem, ki jia je priletel v gobec iz Ljubljane, kar zamešala letne čase...

..Tukaj pa šalo na strani: članek je ~~zelo~~ zgleđen primerok tiste barve šurnalizma, ki ga pogamo iz znamenitega šetincevega spina, pa hkrati izborno dopelnilo le-tega, da ga se velja prevesti sko- raj v celoti. Takole gre:..

"Ljubljana, konec novembra. Zares nas nič več ne more presenetiti, a vest, ki jo je objavil prvi program Radia Beograd v dnevniku ob 15-tih 19. novembra 1981, je bila osupljajoča: v Ljubljani so odkrili skupino 18 mladenišev, ki so po sidovih vialni nacistične parole in simbole!...
»Dolgoletni poročevalce Radia Beograd iz Ljubljane Rolja Atmact-

2-

jevid je s svojim znanim specifičnim glasom, ki vliiva zaupanje, drvenstično sporočilo tudi druge podrobnosti: vse se je začelo z napisi in pisanjem parol po sidovih zgradb v Ljubljani. V začetku so bili to protesti, pa grohnje, nato pa so se pojavili črni krogi z veliko tiskano črko A v sredini. Ta A je ishajal iz prve črke besede anarhija. Nato so risali črne kroge, vendar z rtvaško glavo, nato rtvaške glave brez krogov-na koncu pa nacistični kljukasti križi! Inšpektorji SNZ so zelo hitro odkrili... it. itd., kar se vemožjanimivo je, kakš je beograjski šurnalist natančno razumel namig Zlatka šetince, da se "anarhistični" in punkovski napisi "organ- sko povezani", in je zelo plastično ~~konstruiral~~ njihovo postopno prelivanje v nacistične simbole, medtem ko je šetina vendarle še zhranikšizmasst govoril o tem, da so se drugi pojavili "oleg" urvih. Klevetalske manipulacije je torej beograjski šurnalista ~~izpeljal~~ izpeljal do konca..

..Šremo dalje: "Inšpektorji SNZ so kmalu odkrili skupino 18 mladenišev, ki so bili avtorji teh simbolov in parol. Najmlajši člani te skupine imajo 14 let in so šele končali osnovno šolo. Trije najstarejši, od katerih sta samo dva polnoletna, pa so ustanovili neonacistično punk-skupino po vzoru angleških punk-neonacistov. Skupini so a dali ime "Četrti rajh". "Konec oifata. -in spet nekaj zanimivosti: v beograjskem tekstu je x še večji podarek na "skupini", katere "najstarejši člani" torej "naravni" voditelji, so nato stvorili xxix vse tiste grdobije. Zakaj je šetina govoril o "skupini" -zakaj ne preprosto o 18 posameznikih, šo ~~ne~~ nato, ker je rirati določene organiziranosti, "gibanja"??...

"Vest je zbudila izjemno zanimanje med tistimi, ki so je slišali, morda pa še večje pri tistih, ki je po radia niso slišali, nadaljuje IP. "Tako se je začelo spraševanje, ali so v Ljubljani našli 18, 18o ali 18oo neonacistov? Nestrpno so pričakovali nadaljnje oddaje radia, glede na "dimenzije" primera pa tudi -Televizijske". X.c. Komentar je sveda komaj potreben: tule imamo spet zelo plastično ocisan ~~ovrtljiv~~ "maki" "halo efekt" in škriviljanja, ki jih v javnosti takx zbujaja takšne informacije, in jih so bile v tem primeru preračunano izvane, kajti-kot piše naprej v šlanku-g

V LETIH NAJTEŽJIH SOCIALNIH IN DRUŽBENIH PRETRESOV

DA SE OHRANI ENOTNOST IN POVEZANOST DELAVSTVA. POGLAVITNA NA-LOGA KOMUNISTOV IN ZAVEDNIH DELAVCEV.

Z VKLJUČITVIJO
BREZPOSELNE DELAVSKE MLADINE JE 368
VSE BOLJ RASTEL POLITIČNI IN
OBLIKOVALO SE JE JAVNO MNENJE.

V ČASU GOSPODARSKE KRIZE.

BOJEVNI RAZMAH.

369

»SVOBODA«

ZARADI POLITIČNEGA DELOVANJA JE OBLAST

V LETU 198 RAZPUSTILA »SVOBODO«

Laibach

58

**PUJIN
PROBLEMI
KROKI**
DODATEK
7
82

Uredništvo:

Miha Avanzo (glavni urednik), Miran Božovič, Mladen Dolar (odgovorni urednik), Branko Gradišnik, Milan Jesih, Miha Kovač, Peter Mlakar, Rastko Močnik, Denis Po-
niž, Rado Riha, Jože Vogrinc, Zdenko Vrdlovec.

Svet revije:

Miha Avanzo, Mladen Dolar, Uroš Kalčič, Sergej Kapus, Peter Lovšin, Rastko Močnik, Boris A. Novak, Braco Rotar, Ivan Urbančič, Jože Vogrinc, Slavoj Žižek (delegati sodelavcev); Jože Dežman, Valentin Kalan, Marko Kerševan, Marjan Kotar, Lev Kreft, Sonja Lokar, Tomaž Mastnak, Jože Osterman (predsednik sveta), Marko Švabič, Jadranka Vesel (delegati širše družbene skupnosti).

Na zahtevo urednikov punk-številke Problemov, da naj se razjasni, kako je prišlo do cenzurnega posega na prvih straneh te številke, je uredništvo na skupnem sestanku s sestavljalci soglasno sprejelo sledeče obvestilo:

Vse bralce, ki so se morda čudili črnim plahtam na 3. in 4. strani punk – Problemov, obveščamo, da je do tega prišlo na zahtevo javnega tožilca in proti volji sestavjalcev številke, uredništva in odgovornega urednika. Inkriminirane

tri pesmi – Tovaři (čigavi?) in Zahvala zahvalam benda O! kult ter 700 usnjenih torbic benda Otroci socializma – je uredništvo sprejelo in ne vidimo nobenih razlogov za njihovo prepoved. S tem posegom je številka izšla v okrnjenih obliki in še enkrat je bilo nazorno pokazano, kako se punku nasilno jemlje beseda.

Uredništvo

Uredniki številke

DRUGA ŠTEVILKA PUNK PROBLEMOV – PRAVKA:

- Pri navedbah „Del likovne opreme iz edicij Galerija ŠKUC“ (glej platnice!) in „Milan Košir: Iz brošure – Vsi ste izdajalci (G. SKUC) (glej kazalo str. 17!) – pravilno: material iz publikacij GALERIJA ŠKUC IZDAJA (PGŠ).
- str. 16, 17, 19: iz PGŠ št. 7 „Vsi ste izdajalci“, M. Košir in M. Brezovar.
- str. 26, 27: iz PGŠ št. 5, B. Razkolnikof in D.M.
- str. 26, 27, 30-35, 46, 48, 49: iz PGŠ št. 3 „Odnos vladajoče ideologije do subkulture, B. Borčič, M. Gržinič, A. Šmid.

- str. 32-35: iz PGŠ št. 1, tekst – Rosetta Brooks „Brutality Chic“, prevod B. Borčič, M. Gržinič, G. Tomc, grafična oprema M. Gržinič
- str. 47, 49: iz PGŠ št. 4 „Če bi bil rojen pred svojo mamo bi bil svoboden“, Ešad Babačič.
- str. 17: iz FANZINa, Položaj punkerjev v Medexu
- str. 18: iz FANZINa, vsi teksti razen pesmi skupine Otroci socializma
- str. 19, iz FANZINa, Nepisan zakon
- str. 35, 36: iz FANZINa, bend Racija v kliniki mercator (v kazalu napačno Puttane Rosse)
- str. 49, 50: iz FANZINa, grafični material
- str. 48, Kazalo: FANZIN, manjka A. Šmid, M. Gržinič

Revijo podpira Kulturna skupnost Slovenije.

Po sklepu Republiškega sekretariata za kulturo in prosveto št. 421-1/74 z dne 14. 3. 1974 je revija oproščena temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tekoči račun: 50100-678-47163 z oznako »Za Probleme«.

Letna naročnina: 150 din (za tujino dvojno).

Izdajatelj: RK ZSMS.

Tisk: Tiskarna Kresija, Ljubljana, Gosposvetska 13

Uredništvo sprejema sodelavce vsak torek od 16. do 18. in četrtek od 10. do 12. ure v svojih prostorih na Gosposki 10/1.

Cena te številke je 10 din.

...vredne tudi v "komunikaciji", kajti tista "družba", katere ...

In je ... zaključni odstavek v Blanku IP: "Svo, to bi bilo ...

Tako zgodbe je konec. Bila je dolga, ... vendar tudi ...

"Kapite Politika Ekspres! Nacistički punkeri u Ljubljani!" ...

Epidemija rusena senzacionalistična uravice v domačem popularnem ...

Prvi del Blanka, ki je objavljen na ugledni četrti strani in ...

Nistveno bolj zanimiv je drugi del Blanka, ki podaja rezultate ...

cije- seveda in to je zelo velik in- boče novinar zares ...

Vrnimo se torej k odkritjem PE, ki jih razkriva od mednaslovov ...

Služnost- ali privilegij za samo enega od naših listov? ...

Aha- v igro se je vključil nov protagonist: ljubljanski UJV, ...

na informiranje, se strinjata s nami, da je treba o vsem tem obvestiti ...

In uravi nazrej PE: "O ljubili so nam tudi razgovor s tovarišem, ...

Kajti nekoliko kasneje pravi v istem članku namestnik S RENE ...

Mestna konferenca SZDL Ljubljana,
Komenskega 7/1 telefon 310-062, 311-424

Dne: 7.10.1982
Številka: 01-2/152-82

Predsedstvo

ZADEVA: Stališča predsedstva Mestne konference SZDL o reviji Problemi (7/82)

Predsedstvo Mestne konference SZDL Ljubljana je na svoji 91. seji, dne 29. septembra 1982 izrazilo ogorčenje nad vsebino zadnje številke revije Problemi (7/82), ker smatra, da je tako celotna vsebina že v samem pristopu anarhoidna kot tudi v nasprotju z našo stvarnostjo, načeli družbene prakse in idejnostjo samoupravne socialistične družbe. Predsedstvo zato smatra, da so tako člani uredniškega odbora kot tudi avtorji večine prispevkov ter finansier in izdajatelj, skratka vsi avtorji posredni in neposredni, te revije s to številko zlorabili demokratičnost in svobodo, ki jo na tem področju imamo predvsem pa v naši založniški in informativni družbenopolitični praksi. Menimo, da se mora izdajatelj (RK ZSMS) kot tudi finansier (Kulturna skupnost Slovenije) opredeliti do idejne platforme, ki se odraža v vsebini omenjene revije.

V procesu demokratizacije družbenega življenja, ki ne poteka premočrtno in je čestokrat objektivno obremenjen tudi z ekonomsko omejenostjo, ki na svoj način otežuje sproščanje novih demokratičnih pobud, je vsakršna kritika stanja demokratičnih odnosov in pravic v socialistični praksi upravičena in potrebna. To pa ne pomeni, da se ni potrebno zoperstaviti tendencam, ki prihajajo v konflikt z realnimi potrebami in z možnostmi razvoja na pluralizmu

utemeljene družbe socialističnega samoupravljanja. Posamezna takšne tendence pa je danes mogoče zaslediti; javljajo se tudi kot povsem nekritično oživljanje filozofije anarhizma kot modnega izraza nekakšnega intelektualnega ultraradikalizma. Te elemente je mogoče zaslediti tudi v reviji Problemi št. 7/82. Zato predsedstvo MK SZDL predlaga ustanovitelju revije naj o teh pojavih sproži odgovorno razpravo v izdajateljskem svetu in uredniškem odboru revije.

O pojavu kot takem pa naj razpravlja tudi Marksistični center MK ZKS pri čemer lahko ob vsem tem služi za osnovo delo Edvarda Kardelja Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, posebej še tisti del in poglavje o ultra levi kritiki političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Ob vsem tem se Socialistična zveza v Ljubljani zaveda svoje odgovornosti in bo poizkušala narediti vse, da se bodo v našem družbenem prostoru resnično afirmirali izvirni interesi mladih ter temeljna in eksistenčna vprašanja mlade generacije. Le ta ne morejo in ne smejo biti prezrti. Zagotovo pa ne po takšni poti in s takšnim načinom kot jih nakazuje omenjena revija.

Poslano

- Marks. center
CK ZKS
- Marks. center
MK ZKS
- MK ZKS
- Kulturna skupnost
Slovenije
- RK ZSMS
- RK SZDL
- RK SZDL - svet za kulturo
- Ljubljanska kulturna skupnost

Sekretar MK SZDL:

Viktor Leskovšek

Uredništvo „Problemov“
Gosposka 10/I
Ljubljana

**ZADEVA: Stališče aktiva komunistov uredništva
„Problemov“ do pisma MK SZDL o številki
7/82**

Aktiv komunistov uredništva revije „Problemi“ je na svoji seji dne 12.10.1982 skrbno proučil vsebino in obliko pisma MK SZDL ter po dolgi debati, v kateri so sodelovali vsi navzoči, sprejel naslednje ugotovitve:

Pismo, ki izraža ostro kritiko delovanja „Problemov“, ni bilo poslano niti na uredništvo niti na svet te revije, kar je v nasprotju z osnovnimi pravili demokratične diskusije.

Kljub svoji verbalni demokratičnosti pismo objektivno sloni na metodi etiketiranja, povšalne kritike, umetnega napihovanja, kot metoda pritiska je usmerjeno v odstranjevanje učinkov, v nasilno dušenje simptomov, ne pa v analizo in samoupravno razreševanje vzrokov.

Sestavljalci pisma vseskozi puščajo ob strani, da je punk še kako realen pojav, ki je nastal znotraj naše samoupravne družbe in je zajel precejšen del doraščajoče mladine, torej mladih ljudi, katerih osebnost še aktivno oblikujeta socialistična šola in družina. Če se z določenimi negativnimi pojavi, ki so spremljali punk, ne moremo strinjati, pa je nedvomno, da izvirajo ti negativni pojavi iz istih družbenih okoliščin kot punk sam. Namesto da bi pismo MK SZDL usmerilo pozornost na analizo teh okoliščin, se zadovoljuje s tem, da lepi učene nalepke intelektualnega (??) ultraradikalizma in anarhizma: s tem le potiska velik del mlade generacije na rob naše družbene stvarnosti in ga spreminja v potencialnega političnega nasprotnika. Kako malo so take oznake osnovane v stvarni materialni analizi, kaže tudi dejstvo, da je bil punk z enako lahkoto, kot ga zdaj proglašajo za ultralevega, označen tudi s fašizmom. Avtorji pisma se vedejo, kot da bi bilo le treba obračunati s peščico ekstremistov, pa bo vse dobro – kot da ne bi imeli pred seboj širokega množičnega gibanja, s katerim se je

treba najresneje soočiti. Po pismu sodeč bi bilo vse v najlepšem redu, če „Problemi“ te številke ne bi objavili. Pri objavi punkovskega materiala ni šlo za to, ali se uredništvo z njim strinja ali ne, objavili smo ga kot dokument, pred katerim si preprosto ne moremo zatiskati oči in ki vsebuje moment resnice naše samoupravne družbene stvarnosti.

Tovrstno brez vsebinsko etiketiranje se zdi posebej neprijetno v sedanjem družbeno-političnem trenutku, ki zahteva od vseh subjektivnih sil naše družbe predvsem analizo korenov sedanjih težav in dejaven spoprijem z njimi.

Način, kako je v pismu uporabljeno delo tov. Kardelja, kaže, da avtorji pisma spreminjajo živo samoupravno socialistično misel v zakladnico večnih resnic. Delo tov. Kardelja spreminjajo v nekakšno zbirno misel, s tem pa uporabljajo marksistično misel na način, ki je prevladoval v polpretekli zgodovini delavskega gibanja.

Aktiv komunistov ne le povsem podpira pobudo za najširšo diskusijo o problemih punka, temveč tudi opozarja, da so takšno pobudo že pred časom sprožili „Problemi“ sami, da ta diskusija že poteka znotraj ZSMS, na MC CK ZKS, v samih „Problemih“, v „Mladini“, na Radiu Študent itd. MK SZDL je vabljen, tako kot vsak drug družbeni subjekt, da se s svojim prispevkom tvorno vključi v to diskusijo. Upamo, da bo kot material v utemeljeni javni razpravi tudi objavljena punk številka „Problemov“ prispevala k analizi in ovrednotenju vseh razsežnosti punkovstva.

Pismo MK SZDL pa po svoji obliki in vsebini in s svojo „idejno platformo“ dejansko onemogoča diskusijo o punku in je zaradi vsega povedanega po mnenju aktiva komunistov v celoti nesprejemljivo.

Poslano:

Za aktiv: odgovorni urednik
Mladen Dolar

- MC CK ZKS
- MC MK ZKS
- MK ZKS
- Kulturna skupnost Slovenije
- RK ZSMS
- RK SZDL
- RK SZDL – svet za kulturo
- Ljubljanska kulturna skupnost
- MK SZDL

(Pismo je na svoji seji 3.11. v celoti sprejel tudi svet Problemov.)

59

PROLEGOMENA V SKEPTIČNO FILOZOFO IN NJENE POSLEDICE

FILOZOFO

Dileme o obstoju materije, nekega objektivnega, izven naše zavesti stoječega in od nje neodvisnega sveta, še vedno veljajo za eno najpomembnejših ter najbolj vznemirljivih zaposlitev filozofskega razmišljanja nasploh. V zgodovini filozofije je bilo sicer res mnogo več ali manj uspešnih poskusov pri reševanju tega kompliciranega vprašanja, katerega stalna odprtost predstavlja hudo oviro pri premagovanju drugih, od vrste odgovora nanj odvisnih praktičnih konsekvenc, toda v trenutku, ko je že kazalo, da je mora negotovosti za vselej prešla, je po volji usode prišla neka nova teorija, ki je vsa upanja in samovšečnost prejšnjih filozofemov na mah sesula v prah. Zato je dandanes še vedno mogoče kategorično trditi, da omenjena dilema znotraj filozofske refleksije še zdaleč ni odpravljena, kar hkrati pomeni, da neomajnega zaupanja v obstoj vnanjega sveta ter posledično v objektivno trdnost etičnih vrednot, človeštvu še ni mogoče docela zagotoviti. Pomankanje ali šibkost argumentov, ki bi ubranili materijo pred napadi skepse na njeno eksistenco, kaže na prvi pogled morda samo neki logični ali v najboljšem primeru gnoseološki problem znotraj filozofske spekulacije, »čiste« znanosti, ki nima s »pravim« svetom, »realnostjo« nič opraviti, vendar to ni res. Ko namreč govorim o materiji kot taki, ne mislim le materije kot nekega abstraktnega pojma teoretske fizike ali neposredne otipljivosti – če navedem dve mejni determinanti, ki določata tako imenovano »snov« – ampak vse tisto, kar spada pod pojem *objektivitete v celoti*, znotraj katere se nahaja tako narava na eni, kot »objektivni duh« v vseh svojih oblikah na drugi strani. Tak dvom zatorej potegne za sabo še druga »področja« človekovega In-der-Welt-sein, kot so npr. politika, pravo, morala, in ne ostane omejen zgolj na »razstrto substanco«.

Spričo navedenih razlogov bom s tematizacijo naslova te razprave poskušal dokazati, da je nezmožnost z vso nujnostjo in gotovostjo afirmirati obstoj nečesa drugega od zavesti, v resnici vprašanje po nihilizmu, katerega so se doslej v enakem kontekstu zavedali ter nanj ne dovolj eksplicitno ali pa boječe opozarjali le redki filozofi, med njimi zlasti Bertrand Russell, ki bo kasneje deležen posebne obravnave. Na tej osnovi pa se obenem ta tekst tudi sistematično in smotrno vključuje v tvorjenje občega pojma o nihilizmu, katerega en aspekt sem v določeni sexualistično-ontološki obliki že podal v svojem »Predavanju za uvod v razumevanje nekaterih ostankov zla« iz prve številke »Punk Problemov«.

Predmet te razprave bo torej gnoseološki nihilizem. To je podvrsta velike nihilistične družine, ki jo enačim s pojmom entropije duha, torej nečesa, kar deluje analogno drugemu zakonu termodinamike v fiziki, na obstoj človeškega rodu in njegovo eshatologijo destruktivno, uničujoče ter vodi v gotovo pogubo. V specialnem smislu pa pod pojmom gnoseološkega nihilizma razumem vse tiste spoznavno-teoretske filozofeme, ki trdijo, da enake gotovosti, kot jo dajejo matematična spoznanja in logična dedukcija, ko je treba ugotoviti *nujno* veljavnost obstoja materialnega sveta, to je njegovo apodiktično resničnost, ni mogoče *umno* doseči. V spoznavno moč našega intelekta je zajeden neki Nič, katerega obsežni teritorij se konča šele pred principom spoznanja subjektive lastne gotovosti, ki implicira znotraj te sfere kognitivnosti tudi samo čutno zaznavanje. Toda v trenutku, ko hoče um seči čez meje svoje identitete, ga z neprizanesljivo odločnostjo ustavi, s čemer mu da hitro vedeti, kdo je kdo. Tako postane v nekem smislu vladar njegovih spoznavnih nagibov k objektiviteti.

To rezultiranje agnosticizma v nihilizem kot njegovo končno resnico, ko gre za vprašanje, kaj je za konkretno dobro našega sveta pri teh gnoseoloških analizah najbolj nevarnega, pa bom skušal izpeljati skozi določen primer, ki za obravnavano problematiko bolj simptomatski ne bi mogel biti, namreč skozi Russellovo »ponovitev« Kantovega razcepa med sfero možnega izkustva in rečjo na sebi, ki že nosi v sebi seme gnoseološkega nihilizma, pri čemer to simptomatskost sintetično argumentira ravno sklop Heglove »definitivne« ukinitve tega razcepa z njeno Russellovo razveljavitvijo.

O razliki med formo in materijo, med umom in rečjo na sebi ter njeno ukinitvijo, spregovori Hegel v uvodu k svoji »Znanosti logike«, ki je skorajda v celoti posvečen tej problematiki. Njegov avtor nam tako, če verjamemo, da je Heglova filozofija summa summarum vseh predhodnih velikih metafizičnih sistemov, da neposredno vedeti, kakšno imenitno mesto zavzema ta tematika v zgodovini filozofije nasploh. Ukvarjanje z vprašanjem, ali je pamet sposobna spoznati reč na sebi, ali ne – ki ga sam radikaliziram v vprašanje po obstoju objektivnega sveta – se potemtakem zreducira na polemiko s Kantom, katerega filozofija je povzročila – ne glede, ali se z njo soglašala, ali pa ne – odločilen preobrat¹ v zgodovini mišljenja.

Torej kaj je pri tej zadevi tako razkurilo Hegla?

Kant postavi center vsakega možnega predmetnega spoznanja v sam subjekt. To pomeni, da se mora objekt, v kolikor hoče veljati za stvar, za katero je določujoče – v nasprotju z rečjo,² ki jo opredeljujem kot indeterminirano entiteto – da je posredovana s subjektom, da ima že vtisnjeno neko formo, ravnati po naši razsodbi. Toda vsi predmeti spoznanja so zaradi Kantovega temeljnega postulata, da se vsako spoznanje začneja s čutnostjo, samo predmeti *možnega izkustva*. Temu sledi formula, da je spoznanje sinteza danega čutnega materiala ter kategorij razuma, kar pomeni, da so njegov predmet *pojavi*, ne pa neka reč na sebi, v katere obstoj sicer Kant sploh ne dvomi. Razum namreč kljub svojemu izpopolnjenemu in organiziranemu kategorialnemu aparatu ne seže v objektiviteto dalj, kot mu to omogoča čutna percepcija; ta ni noben lijak, po katerem bi pritekala reč na sebi v glavo, kakor vino v steklenico. Še manj pa omenjeno velja za um, ki je instanco bolj oddaljen od materije ter si potemtakem prav nič ne maže prstov s čutnostjo. Njegova funkcija je v službi najvišjega: je dojemanje univerzalij, je tvorjenje – sintetizirajoč sodbe razuma – enotnosti spoznanja. Tako ostaja mišljenje čista brezpredmetna forma, materija pa možnost, »vzrok« čutnih vtisov, oba pa eden drugemu transcendens.

Heglova kritika Kantovega transcendentalizma³ pa je v nekem smislu ponovitev predkantovske metafizike na višji stopnji, ki je, kot pravi on sam, imela višji pojem o mišljenju, kakor je postalo običajno v novejšem času. »Ta metafizika je torej menila, da mišljenje in določitev mišljenja niso nekaj predmetom tujega, temveč nasprotno njih bistvo ali da se reči in njih mišljenje (...) na in za sebe ujemajo, da je mišljenje v svojih imanentnih določitvah in resnična narava reči ena in ista vsebina.«⁴ To je v bistvu Leibnizova filozofija ter hkrati

osnovna karakteristika idealizma nasploh. Heglovo soglašanje s »starejšo metafiziko« pomeni torej zavračanje nepremostljive razlike med formo in materijo, med zavestjo in objektom, kar implicira odločno zanikanje, da so spoznanja in trditve uma – ki jim Kant, zaradi navedene oddaljenosti od »baze« možnega izkustva ter nepovezanosti z njo, ne pripisuje apodiktične veljavnosti – neke vrste izmišljotine. Zanj namreč mišljenje ni nekaj praznega, čemur daje vsebino šele čutna zaznava, nekaj pomanjkljivega, ki se mora spopolniti na snovi, umeriti po materiji, pri čemer je ona sama nekaj za sebe dovršenega ter kot taka ne potrebuje v želji po »samopodreditvi«, ničesar izven sebe; nasprotno pa se vsaka težnja mišljenja po sprejemanju Drugega cinično ove le kot modifikacija samega sebe in torej ne more izstopiti iz ringa samozavedanja ven k predmetu. Zatorej ukine Hegel ta razcep med formo in materijo (= nezmožnost spoznati nujno in splošno resnico objektivnega sveta), ki je temelj vseh skepticizmov in ki v svoji konsekvenci prehaja v gnoseološki nihilizem, na sledeči način:

V želji po transcendiranju sfere možnega izkustva, to pomeni, v umevanju vrhovnih idej: svet, duša, bog, se um stalno zapleta v antinomije,⁵ iz česar sledi kot posledica razjedajoči dvom v lastne moči, kar zaradi prisilno pridobljenega strahu pred vsakim ponovnim padcem v protislovje vodi do izgube vere vase, odpovedi samemu sebi, svojim vrlinam in kvaliteta (Slovenski sindrom). Iz takšnega podcenjevanja samega sebe zato prepusti mesto razumu, čigar noetičnost je omejena na spoznavanje subjektivne resnice – fenomenov. Toda pri tem se refleksija tega početja ne zaveda, da je ravno ta večna želja po transcendiranju imanentni zakon uma, njegova *njuja*, zato je točno ta cirkus z antinomičnostjo – ker je simptom njegovega bistva – tisti hakelj, na katerega se ujame vsak prezir: Kontradiktornost je temeljna *narava* uma samega in njegovo povzdignjenje čez omejitve razuma, vezanega na prostor čutnosti. »Namesto, da bi od tod naredilo zadnji korak v višino, je spoznanje zbežalo od nezadovoljivosti razumskih odločitev nazaj k čutni eksistenci, domnevajoč, da ima na njej to trdno in enotno.«⁶ Tukaj pa se nahaja »napaka«. Skladno s svojim fundamentalnim principom, da je resnica celota, pride Hegel prek natančnega umovanja do sledečega sklepa, ki je obenem domiselna in »dokončna rešitev« Kantove diade:

»Vtem, ko pa se po drugi strani to spoznanje ve kot spoznanje samo o prikazujočem se, se priznava njegova nezadovoljivost, toda hkrati se predpostavlja kot da bi sicer ne bile spoznane reči na sebi, vendarle pa bi se pravilno spoznavalo znotraj sfere pojavnosti, kot da bi bila pri tem tako rekoč različna le vrsta predmetov in in ena vrsta, namreč reči na sebi, ne padla v spoznanje, pač pa bi padla v spoznanje druga vrsta, namreč pojavi. Kot če bi bil nekemu možu pripisan prvi uvid, z dostavkom, da pa vendar on ni sposoben uvideti nič resničnega, temveč le neresnično.«⁷ Torej, če je resnica celota, potem morajo za reči na sebi veljati isti zakoni – gre za princip enotnosti in občosti uma, ki sta njegovi bistveni razsežnosti – kot za pojavni svet, ki je že lastnina zavesti: ali, če je pojavni svet odvisen od misli, potem ob doslednem upoštevanju gornjega načela o resnici ni nobenega razloga, da tudi reč na sebi ne bi bila njen del. Še več: »... – materija pa, ki ji forma ni neko vnanje, ker je ta *materija čista misel* (podčrtal P. M.), je s tem absolutno forma sama.«⁸

Pri vsej zadevi gre potemtakem zato, da se znotraj misli same dogaja ukinitve nasprotja med subjektom in objektom, in sicer v pojmu samozavedanja. To reč na sebi, ki je zgolj abstraktna misel, ima um v samem sebi, in ona se ukine v pojmu absolutne ideje, torej v pojmu absolutnega vedenja. »Kot znanost je resnica čisto razvijajoče se samozavedanje in ima podobo sebstva (das Selbst), ki je tisto na in za sebe bivajoče vedeni pojem. ...«⁹

Seveda pa se je s takim umevanjem reči na sebi, odnosno s tako razrešitvijo problema, ali je mogoče v vsej nujnosti in splošnosti spoznati »svobodni«, izven zavesti stoječi svet, materijo kot tako, možno strinjati le v primeru, če oba svetova, svet spoznanja ter svet objektivitete, nista nič drugega

ROCK CITY

61

sebi, ali pa so zgolj produkt naše fantazmagorije? Kot možna dokaza za njen obstoj navede Russell dva zanimiva primera, ki bi skorajda v celoti zadovoljila skeptično pamet, če ne . . . :

1. Če se mačka pojavi v določenem trenutku na enem mestu sobe, a v drugem na drugem, potem lako sklepam, da se je od prvega do drugega premaknila preko niza mnogih vmesnih točk. Torej če bi bila mačka le vsota čutnih vtisov, potem ne bi mogla obstajati na nobeni točki sobe, kjer je jaz ne bi videl, zaradi česar lahko predpostavljam, da ni obstajala toliko časa, dokler je nisem gledal, ampak je iznenada nastala na tistem mestu, kjer sem jo zagledal. Nadalje, če mačka obstaja, ne glede ali jo vidim ali ne, ni težko razumeti, kako postaja v presledku med dvema obrokom lačna. Toda če ona, ko je ne vidim, ne obstaja, potem je zelo čudno, da njen apetit raste enako hitro dokler obstaja, kot tudi kadar ne obstaja. Vendar če se mačka sestoji zgolj iz čutnih danosti, ne more biti lačna, ker ne more biti zame nobena lakota čutna danost, razen moje lastne. Zatorej postane tako obnašanje senzacij, ki mi predstavljajo mačko, popolnoma nepojasljivo, če ga opazujemo samo kot gibanja in spremembe površine barv, ki so ravno tako nesposobne za lakoto, kot je trikotnik za igranje nogometa.¹¹

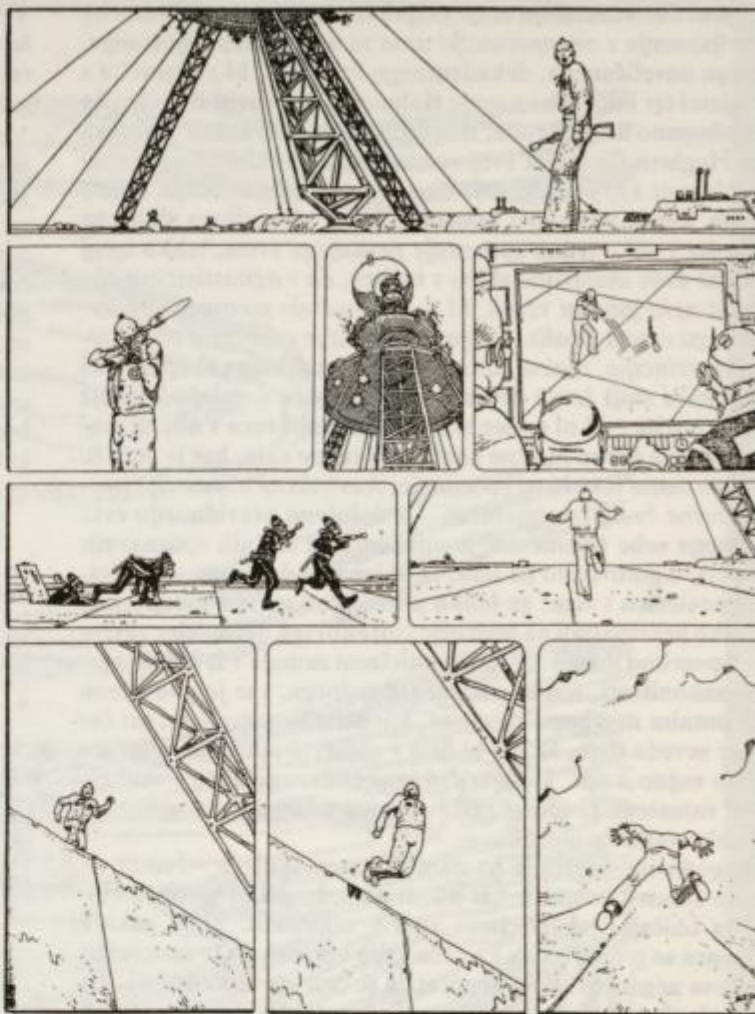
2. Kupil sem mizo od nekoga, ki je prej stanoval v moji sobi, nisem pa mogel kupiti *njegovih* čutnih danosti, ki so izginile v hipu, ko je odšel, temveč sem moral kupiti zanesljivo pričakovanje več ali manj podobnih čutnih vtisov (= miza). Vsekakor je to dejstvo, da imajo različni ljudje podobne čutne danosti, in da ima ena oseba podobne danosti na določenem mestu v različnih časih, kar nas vodi do predpostavke, da za ali pod čutnimi danostmi obstaja objektivni predmet, ki je njihov temelj in povzroča čutne vtise različnih ljudi v različnih časovnih periodah.¹²

Toda Russell kljub temu argumentoma, ki nista edina, trdi, da resničnega demonstrativnega dokaza o obstoju materije ni. »Moramo priznati, da v nekem smislu nikoli ne moremo dokazati, da obstaja še kaj drugega razen nas in naših doživljenih izkustev. Noben logični absurd ne sledi iz hipoteze, da je svet sestavljen iz mene, mojih misli, počutja in občutkov, in da je vse ostalo produkt domišljije.«¹³ Vendar paziti je treba, da zaradi gornjega sklepanja ne pride do kakšne enostranske posplošitve: Tega, da vnanji svet ne obstaja, enako kakor da obstaja, ne moremo apodiktčno dokazati. Možnosti, da materija eksistira, ne moremo logično verificirati niti da je neresnična niti da je resnična. V njen obstoj moramo torej enostavno *verovati* in to verovanje imenuje Russell *instinktivno*, s čemer hoče reči, da ga nosimo apriori v sebi. To je potemtakem neko transcendentalno vedenje, sine qua non vsem drugim spoznanjem, ki – teološko rečeno – »ni od nas« niti od samega sebe, pač pa ima – če ne pozabljamo zakonov ontologije – svojega *nevtralnega* krivca.

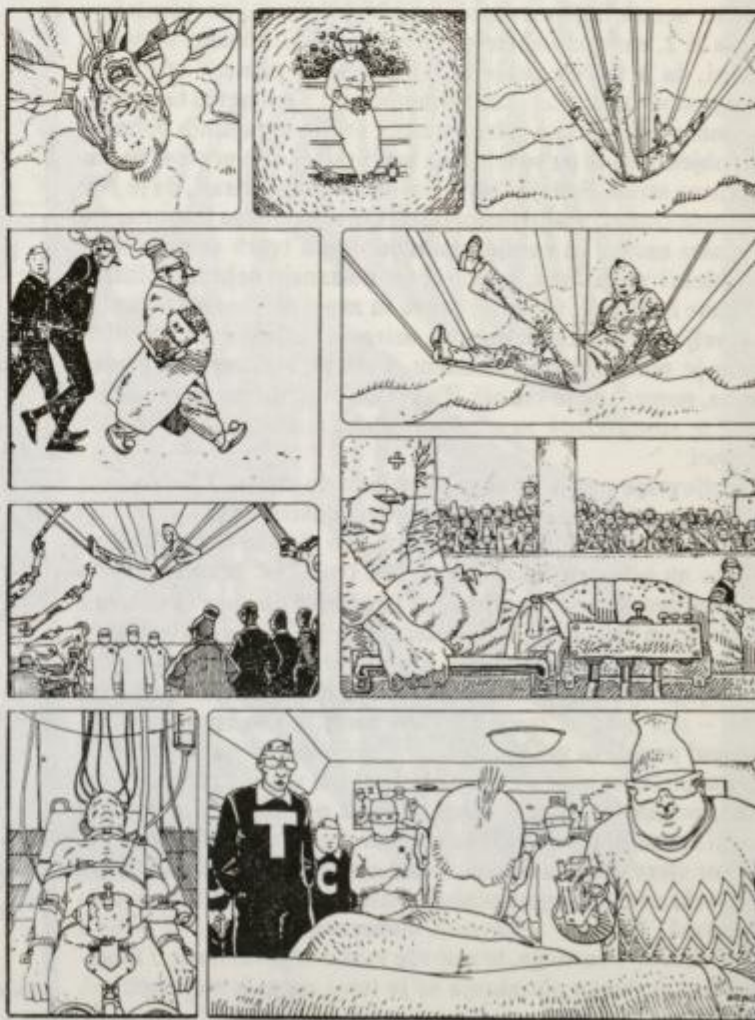
Na podlagi ugotovljenega menim, da ne preostane filozofiji veliko. Njeno kapitalno opravilo je po Russellu oblikovati hierarhijo omenjenih instinktivnih verovanj z namenom organizirati jih v skladno urejen sistem. Da pa je možnost napake čim manjša in sploh, da je takale stavba mogoča, je treba najprej skrbno paziti na elementarne delce teh verovanj ter njihova medsebojna razmerja, ki so *imena* za določene čutne danosti ali forme pojavljanja »neznanega predmeta«. To zadnje pa je naloga logike iz območja *teorije deskripcij*.¹⁴ Toda s tem se na stvari še vedno nič ne spremeni.

Prišli smo do točke, ko se bo treba končno vprašati, kaj je smisel pričujočega razpravljanja, odgovoriti bomo torej morali na temeljno vprašanje celotnega teksta: Kaj nihilističnega se skriva v skeptični filozofiji, oziroma, zakaj konsekventnemu izpeljevanju vprašanja po možnosti umnega spoznanja objektivne stvarnosti grozi nihilizem?

Spoznanje materije v vsej njeni nujnosti, občnosti in apodiktčni veljavnosti, je nemogoče. To nam je kot simptom potrdila teoretična izpeljava skozi sklop Heglove ukinitve Kantove diade ter njeno Russellovo negacijo, ki je implicite nevarno ustoličenje dvoma v vsemogočnost človekovega uma nasploh. Zavedati se namreč moramo in to je zelo pomembno

67

za pravilno razumetje moje razprave, da Russellovo ironično sprjaznenje z nepopolnostjo uma ni nek eksces objestnega, vsega naveličanega, dekadentnega intelekta, ki se igračka z idejami ter hoče tako s svojo zlobnostjo pripraviti človeka, da bi obupano dvignil roke, marveč ima enako, kakor Kantova in Heglova filozofija svoj relevantni in usodnozgodovinski razlog: ni kaj pomagat, je že tako. Je refleksi stanja stvari. Zato, ker je na osnovi konstatiranega odpravljena sleherna dogma v neko trdno spoznanje zunanjega sveta, lahko torej mirne duše zaostriamo sklep v trditev, da v agnosticizmu obstaja neki gibalni vzrok, ki nujno vodi do gotovega nihilističnega *causa finalis*. Njegova resnica je odsotnost objektivnega principa, realne zakonitosti. Ta radikalna skepsa – pri Russellu stoji izven dvoma vsaj zaupanje v neizpodbitnost ideje cogita – ki ni noben solipsizem, kajti vera v obstoj materije seže preko logične analize, je ravno zato, ker je vera še vedno samo vera in ne spoznanje, Ausweis za afirmacijo univerzalne brezprincipielnosti – z določeno previdnostjo celo samega sebe (memento: insuficientnost lastnih spoznavnih moči). Ugotovljeno pa ima, če sklepamo dosledno, neprijetno posledico v tem, da lahko prenesemo gornja spoznanja z enako pravico tudi na področje človekovega duha, kjer zavzema posebno mesto etika. Skepticizem zamaje v temeljih njene zakonitosti, nič ne ostane več trdnega, vse je podvrženo trenutnim nagibom, strastem, koristim in potrebam, pri čemer seveda tisto, ki naj bi bilo v sleherni situaciji veljavno, tisto nujno – npr. kategorični imperativ – postane v vsakršnih razmerah predmet razbrzdanega posmeha.

Enako velja za politiko. Iz zgodovine filozofije pa nam je znana skušnjava – čemur se hoče Russell izogniti, kar škodi doslednosti njegove teorije – da običajno skepticizem vodi v nihilizem. Toda zakaj? Skepsa se pojavi tedaj, ko refleksija ugotovi, da je spoznanje nečesa negotovo ali nemogoče; da se česa ne more vedeti. To nevedenje je torej nič vedenja. Spoznavanju, da bi prišlo do spoznanja vedno nekaj manjka, izpade. Da pa lahko kaj izpade ali manjka, mora obstajati zraven Polnega še njemu nasprotno – to Prazno, ki je to Drugo, Nič. *Ontološko gledano ravno ta Nič pogojuje nezmožnost spoznanja materije ter na način nezapolnljive razpoke razdvaja svet 1. na hemisfero uma in 2. na možno hemisfero reči na sebi. Vendar to ne pomeni, da je ta Nič nekje zunaj človekove pameti, marveč je njegova »bit«* zarita v samo njeno jedro. Če smemo tako reči, se mora duh nekako ozirati nanj, v svojih osvajalnih pohodih na objektiviteto pa se tehtnica moči vselej celo prevesi na nasprotno stran. Sedaj si torej dovolimo konstatirati, da je Nič princip entropije aktivnega intelekta uperjenega k spoznanju resnice narave in varujočega monolitnih tvorb samega sebe – objektivnega duha, spričo česar postanejo dekreti politike, dogme ideologij, fiksacije prava in zapovedi morale dvomljive veljavnosti. Konsekventni oziroma reflektirani skepticizem je potemtakem nihilizem, toda ne v pomenu navadne rabe, namreč da je vse nič. To bi bila protislovna propozicija. Nič je samo vzrok negotovosti duha nasploh, je črv v substanci.

Izpeljevanje nas je končno pripeljalo do mesta, kjer se krog strne, to je, kjer se razpravljanje o gnosološkem nihilizmu združi s seksualistično-ontološkim. To sintezo lahko lepo vidimo na primeru fuka: Vtem, kot tvori Nič sexu temelj na dva načina: 1. preko neskončne končnosti njegove eksistence (sindorom fizisa) in 2. z determinacijo njegovega telosa – užitka – z željo po Drugem, ki je v bistvu vedno manjkajoči del njegove lastne biti, zaradi česar ga ima gravitacija na verigi – sex torej ni svoboda; vtem torej, ko so izpolnjeni navedeni pogoji in ga Nič dela brezprincipielnega, se ta brezprincipielnost kaže z etične plati pri isti stvari takole: Če fukaš, potem lahko tudi lažeš. Takrat namreč lahko govoriš svoji seksualni partnerki vse mogoče, jo častiš, vzdiguješ v nebesne sfere obstaja celo možnost malikovanja njenih genitalij, toda v resnici tega sploh ne misliš resno. Na tihem jo celo preziraš. Dvom v veljavnost slehernega početja, ki dobiva navodila od Praznega, te razveže vsake odgovornosti. Ohlapnosti moralnega obnašanja se je torej najprijetneje učiti ob fukanju.

Ves opisani sistem pa je nekonsistenten, če iz celote podvržene skepsi izvzamemo samega sebe. Princip občega dvoma velja (kakor sem na določenem mestu že omenil) v nekem smislu tudi za moj Jaz, za subjektivnega duha kot takega. Vztrajam namreč pri logiki, da je nezmožnost spoznanja zunanjega sveta mogoča le, če se v našem umu nahaja neka napaka ali pomanjkljivost, če smo torej tudi mi sami nekaj negotovega; če je naša bit nejasna. Insuficientnost je namreč univerzalna. Iz tega edinega gotovega spoznanja, ki je kontradikcija vsega doslej povedanega, kar je odraz te iste nepopolnosti uma, pa izhaja morda edini etični imperativ, ki je možen na premisah gnosološkega nihilizma: Bodi neprizanesljiv do vsega, ki se napihuje, da ima v lasti definitivno in edino veljavno Resnico, pa v resnici laže tako kot tisti pri fukanju, samo da bi iz tega posedovanja »Skrinje zaveze«, ki je Moč sama, imel čim več sredstev za svojo privatno zabavo.

PETER MLAKAR

¹ Študiraj zgodovino filozofije, jo primerjaj s Kantovo izjavo nekje na strani 21–22 »Kritik der reinen Vernunft«, Berlin 1900, in presodi.

² Kant in Hegel pišeta v vseh tistih relacijah, ki se pojavljajo v tej razpravi, »das Ding«, ki pomeni »reč«, kar prevajalec napačno posloveni z besedo »stvar« (die Sache = stvar). Zato, ker pri nas pomen teh besed vsaj v nefilozofskem jeziku ni strogo razločen, vsled česar se pogosto zamenjujeta ali uporabljata obe za en in isti pojem, je napaka komaj še opravičljiva.

³ Transcendens in Kantov transcendentalizem nimata dosti skupnega.

⁴ G. W. F. Hegel: »Znanost logike«, Uvod 38; Problemi 184–86, str. 267.

⁵ Če hočeš vedeti kaj o Kantovih antinomijah, preberi »Kritiko čistega uma« ali vsaj »Prolegomena«. Ni moja dolžnost tukaj tebi razlagati, zakaj pri njih gre in tako izgublja čas.

⁶ G. W. F. Hegel: »Znanost logike«, 39; Problemi 184–86, str. 268.

⁷ Ibidem, 39.

⁸ Ibidem, 44.

⁹ Ibidem, 44.

¹⁰ To ni realizem iz časa »spora o univerzalijah«, ampak tiste vrste, ki podobno kot Kantov nekako predpostavlja obstoj dveh enakovrednih substanc duha in materije.

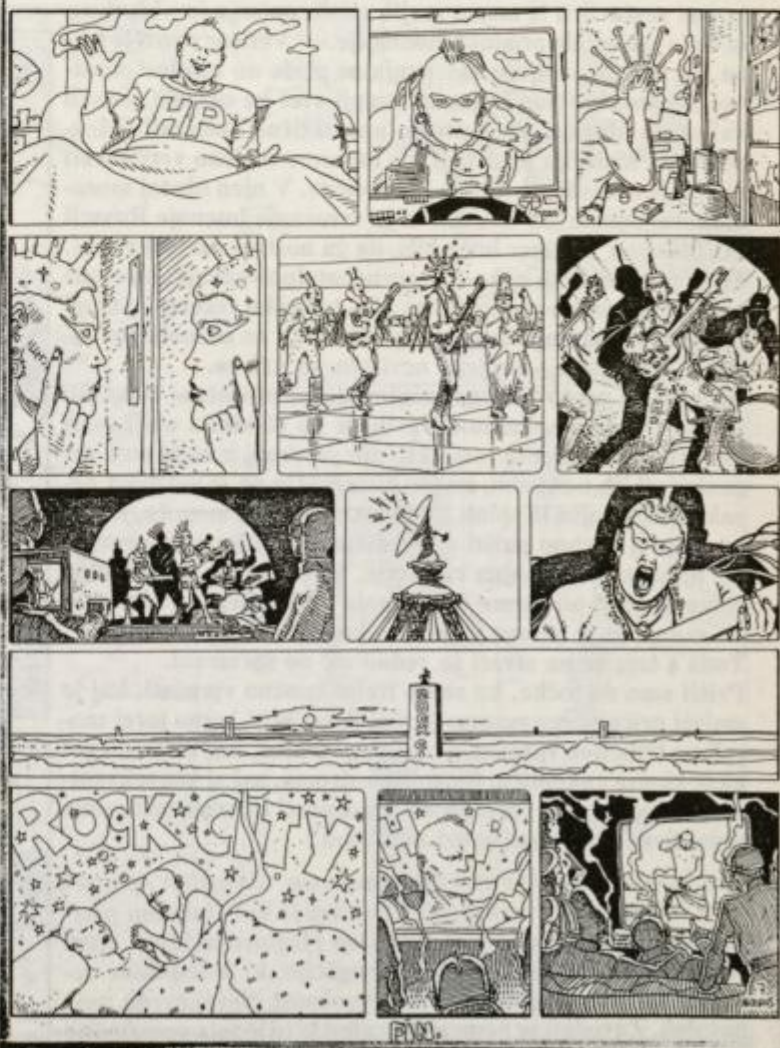
¹¹ Bertrand Russell: »Problemi filozofije«, str. 57; Nolit, Beograd; ni citat.

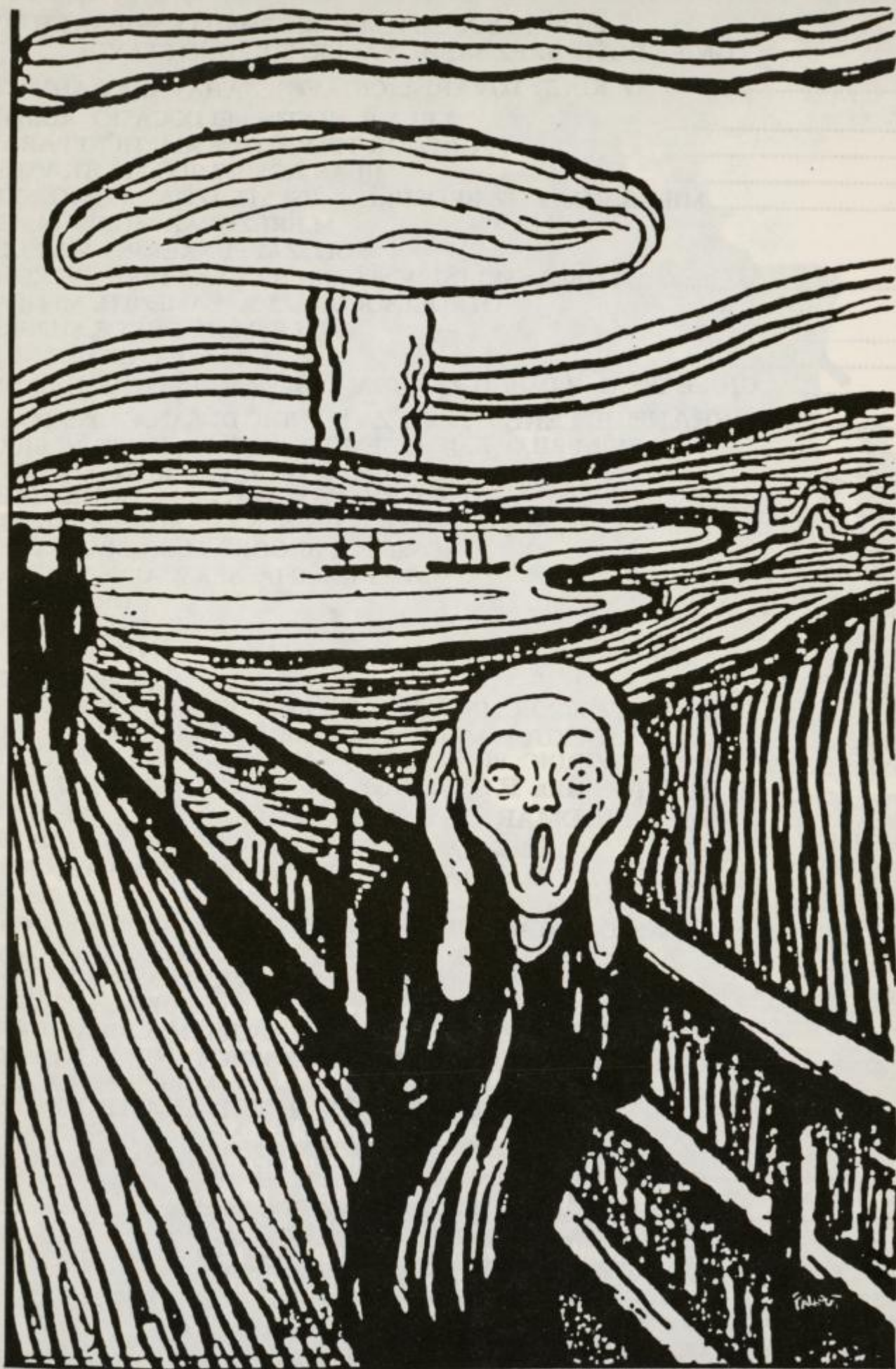
¹² Ibidem, 56; citat ni popolnoma dobeseden.

¹³ Ibidem, 56.

¹⁴ Podrobna razlaga teorije deskripcij ne bi k namenu teksta prispevala nič bistvenega – zato je nepotrebna.

64

KAZALO

3		OTROCI SOCIALIZMA: SEDEMSTO USNJENIH TORBIC GNILE DUŠE: BREZ SKRBI, NAREK, IZREDNO STANJE
4		O! KULT: TOVARIŠI (ČIGAVI?), ZAHAVALA ZAHVALAM
5		LELA B. NJATIN/FELIX CASIO: ROSTFREI
6		GREGOR TOMC: APOKALIPTIČNI PARADIŽ
16		MILAN KOŠIR-MILČ: IZLET, VSI SMO
17		MILAN KOŠIR: IZ BROŠURE — VSI STE IZDAJALCI (G. ŠKUC) M. BREZOVAR-MURI — 4 PESMI POLOŽAJ PUNKERJEV V MEDEXU
18		LUBLANSKI PSI: V SPOMIN NA NEKATERE ZVEZDNIKE OTROCI SOCIALIZMA: ZAMENITE MI GLAVO
19		KUZLE: MOJE DEKLE, SUPERLIM
20		LUPO: LAIBACH KUNST
26		GNILE DUŠE: V IMENU ZAKONA, TI SI SRANJE, STROGO ZAUPNO
27		BRANE BITENC : PESEM ZA MANDIČ DUŠANA, HIŠE SO SIVE, KO TE NI BILO II, JE PESEM TO, VERIGA, KO TE NI BILO III
28		PATRICK MILLER : MINIMAL MAN
29		GARY PANTER : SCREAMERS
30		PETER LOVŠIN: NA PAROVE RAZBROJ SE
32		ROSSETTA BROOKS: SLOG BRUTALNOSTI PAT CALIFIA: SEKSUALNOST NA MEJI
33		DRUGA KOŽA
35		LELA B. NJATIN
36		PUTTANE ROSSE
37		HISTOIRES SECHES
40		LUBLANSKI PSI: NEUMNI, ODPISANI IN PRAZNI, UPANJE ŠE IMAM
41		O! KULT: MLADI IMAJO MOČ (BREZ VEZE), ZA LJUDI
42		MARJAN OGRINC: PUNK KOT DISKVALIFICIRANA SUBKULTURA F. MATTOS aka P. STRANGE : IT CAN'T HAPPEN HERE
45		IGOR VIDMAR , ZVONE DRUŠKOVIČ IN ROCK CITY ^{DISCROATO} : PEACE OFF
46		BERLINSKI ZID: VI STE NA LINIJI, NIKJER ME NI
47		VIA OFENZIVA / ESAD BABAČIČ: PROLETER, BARIKADE, ČASOPIS FANZIN
48		
50		KUZLE: VAHID, OSPAN IDIOT, AMPAK MEN SE ZDI, STAR IN GNIL ŠUND: O MARIO..., BIL
51		IGOR VIDMAR: ROCK FRONTO
58		LAIBACH: SVOBODA
59		LAIBACH: LAIBACH KUNST
60		PETER MLAKAR: PROLEGOMENA V SKEPTIČNO FILOZOFIJO IN NJENE POSLEDICE MOEBIUS: ROCK CITY
61		
65		W. SMITH : AFTER EDVARD MUNCH
66		KAZALO
67		PETER MLAKAR: SOVA

STRIPA 'HISTOIRES SECHES' IN 'ROCK CITY' STA VZETA IZ 'METAL HURLANT-ROCK SPECIAL'.

KOLAŽ PRED 'ROCK FRONTO' - DAVORIN MARC

IGRALCA V FOTOROMANU 'SMRT NEZNANEGA PUNKERJA' ALIAS 'PEACE OFF':

LELA BEKČIČ IN EMIL 'FRANKESTEIN'. SCENARIJ/REŽIJA: I.V. KAMERA: ZVONE DRUŠKOVIČ&. CUPUZ ROLA IN HANDŠLJAKA EDISCROATO.

ZAČIMBE 'MINIMAL MAN', 'SCREAMERS' IN 'IT CAN'T HAPPEN HERE' SO VZETE IZ 'STREET ART' - THE PUNK POSTER IN SAN FRANCISCO 1977/81.

PETER MLAKAR

SOVA

Zdej, ko propada nuja je prišla,
zdej, ko kremplji moji fajn so ostri,
zdej pozorno mi v oči poglej.

Zdej, ko tema je resnica,
zdej, ko zlo edini sodni stol,
zdej z veseljem svet od zgoraj ti pokažem

in času na široko vrata vsa odprem,
naj tu začne in tam konča,
da vse se enkrat dobro poravna.

